दहशतवाद

कारणे व उत्तेजना

लेखक

मुहम्मद सिराजुल हसन

सय्यद जलालुद्दीन उमरी इ.

अनुवाद

मुबारक हुसैन मनियार

अनुक्रमणिका

दोन शब्द

हल्ली हिंसाचार व दहशतवादाचे वादळ जागतिक स्तरावर उठले आहे. त्याच्या तडाख्यात श्रीमंत व गरीब दोन्ही स्तराच्या जाती व देश सापडलेले आहेत. या स्थितीचे जागतिक स्तरावर विविध पैलूने परीक्षण केले जात आहे आणि या संदर्भात पुष्कळ विचार-प्रवर्तक लिखाण दृष्टीसमोर येत आहे. या लिखाणाने जगाचे डोळे उघडत आहेत. आणि विविध पैलूने त्या सर्व वास्तविकता लोकांसमक्ष उघड होत आहेत ज्यावर धूर्तपणे जाड आवरण घातलेले होते. अत्याचार, अन्याय व पाशविकतेविरुद्ध आम लोकांचे मत जागृत होत आहे. दुर्बल व अत्याचारपीडित वर्गात आपली अब्रू व आपल्या प्रतिष्ठेच्या रक्षणाची भावना बळ प्राप्त करीत आहे. अल्लाहची कृपा आहे की 'मर्कजी मकतबा इस्लामी पब्लिशर्सनी' या विषयावर महत्त्वाची दोन पुस्तके 'दहशतगर्दी और इस्लामी तालिमात' (दहशतवाद आणि इस्लामी शिकवण) आणि 'इस्लाम और दहशतगर्दी' (इस्लाम आणि दहशतवाद) प्रस्तुत केली आहेत आणि आता हे तिसरे पुस्तक 'तशद्दुद-असबाब व मुहर्रिकात' (दहशतवाद -कारणे व उत्तेजना) सर्वांसमोर येत आहे.

दृष्टीसमोरील पुस्तकात जमाअत-ए-इस्लामी हिंदचे प्रमुख आदरणीय मौलाना मुहम्मद सिराजुल हसन यांच्या 'एहसासात' (अनुभूती) आणि उपखंडाचे तीन श्रेष्ट द्रष्टे व बुद्धिवंत, मौलाना सय्यद जलालुद्दीन उमरी, डॉक्टर फजलुर्रहमान फरीदी आणि प्रा. खुर्शीद अहमद यांच्या विचारप्रवर्तक लेखांचा समावेश आहे.

आम्हाला आशा आहे की या लेखांच्या सहाय्याने वाचकांना योग्य निष्कर्षाप्रत पोचणे आणि सत्याचे समर्थन व असत्याचा निषेध करणे सुकर होईल.

-डॉ. सय्यद अब्दुल बारी

अनुभूती

लेखक : **मौलाना मुहम्मद सिराजुल हसन**
माजी अध्यक्ष, जमाअत-ए-इस्लामी हिंद

सध्या अमेरिकेने अफगाणिस्तानवर आपल्या पूर्ण शक्तिनिशी हल्ला चढविलेला आहे. त्याची काय उद्दिष्टे आहेत? यावर विभिन्न प्रकारे लोक आपले विचार मांडीत आहेत. कोणत्याही परिस्थितीत मतभेद असणे मानवाची प्रकृतीसुद्धा आहे आणि त्याचा अधिकारदेखील. परंतु काही मौलिक गोष्टी अशा आहेत ज्याकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे. अत्यंत खेदाची गोष्ट अशी आहे की नवीन ख्रिश्चन (इसवी) शतकाचा प्रारंभच एका भयंकर युद्धाने होत आहे. गत शतकाच्या शेवटी सर्वजण कल्पना करीत होते की पुढील शतक कसे असेल आणि त्यात मानवाचे भविष्य किती उज्ज्वल होण्याची संभावना आहे. अमेरिकेच्या वर्तमान अध्यक्षांचे (ज्युनि. बुश) वडील दहा वर्षांपूर्वी जेव्हा अमेरिकेच्या शासनाच्या सिंहासनावर विराजमान होते तेव्हा त्यांनी एका नवीन जागतिक व्यवस्थेची घोषणा केली होती. नवीन शतकासाठी त्यांनी जे स्वप्न पाहिले होते कदाचित तेच स्वप्न त्यांच्या चिरंजीवांच्या प्रयत्नामुळे खरे ठरत आहे. त्यांची कल्पना अशी होती की नवीन जागतिक व्यवस्थेचा कणा व केंद्र अमेरिका असेल. जग ते करील जी अमेरिकेची इच्छा असेल, तेच पाहील जे अमेरिका दाखवील आणि तेच ऐकेल जे अमेरिका ऐकवील. हे उघड आहे की संपूर्ण जगाला आपल्या पकडीत घेणे व आपल्या विशिष्ट साच्यात बसविण्यासाठी हे शक्य नव्हते की प्रत्येक ठिकाणी त्याच्या फौजा व त्याची माणसे हजर असावीत. त्यांची कल्पना अशी होती की ते आपल्या देशात राहून सर्व देशांचे मालक बनतील. तेव्हा साम्यवादी शक्ती व रशियाची निरंकुश सत्ता विस्कटल्यानंतर आता कोणतीही अन्य सुपर पॉवर (महासत्ता) उरली नव्हती की जी अमेरिकेच्या मार्गात अडथळा बनू शकत होती.

एके काळी ही म्हण प्रसिद्ध झाली होती की 'जिसकी लाठी उसकी भैस' (बळी तो कान पिळी). इतिहासाच्या विभिन्न युगात लोक हे कृतीत आणीत राहिले आहेत आणि ते सत्य असल्याचे सिद्ध करीत राहिले आहेत. आता याची ग्वाही देण्याची जबाबदारी अमेरिकेने उचलली आहे की ज्याच्यापाशी शक्ती असेल केवळ

त्याचेच ऐकले जाईल. आश्चर्याची गोष्ट आहे की याच शक्तीच्या चमत्कारामुळे-

"जो था नाखूब बतदरीज वही खूब हुआ।"

अर्थात – जो वाईट होता तोच हळूहळू चांगला ठरला.

हल्लीच्या सुसंस्कृत जगात जेथे 'युनायटेड नेशन्स ऑर्गनाइझेशन' (UNO) देखील आहे, न्यायाचे जागतिक न्यायालयेसुद्धा आहेत, समानता व मानवी हक्काबद्दल जोरदार चर्चा होत आहेत आणि सूक्ष्म गोष्टींचा विचार केला जात आहे, त्याच जगात निर्ममतेने निष्पाप लोकांवर बॉम्बचा वर्षाव केला जात आहे, आणि सर्वजण असे भावनाशून्य प्रेक्षक बनलेले आहेत जणू ते क्रिकेटचा सामना पाहत आहेत.

आपण ११ सप्टेंबरला ही वार्ता ऐकली असेल की वर्ल्ड ट्रेड सेंटर न्यूयॉर्कच्या इमारतीवर हल्ला झाला आणि नंतर वॉशिंग्टनमधील त्या सैनिक केंद्राच्या इमारतीवरसुद्धा हल्ला झाला ज्याच्यासंबंधी जगाला अशी खात्री दिली गेली होती की (अल्लाह रक्षण करो) पेन्टॅगॉनच वास्तविकत: सर्व काही ऐकणारे व पाहणारे, सर्व ज्ञान बाळगणारे व प्रत्येक गोष्टीची खबर राखणारे आणि सदैव उपस्थित व नजर ठेवणारे केंद्र आहे, ज्याच्या पकडीतून जगाचा कोणतीही भाग व कोणतीही व्यक्ती बाहेर नाही. नवलाची गोष्ट अशी की या इतक्या भयंकर व सुनियोजित हल्ल्याचा सुगावादेखील पेन्टॅगॉनला लागला नाही. इतकी गुप्तता, इतक्या उच्च कोटीचे तांत्रिक कौशल्य आणि शास्त्रीय नैपुण्याचा पुरावा प्रस्तुत केला गेला की संपूर्ण जग आश्चर्यचकित झाले. हे कोणत्या लोकांचे कार्य होते आणि खरोखर कोण लोक यात गुंतलेले होते याचा निक्षून तपास अमेरिकेने आपल्या हिताच्या दृष्टीने व विवशतेने केला नाही. इतक्या व्यवस्थित गुप्तता व इतक्या साधन-सामुग्रीनिशी कोण विनाश घडवून आणू शकतो याचा शोध कदाचित अमेरिका लावूही इच्छित नाही. अल्लामा इकबाल यांनी पाऊण शतकापूर्वी पाश्चिमात्य देशांच्या सर्वात मोठ्या निर्बळतेकडे संकेत केला होता—

"फरंग की रगे जाँ पंजा-ए-यहुद में है।"

अर्थात– पाश्चिमात्यांच्या शरीरातील मुख्य रक्तवाहिनी यहुदी (ज्यू) लोकांच्या पंजात आहे.

जगाचा इतिहास साक्षी आहे की प्रत्येक मोठा उपद्रव व प्रत्येक मोठ्या कट-कारस्थानाच्या केंद्रस्थानी ज्यू लोक राहिलेले आहेत. जगातील प्रत्येक मोठ्या उपद्रवात

व हिंसाचारात ही जात (ज्यू) गुंतलेली पाहिली गेली आहे. परंतु ही मंडळी आपला अपराध दुसऱ्याच्या माथी मारण्याच्या कलेतसुद्धा अद्वितीय आहेत. आशा आहे की भविष्यकाळात वास्तविकता उघंड होतील आणि लपून राहू शकणार नाहीत आणि मग या जागतिक इतिहासात उलथापालथ करणाऱ्या घटनामागील मूळ अपराधी पुढे येतील. हे सत्य आहे की हल्ली प्रचाराची रणधुमाळी सर्वत्र पसरली आहे, परंतु सत्याच्या तेजोमय सूर्याचा निश्चितपणे उदय होईल. हल्ली स्थिती अशी आहे की कट-कारस्थान करणारे आपले कर्म करीत आहेत आणि त्यासाठी ज्यांचा वापर केला जात आहे त्यांना हे कळतदेखील नाही की आमचा वापर केला जात आहे. कधी एखादे वेड, कधी वैयक्तिक उद्दिष्टे आणि कधी एखाद्या खोल प्रहाराचे सूड अशा प्रकारे वापर होणाऱ्यांचा प्रेरक बनतो. ही गोष्ट स्पष्ट आहे की ज्यांचे चेहरे समोर असतात त्यांनाच जबाबदार ठरविले जाते आणि संपूर्ण आरोप त्यांच्या माथी मारला जातो. अशाच प्रकारची काहीशी स्थिती या प्रसंगाशी निर्माण झाली आहे की खरे अपराधी पडद्याआड राहिले आणि जगाला दुसऱ्यांना शिव्याशाप देण्यास भाग पाडले गेले आहे.

मला आठवते की आजपासून सुमारे पाव शतकापूर्वी आम्ही प्रथम जेव्हा पंधराव्या हिजरी शतकाचे स्वागत करीत होतो, तेव्हा या विश्वासाने प्रफुल्लित होतो की आगामी शतक इस्लामचे शतक असेल आणि इस्लामचा दयाघन शतकानुशतके पददलित व पीडित मानवतेवर वर्षाव करील. आजसुद्धा याच विश्वासाचा दीप आमच्या हृदयात तेवत आहे की इस्लाम लवकरच एक दयाघन बनून संपूर्ण जगावर आच्छादित होईल. परंतु प्रश्न असा आहे की त्या वेळी नेतृत्व कोणाकडे असेल? पूर्वेकडे की पश्चिमेकडे? इतिहासात असे अनेकदा घडले आहे की खुद्द इस्लामचे शत्रूच इस्लामचे ध्वजवाहक बनून जगात म्होरके बनले आहेत. कदाचित एकविसाव्या शतकाच्या शुद्ध हरपविणाऱ्या युगातसुद्धा ईशइच्छा याच जातीकडून इस्लामचा ध्वज फडकविण्याचे काम घेईल. जे आज त्याचे रक्त सांडू इच्छितात आणि कदाचित पश्चिमेत अमेरिका व पूर्वेत जपानलाच हा मान प्राप्त होईल की त्यांनी जगाच्या बाजारात कब्जा मिळविण्याऐवजी अत्याचारपीडित लोकांची हृदये इस्लामच्या कृपेच्या संदेशाद्वारे जिंकण्यासाठी सर्वांसमोर यावे. कदाचित अमेरिकन लोकांत काही असे सद्‌गुण आहेत की जे सर्व प्रकारच्या वाईट गोष्टी असूनदेखील तेथील सर्वसाधारण लोकांच्या बाबतीत चांगल्या अपेक्षा ठेवण्यास आम्हाला उद्युक्त करतात. या लोकांचा सर्वांत मोठा सद्‌गुण असा आहे की ते विचार व कृतीच्या स्वातंत्र्याची कदर करणारे

आहेत आणि खुल्या मनाने प्रत्येक योग्य गोष्ट मान्य करण्यास तत्पर असतात. आपले म्हणणे प्रस्तुत करण्यास, दुसऱ्याचे ऐकण्यास व मानवाचा वैयक्तिक सन्मान करण्यास मान्यता देतात. हे सत्य आहे की त्यांची प्रसारमाध्यमे, त्यांचे राजनीतिज्ञ व सत्ताधीश धूर्त मंडळी आपली साधनसामुग्री व माध्यमांचा प्रयोग करुन एका विशिष्ट पद्धतीने विचार करण्यास व एका विशेष कार्यप्रणालीचा अवलंब करण्यास सामान्य लोकांना भाग पाडतात. परंतु सर्वसामान्य लोकांची ही योग्यता राजनीतिज्ञांच्या व्यवहाराने प्रभावित होत नाही. दुसरा गुण असा आहे की जे जडवादी असूनदेखील मानवी सहानुभूती आणि मानवाचे शुभचिंतन व सहाय्य करण्याची भावना त्यांच्यात दुसऱ्यापेक्षा अधिक आढळते. आश्चर्य या गोष्टीचे वाटते की परिस्थिती अनुकूल नसूनदेखील मन व चारित्र्याचे हे असामान्य गुण या जातीत कसे उत्पन्न झाले. या योग्यतेमुळे अशी आशा वाटते की ही जात आपल्या राजनीतिज्ञापासून वेगळी होऊन सत्याची कास धरील व कल्याणाचा स्वीकार करीत राहील आणि एका चारित्र्यसंपन्न क्रांतीच्या नेतृत्वाखाली स्वत: पाऊल उचलील. अफगाणिस्तानावर दारुगोळा व गोळ्यांचा वर्षाव करणारे हात आशा आहे की निष्प्रभ होतील. जगात अत्याचार व अतिरेकाची वादळे शांत होतील आणि त्यांच्या महत्त्वाकांक्षा परास्त होतील, जे इस्लामच्या निर्मळ झऱ्याला विषारी सिद्ध करण्याचे प्रयत्न करीत आहेत.

अमेरिकेची दहशतवादाविरुद्ध मोहीम, इस्लाम आणि मुस्लिमांचा दृष्टिकोन

लेखक : **मौलाना सय्यद जलालुद्दीन उमरी**
अध्यक्ष, जमाअत-ए-इस्लामी हिंद

अकरा सप्टेंबर, २००१ ची भयंकर घटना

अकरा सप्टेंबर २००१ चा दिवस अमेरिकेच्या इतिहासातील काळाकुट्ट दिवस होता. या दिवशी अमेरिकेच्याच वेगवेगळ्या विमानतळावरुन चार विमानांनी उड्डाण केली. यांच्यापैकी एका विमानाने न्यूयॉर्कमधील अमेरिकेचेच नव्हे तर जगाचे सर्वात मोठे व्यापारी केंद्र वर्ल्ड ट्रेड सेंटरच्या एकशे दहा मजल्याच्या गगनचुंबी इमारतीला टक्कर मारली आणि तिला जमीनदोस्त करुन टाकले आणि दुसरे विमान अमेरिकेचे राजनीतिक केंद्र वॉशिंग्टनमधील संरक्षण मंत्रालय पेन्टॅगॉनच्या किल्ल्यासारख्या शहरावर विजेप्रमाणे कोसळले आणि त्याला राख बनवून टाकले. हे सर्व काही केवळ ४५ मिनिटांत घडले. या घटनेने केवळ अमेरिकेलाच नव्हे तर संपूर्ण जगाला हलवून सोडले.

कोणी अशी कल्पनादेखील करु शकत नव्हता की खुद्द अमेरिकेत त्याच्या सैनिक व सामरिक शक्तीला अशा प्रकारे कधी धोका होईल किंवा तिला आव्हान दिले जाईल. या घटनेनंतर अनेक वर्षांचा काळ लोटला आहे. परंतु आजदेखील हा सर्वत्र चर्चेचा विषय आहे. कोणतेही वर्तमानपत्र उचला ते या घटनेच्या वर्णनाने आणि तत्पश्चात अमेरिकेने उचललेल्या पावलांच्या अहवालाने भरलेले आढळेल. रेडिओ चालू करा तर यासंबंधी बातम्या ऐकावयास मिळतील, टी.व्ही. पाहा तर याची दृश्ये व अमेरिका आणि जगाच्या यासंबंधीच्या प्रतिक्रिया समोर येतील. परंतु आजतागायत ही गोष्ट स्पष्टपणे समोर आली नाही की ही कृती कोणाची आहे आणि तिच्यापाठीमागे कोणाचे डोके आहे आणि कोणत्या प्रेरणा कार्यरत आहेत? असा अंदाज आहे की या घटनेत पाच ते सात हजार लोक मृत्युमुखी पडले. त्यात पुरुष, स्त्रिया व बालके, तरुण व म्हातारे, सर्वांचाच समावेश होता. त्यांचा संबंध अमेरिकेशिवाय इतर देशाशीदेखील होता. त्यात सदाचारीही असतील व दुराचारीदेखील,

त्यात उच्चतर उद्दिष्टे बाळगणारेही असतील व नीच उद्दिष्टे ठेवणारेदेखील, त्यात स्वार्थी व संधीसाधूदेखील असतील आणि तेदेखील असतील ज्यांच्याकडून मानवजातीच्या कल्याण आणि उन्नतीची अपेक्षा केली जाऊ शकत होती. कोणत्याही परिस्थितीत ही मानवी जीवांची एवढी प्रचंड हानी आहे की त्याची जितकी निंदा केली जाईल ती थोडीच आहे.

प्रश्न असा आहे की अमेरिका जो आधिभौतिक व सैनिकशक्ती म्हणून वर्तमान युगातील सर्वांत मोठी शक्ती आहे जो आधुनिक साधने व माध्यमे आणि तांत्रिक ज्ञानाने पूर्णपणे सज्ज आहे, ज्याच्यापाशी जगातील सर्वात बलिष्ठ सुरक्षा व्यवस्था आहे, जो आपल्या संरक्षणासाठी कोट्यवधी डॉलर्स, जे अनेक देशांच्या बजेट (आर्थिक अंदाजपत्रक) इतके आहे, खर्च करतो, ज्याच्यासंबंधी अशी कल्पना आढळते की तो शत्रूच्या क्षणाक्षणाच्या हालचालीसंबंधी माहिती बाळगतो आणि त्याला हवे तेव्हा आपल्या शत्रूला त्याच्या सुरक्षित ठिकाणातून उचलून नेऊ शकतो. त्याच्या घरात पाहता पाहता हा विनाश कसा घडला आणि त्याला अगोदर कशी बातमी लागली नाही? काय त्याच्या सुरक्षा व्यवस्थेतच काही चूक होती अथवा त्याच्यामागे एवढा प्रचंड गुप्त कट होता की ति व्यवस्था चालविणाऱ्यांना याचा थांगपत्ता ही लागला नाही आणि जेव्हा ही घटना घडली तेव्हा सर्वजण आश्चर्यचकित झाले.

दुसरा महत्त्वाचा प्रश्न असा आहे की या दुर्घटनेमागे कोणाचा हात आहे? काय ही एखादी सूड उगविण्याची कार्यवाही आहे की हा त्या पूर्ण व्यवस्थेविरुद्ध विद्रोह आहे?

इस्लामशी जोडण्याचा प्रयत्न

अशा प्रकारचे आणखीदेखील प्रश्न निर्माण होतात परंतु अमेरिकेवर दु:ख व क्रोध, चीड, नीचपणा व भय आणि निराशेची अशी स्थिती निर्माण झाली आहे की त्या सर्वांकडून डोळेझाक केली गेली आणि त्याला इस्लामशी जोडले गेले. असे दर्शविण्याचा प्रयत्न केला जाऊ लागला की हा दोन दृष्टिकोनां दरम्यानचा संघर्ष व दोन संस्कृतींचा सामना आहे. एकीकडे ती संस्कृती आहे जी मानवाची प्रतिष्ठा व त्याच्या उच्च जीवन मूल्यांची संरक्षक आहे जिचा अमेरिका ध्वजवाहक आहे. दुसरीकडे ती संस्कृती आहे जी पाशविकता, रानटीपणा, अत्याचार आणि दहशतवादाचे

प्रचलन करु इच्छिते. एकीकडे आधुनिक युग आपल्या उच्च चिंतन आणि श्रेष्ठतर मानवी वैशिष्ट्यासह आहे आणि दुसरीकडे प्राचीन युगातील पाशवी व रानटी चारित्र्य आहे.

विरोधकांकडून दीर्घ काळापासून जगातील प्रत्येक बिघाड व उपद्रव आणि दंगे-धोपे इस्लामच्या शिकवणींचा परिणाम आहे असे ठरविले जाते. अमेरिकेतील अलीकडील घटनेनंतर हा कल प्रभावीपणे समोर आला आहे. विरोधकांकडून असे म्हटले जाते की इस्लाम हिंसाचार व अत्याचाराचे शिक्षण देतो आणि युद्धपिपासु वृत्ती बनवितो आणि तिला खतपाणी घालतो, त्यात्ने विरोधक मानवाच्या मौलिक अधिकारापासून वंचित होतात. त्यांच्याविरुद्ध प्रत्येक प्रकारच्या अत्याचारी व्यवहारांना चालू ठेवतो.

इस्लाम दहशतवादाविरुद्ध आहे

स्पष्टपणे हा इस्लामवर खोटा आरोप आहे. जो कोणी कुरआन व हदीसचे उघड्या डोळ्याने अध्ययन करील तो पाहील की इस्लाम उपद्रव व दंग्याचा शत्रू आहे. तो त्याला पावलोपावली आणि प्रत्येक आघाडीवर आव्हान देतो. तो प्रत्येक प्रकारची भांडणे मिटवून सामोपचराची प्रक्रिया अंमलात आणू इच्छितो. त्याने जगाला आवाहन केले,

"सुधारणा झालेल्या पृथ्वीवर हिंसाचार माजवू नका जेव्हा त्यात सुधारणा झालेली आहे आणि अल्लाहचाच धावा करा, भय आणि अभिलाषेने, खचितच अल्लाहची कृपा सदाचारी लोकांच्या निकट आहे." *(दिव्य कुरआन, ७:५६)*

त्याने वारंवार म्हटले आहे की महान अल्लाहने प्रत्येक माणसाला प्रतिष्ठा व सन्मान प्रदान केले आहे आणि त्याला जगण्याचा व जगात आपले कर्तव्य पार पाडण्याचा अधिकार दिला आहे. हा सन्मान व हा जगण्याचा अधिकार तेव्हाच संपुष्टात येऊ शकतो जेव्हा एखादा मनुष्य स्वतः आपल्या एखाद्या कृती किंवा व्यवहाराने तो समाप्त करतो आणि न्यायाने अशी ग्वाही देतो की त्याने जिवंत राहण्याचा अधिकार गमाविला आहे. किती स्पष्ट उपदेश आहे—

"आणि कोणत्याही जीवाला ज्याला अल्लाहने आदरणीय ठरविले आहे ठार करु नका परंतु न्यायसंगत (असेल तर)." *(दिव्य कुरआन, ६:१५१)*

इस्लामने मानवप्राणाच्या सन्मानाची शिकवण जितक्या प्रभावी शब्दांत दिली

आहे आणि जितकी प्रभावी वकिली केली आहे की त्याचे उदाहरण जगाच्या कोणत्याही कायद्यात पाहावयास मिळत नाही. त्याने एखाद्या माणसाच्या विनाकारण खुनाला संपूर्ण मानवजातीचा खून ठरविले आहे आणि म्हटले की अल्लाहच्या पैगंबरांची शिकवण सदैव हीच राहिली आहे.

"ज्याने एखाद्या माणसाला खुनाबद्दल अथवा पृथ्वीतलावर उपद्रव पसरविण्याव्यतिरिक्त अन्य कारणाने ठार केले तर त्याने जणू काही सर्व मानवांना ठार केले. आणि ज्याने कोणाला जीवनदान दिले त्याने जणू काही सर्व मानवजातीला जीवन प्रदान केले." *(दिव्य कुरआन, ५:३२)*

असा आहे इस्लामचा दृष्टिकोन. जर एखाद्याने विनाकारण खून केला नसेल आणि पृथ्वीवर रक्तपात आणि दंगे माजविले नसतील किंवा अशाच एखाद्या गुन्ह्याला कारणीभूत झाला नसेल की ज्यामुळे त्याला ठार करणे योग्य ठरावे, तर त्याला जिवंत राहण्याचा अधिकार आहे. एखादा मनुष्य या अधिकाराची पायमल्ली करील आणि अयोग्य रीतीने रक्तपात करतो. तर हे कृत्य संपूर्ण मानवजातीला ठार करण्यासमान आहे त्याला कारण असे की त्याने आपल्या कृतीने जगाला हा चुकीचा मार्ग दाखविला की मानवी प्राणाचे काहीही मूल्य नाही आणि कोणताही अपराध नसतादेखील त्याचा जीव घेतला जाऊ शकतो. या उलट जर एखादा विनाकारण खून करण्याविरुद्ध जीवाची पर्वा न करता उभा राहिला आणि एखाद्या निष्पाप माणसाचे प्राण वाचविले तर त्याने सर्व माणसांना जीवन प्रदान केले. त्याने सिद्ध केले की कोणत्याही माणसाचे प्राण विनाकारण घेतले जाऊ शकत नाही.

मुस्लिम आणि दहशतवाद

वास्तविकता अशी आहे की ज्या माणसाला इस्लामच्या शिकवणींचा अजिबात गंध नसेल किंवा ज्याचे मन इस्लामबद्दल भयंकर पूर्वग्रहदूषित असेल तोच दहशतवादाचा इस्लामशी संबंध जोडण्याचे धाडस करु शकतो. एखाद्या न्यायप्रिय व्यक्तीकडून अशी अपेक्षा केली जाऊ शकत नाही. वर्तमानकाळात प्रत्येक प्रश्न राजकारणाच्या चष्म्यातून पाहण्याची लोकांना सवय झाली आहे. म्हणून या बाबतीतदेखील हेच दृष्टोत्पत्तीस येते. राजनैतिक गरजा व इस्लामी जगताचा कल पाहून आरोपांचा रोख मुस्लिमांकडे वळविला गेला आहे. असे म्हटले जाते की इस्लाम सुख-शांतीचा धर्म आहे. तो तर दहशतवादाची शिकवण देत नाही, तथापि मुस्लिमांत असे लोक

व गट आहेत जे दहशतवादाचा प्रसार करीत आहेत. जणू काही जगातील सर्व जाती व त्यांचे विभिन्न वर्ग या शापापासून सुरक्षित आहेत. इस्लामला मानणारे आणि मुस्लिम समाजाशी संबंधित असलेले लोक व वर्गच मानवशत्रुत्वाचे हा कर्तव्य पार पाडीत आहेत.

उसामा बिन लादेन, अफगाणिस्तान व अमेरिका

अमेरिकेत अलीकडे घडलेल्या घटनांच्या संदर्भात उसामा बिन लादेनचे नाव अगदी खात्रीपूर्वक घेतले जात आहे आणि ही गोष्ट ठसविण्याचा प्रयत्न केला जात आहे की अमेरिकेत जी घटना घडली आहे त्यात त्याचा हात आहे आणि जगातील सर्व देशांत एक गरीब, निर्धन व गृहयुद्धाने जर्जर अफगाणिस्तान देशाला, जेथे उसामा बिन लादेन निर्वासिताचे जीवन जगत होता, हल्ल्याचे लक्ष्य बनविले गेले - की तो देश दहशतवाद्यांचे आश्रयस्थान आहे, तेथेच दहशतवादाचे प्रशिक्षण दिले जाते आणि तेथेच तो पल्लवित व पुष्पित होतो. अशा प्रकारे व्यवहाराने हा निर्णय ऐकविला गेला की जर अफगाणिस्तान व उसामा बिन लादेनला संपविले गेले तर जग दहशतवादापासून सुरक्षित होईल आणि विश्वशांतीला असलेल्या खऱ्या धोक्यापासून मुक्तता मिळेल.

अमेरिकेची अफगाणिस्तानकडून अशी मागणी आहे की त्याने दहशतवाद बंद करावा, उसामा बिन लादेनला त्यांच्या हवाली करावे. त्याची संघटना अल-कायदाचे समूळ उच्चाटन करावे, दहशतवादाचे सर्व अड्डे नष्ट करावेत आणि त्याच्या निरीक्षणाची सवलत उपलब्ध करुन द्यावी जेणेकरुन अमेरिकेला ही खात्री पटावी की खरोखर त्याने हे अड्डे नष्ट केले आहेत.

एखाद्या स्वतंत्र देशाला अशा प्रकारे अटी घालणे व त्यांच्या अंमलबजावणीसाठी भाग पाडणेच मुळी एक अशोभनीय व अनैतिक कृत्य आहे. बिचाऱ्या अफगाणिस्तानने उत्तर दिले की आमची स्थिती ही नाही आणि आमची साधनेही अशी नाहीत की आम्ही प्रशिक्षण द्यावे आणि त्यासाठी लोक तयार करावेत. अमेरिकेसारख्या जागतिक शक्तीच्या क्षेत्रात घुसून एवढा मोठा हल्ला चढविण्यासाठी कुणाला तयार करणे त्यांना प्रशिक्षण देणे आणि त्यांच्याकडून हे काम करुन घेणे हे आमच्या कुवतीबाहेरचे आहे.

यावर म्हटले गेले की तुमच्याकडे जगातील सर्वांत मोठा दहशतवादी उसामा बिन लादेन आहे. हे कृत्य त्याचेच आहे. अफगाणिस्तानचे उत्तर असे होते की जेव्हा

हे कृत्य आमच्या शक्तीच्या बाहेरचे आहे तेव्हा उसामा ते कसे करु शकेल? त्याला ही शक्ती कोठून प्राप्त झाली?

यावर अमेरिकेचे समाधान झाले नाही. त्याने सांगितले की आमची खात्री आहे की उसामा यात गुंतलेला आहे. आमच्याजवळ याचा पुरावा आहे. अफगाणिस्तानने पुराव्याची मागणी केली आणि म्हटले की पुरावा मिळाल्यास आम्ही त्याच्यावर खटला चालवू आणि त्याचा अपराध सिद्ध झाल्यास त्याला शिक्षा करु. जर आमच्यावर विश्वास नसेल तर पुरावा मिळाल्यावर एखाद्या अपक्ष देशातसुद्धा त्याच्यावर खटला चालविला जाऊ शकतो. तो आमचा अतिथी आहे. पुराव्या व साक्षीविना आम्ही त्याला कोणाच्याही हवाली करु शकत नाही. अशा प्रकारची कोणतीही योग्य गोष्ट अमेरिकेला मान्य करण्याजोगी नव्हती. तो प्रकोपाने भडकला आणि सांगितले की तुमच्यासाठी इतकी गोष्ट पुरेशी आहे की आमच्याजवळ पुरावा आहे. आम्ही तो आपल्या मित्रांना व सहकाऱ्यांना दाखवूही शकतो. परंतु तुम्हाला अथवा उसामाला पुरावा उपलब्ध करुन देणे आमच्या हिताविरुद्ध आहे. वास्तविकत: जगाचा एक सर्वमान्य कायदा आहे की जर एखाद्यावर आरोप केला जातो तेव्हा जोपर्यंत आरोप सिद्ध होत नाही तोपर्यंत त्याला गुन्हेगार ठरविले जाऊ शकत नाही आणि त्याला शिक्षेस पात्र ठरविले जाऊ शकत नाही. एखाद्याला फाशी देण्यापूर्वी प्रथम न्यायालयाकडून त्याचा गुन्हा सिद्ध केला जातो. अफगाणिस्तान अथवा उसामाचा गुन्हा जगासमोर आलाही नाही आणि एखाद्या आंतरराष्ट्रीय संस्थेतदेखील तो सिद्ध केला गेला नाही. इतकेच नव्हे तर तो प्रस्तुतदेखील केला गेला नाही आणि एका निर्बळ राष्ट्रावर एक महान शक्ती तुटून पडली आणि संपूर्ण जगाला दहशतवादाच्या निर्मूलनाच्या नावाने अफगाणिस्तानविरुद्ध एकत्र केलेही गेले आणि चोहीकडून बॉम्बचा वर्षाव सुरुही केला गेला.

असे म्हटले जात आहे की हे युद्ध अफगाणिस्तानच्या जनतेविरुद्ध नाही तर दहशतवादाविरुद्ध आहे. आमचे लक्ष्य दहशतवादाचे अड्डे आहेत. याच्या पाठीमागील कार्यरत बुद्धीच्या उसामा बिन लादेनला शोधून त्याला त्याच्या दुष्कृत्याबद्दल शिक्षा देणे होय. आता त्याला कोणत्याही परिस्थितीत समाप्त करण्याची घोषणा केली गेली आहे. परंतु प्रत्यक्षपणे आता हे युद्ध केवळ या उद्देशापर्यंत सीमित राहिले नाही तर अफगाणिस्तानची सर्वसामान्य जनतादेखील अमेरिकेच्या हल्ल्यांच्या तडाख्यात सापडली आहे. निष्पाप प्राण घेतले जात आहेत, सैनिक अड्डेच नव्हे तर जनकल्याणच्या संस्था

व प्रार्थना स्थळांना लक्ष्य बनविले जात आहे. हजारो-लाखो लोक ज्यात स्त्रिया, बालके, म्हातारे, आजारी व जखमीसुद्धा आहेत जे शेजारी देशाकडे पलायन करीत आहेत. परंतु त्या देशांच्या सीमा बंद आहेत. त्यांच्या आश्रयाची आणि भूक मिटविण्याची खऱ्या अर्थाने कोणतीही व्यवस्था नाही.

जगात अमेरिका मानव अधिकारांचा ध्वजवाहक आहे. मानवतेप्रति सहानुभूती बाळगणारा असल्याचा डांगोरा पिटतो, कायद्याचे श्रेष्ठत्व व न्यायाला मानतो, कृती व विचारस्वातंत्र्य मानवाचा मूलभूत अधिकार असल्याचे मान्य करतो, कोणत्याही दुसऱ्या देशात हस्तक्षेप करण्यास तात्त्विकदृष्ट्या चुकीचे मानतो. परंतु प्रश्न असा आहे की तो या सुविचारांची किती अंमलबजावणी करतो? त्याचा इतिहासच मुळी असा आहे की त्याने पावलोपावली या तत्त्वांचा भंग केला आहे आणि आपल्या स्वार्थासाठी ते सर्व काही केले आहे जे एक तत्त्वहीन राष्ट्र करते अथवा करु शकते. अफगाणिस्तानात ज्या प्रकारे त्याने या तत्त्वांची पायमल्ली केली आहे त्यामुळे त्याने आपल्या काळ्याकुट्ट इतिहासात एक नवीन अध्याय जोडले आहे आणि जगात त्याची प्रतिष्ठा खालावली आहे.

जगाची प्रतिक्रिया

दिनांक अकरा सप्टेंबरच्या घटनेनंतर अमेरिकेने दहशतवादाचा बीमोड करण्याच्या नावाखाली अफगाणिस्तानविरुद्ध जगातील सर्व मोठ्या राष्ट्रांना आपल्याबरोबर घेतले. आता असे वाटते की प्रत्येकाचे लक्ष्य अफगाणिस्तान आहे. परंतु त्याचबरोबर ही आनंदाची गोष्ट आहे की खुद्द अमेरिकेत आणि त्याच्या पाश्चिमात्य दोस्तराष्ट्रात या अत्याचारपूर्ण व्यवहाराविरुद्ध आवाज उठत आहे. या घटनेमागे ज्या लोकांचा हात असण्याची शक्यता आहे त्या सर्वांना दुर्लक्षित करुन केवळ अफगाणिस्तानला लक्ष्य बनविले गेले आहे. याला न्यायविरुद्ध समजले जात आहे. कोठे कोठे निदर्शनेदेखील होत आहेत. हा आवाज क्षीण आहे, परंतु हे दुरापास्त नव्हे की काळाच्या ओघात हा आवाज प्राप्त करील आणि अमेरिकेला आपल्या चुकीची उमज येईल.

इस्लामी जगताची प्रतिक्रिया

काही मुस्लिम राष्ट्रांनीदेखील अमेरिकेच्या या पावलाचे समर्थन केले आहे आणि त्याला सहकार्य दिले आहे, परंतु अमेरिका जाणतो आणि जगालादेखील माहीत आहे की सर्वसामान्य मुस्लिमांची सहानुभूती त्याला प्राप्त नाही. त्यांना वाटते की एका निर्बळ राष्ट्रावर विनाकारण आणि एखाद्या पुराव्याविना हल्ला केला गेला आहे. जे राष्ट्र अगोदरच उद्‌ध्वस्त झालेले आहे आणि जेथे लोक उपाशी मरतात त्या देशाला अधिक उध्वस्त केले जात आहे. हा पूर्णत: अत्याचार आहे, अन्याय आहे, मानव अधिकार व आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे उल्लंघन आहे. मुस्लिमांच्या भावनांची कल्पना त्या निषेध व निदर्शनावरुन केली जाऊ शकते जे मुस्लिम राष्ट्रात निरंतर होत आहेत.

भारतीय मुस्लिमांच्या भावना

भारतातील मुस्लिमांनीदेखील अमेरिकेच्या अत्याचार व अतिरेकाविरुद्ध आवाज उठविला आहे आणि अफगाणिस्तानशी सहानुभूती प्रकट केली आहे. भावनांच्या या शांततापूर्ण प्रकटनास काही लोक व क्षेत्र जातीय पक्षपातच नव्हे तर त्यापुढे जाऊन दहशतवादाचे समर्थन ठरवीत आहेत. वास्तविकत: अत्याचारपीडितांशी सहानुभूती व दहशतवादाचे समर्थन व पाठिंब्यात आकाश व पाताळाचे अंतर आहे. याबाबतीत सर्वसामान्य प्रसारमाध्यमांनी व बऱ्याचशा सुशिक्षित लोकांनीसुद्धा मुस्लिमांच्या भावना समजून घेण्याचा गंभीर प्रयत्न केला नाही. त्याबरोबर पार्श्वभूमी पाहण्याची व समजण्याची गरज आहे.

१. मुस्लिम एकाच पैगंबराचे अनुयायी आहेत

जगाच्या कोणत्याही भागातील मुस्लिम समुदायावर अत्याचार होत असेल तर संपूर्ण उम्मतला (एकाच पैगंबराचे अनुयायी) त्यांच्या दु:खाची जाणीव होणे इतके स्वाभाविक आहे जितके शरीराच्या एका अवयवाला इजा झाली तरी जाणीव पूर्ण शरीराला होते. तेव्हा यावर टीका अगर आक्षेप निरर्थक आहे.

ही एक वास्तविकता आहे आणि कोणत्याही प्रकारे त्याकडे डोळेझाक केली जाऊ शकत नाही की ज्या लोकांच्या व जातींदरम्यान समाईक दृष्टिकोन असतो अथवा धर्म व श्रद्धेची भागीदारी असते त्यात एक प्रकारचे प्रेम व आपुलकी

आढळते. आणि सहानुभूतीच्या भावना कार्यरत असतात. एखाद्या ख्रिश्चनाला हानी पोहचली तर दुसऱ्या ख्रिश्चनाला दुःख होते, एखाद्या ज्यूला मार जरी लागला तरी दुसऱ्या ज्यूला वेदना होतात. ज्या जाती व देशात निधर्मी दृष्टिकोन आढळतो त्यांचीदेखील अशीच स्थिती आहे. एका सच्चा कम्युनिस्टाला आपल्या समान दृष्टिकोनाच्या बंधुंशी प्रेम असते. भांडवलदार राष्ट्रे एकमेकांच्या समर्थनासाठी तत्पर असतात. हे सर्व प्राकृतिक वर्तुळात बरोबर आहे. गोष्ट चुकीची तेव्हा होते जेव्हा मनुष्य सत्य किंवा असत्य आणि योग्य किंवा अयोग्य काय आहे हे न पाहता आपल्या माणसाचे आपल्या वर्तुळाचे समर्थन करण्यासाठी उभा राहतो आणि असे समजू लागतो की सत्य ते आहे जे माझा सममार्गी व समविचारी अवलंबितो. त्याला अनुमोदन देणे माझे कर्तव्य आहे.

इस्लाम अशा विचारसरणीविरुद्ध आहे. तो त्याला मानणाऱ्या लोकांदरम्यान बंधुत्व व प्रेम आणि सहायता व समर्थनाच्या भावना उद्दीपित करतो आणि त्याला ईमानचा (धर्मावरील श्रद्धेचा) आवश्यक भाग ठरवितो. परंतु दुसऱ्याशी दूषित पूर्वग्रह, तिरस्कार, शत्रुत्व व निष्ठुरतेचे शिक्षण देत नाही. म्हणून अफगाणिस्तानवर जो असह्य जुलुम होत आहे आणि ज्या प्रकारे त्याला जुलुम व अत्याचाराचे लक्ष्य बनविले गेले आहे त्याबद्दल मुस्लिम दुःख व व्यथा प्रकट करीत आहेत त्याला पक्षपाताचे नाव दिले जाऊ शकत नाही. यात कोणतीही आश्चर्याची आणि विस्मयाची गोष्ट नाही. आश्चर्याची गोष्ट तर तेव्हा झाली असती जेव्हा मुस्लिम स्तब्ध राहिले असते आणि जातीय संवेदनहीनता सिद्ध केली असती.

२. न्यायाची ध्वजवाहक जमात

ही वेळ अशी आहे की जेव्हा भारतीय मुस्लिमांनाच नव्हे तर संपूर्ण मुस्लिम जमातीला आपल्या वचनाने आणि कर्माने या गोष्टीचे प्रमाण दिले पाहिजे की मुस्लिम न्यायप्रिय आहे. न्यायाचा ध्वजवाहक आहे त्याचे अस्तित्व जगातून अत्याचाराला नामशेष करणे व न्यायाची प्रस्थापना करण्यासाठी आहे. जुलुम कोठेही असो आणि कोणावरही होवो तो त्याच्याविरुद्ध आहे. त्याला त्याचे समर्थन प्राप्त होऊ शकत नाही. जुलुम व अत्याचार मग तो त्याच्या सख्ख्या भावाकडून अथवा त्याच्या रक्ताच्या संबंधियाकडून का होईना आणि त्याचा बंधु हे कृत्य का करेना, तो त्याला साथ देऊ शकत नाही. जुलुम कोणत्याही परिस्थितीत जुलुमच आहे. लोक बदलल्याने

त्यातील वाईटपणा संपुष्टात येत नाही. इस्लामची स्पष्ट शिकवण व आदेश आहे की मुस्लिमाने कोणत्याही परिस्थितीत न्यायावर दृढ राहावे. शत्रूशीदेखील न्यायाचा व्यवहार करावा आणि कोणत्याही स्थितीत न्यायापासून दूर जाऊ नये. पवित्र कुरआनचे कथन आहे,

"हे ईमानधारकांनों, अल्लाहसाठी सत्यावर अढळ राहणारे व न्यायाची ग्वाही देणारे बना. एवाद्या गटाच्या शत्रुत्वाने तुम्हाला इतके प्रक्षोभित करु नये की तुम्ही न्यायापासून विन्मुख व्हाल. न्याय करा, हे ईशपरायणतेशी अधिक निकटवर्ती आहे. अल्लाहचे भय बाळगुन कार्य करीत राहा. जे काही तुम्ही करता, अल्लाह त्याची पुरेपूर खबर ठेवणारा आहे."

(दिव्य कुरआन, ५:८)

३. प्रार्थनेची व्यवस्था करा

अल्लाहशी प्रार्थना (विनवणी) मुस्लिमांचे फार मोठे शस्त्र आहे. संकट लहान असो की मोठे, व्यक्तिगत असो की सामूहिक, प्राणहानी असो की आर्थिक हानि, भय व धोक्याचे वातावरण असो अथवा दुष्काळ आणि दारिद्र्य व उपासमारीची स्थिती असो, या सर्वांद्वारे अल्लाह मुस्लिमांची परिक्षा घेतो. मुस्लिमांसाठी ही स्थिती अजमावणे व परीक्षा आहे. अशी आज्ञा आहे की प्रत्येक प्रकारच्या कसोटीत व प्रत्येक नाजुकप्रसंगी त्याने अल्लाहकडे रुजू व्हावे आणि त्याच्याशीच आपले संबंध जोडावे. त्याची ही कृती महान अल्लाहजवळ प्रशंसनीय आहे आणि सेवक याद्वारेच त्याच्या कृपा व दयेस पात्र ठरेल.

"आणि आम्ही खचितच तुम्हाला भय-भूख, जीवित व वित्त हानी आणि तुमच्या प्राप्तीमध्ये घट करुन तुमची परिक्षा घेऊ. ह्या परिस्थितींत जे लोक संयमपूर्वक आचरण करतील. आणि जेव्हा जेव्हा आपत्ती येईल तेव्हा म्हणतील कि,"आम्ही अल्लाहचेच आहोत, आणि अल्लाहकडेच आम्हाला परत जायचे आहे." त्यांना शुभसंदेश द्या. त्यांच्यावर त्यांच्या पालनकर्त्याकडून मोठी कृपा होईल. आणि त्यांच्यावर दयेचे छत्र असेल आणि असेच लोक सन्मार्गी असतील."

(दिव्य कुरआन, २:१५५-१५७)

आम्ही प्रार्थना केली पाहिजे की हे अल्लाह उसामा बिन लादेन व तालिबानवर दहशतवादाचा आरोप लावून अफगाणिस्तानचा विध्वंस केला जात आहे. त्याच्या

नागरी वस्तीवर बॉम्बचा वर्षाव होत आहे. त्याच्या शेत जमिनी, शेती व बागांना आग लावली जात आहे. त्याच्या कल्याणकारी संस्था, हॉस्पिटल्स आणि शाळांना उध्वस्त केले जात आहे. हे अल्लाह! दहशतवादाचा हा आरोप प्रकटपणे चुकीचा आहे. त्याच्याकडे कोणताही पुरावा नाही सध्या ते तुझ्या विशेष कृपेला पात्र आहेत तर तू त्यांच्यावर दया कर. त्यांना सत्य मार्गावर दृढ ठेव, त्यांना सामर्थ्य दे की त्यांनी इस्लामी धर्म कायद्यावर दृढ राहावे, त्यांच्याकडून इस्लामी धर्मकायदा भंग होईल असे कोणतेही कृत्य होऊ नये. ते ईशआज्ञेचे पालन, नैतिकता व इस्लामी आदेशावर मन:पूर्वक कृती करीत राहावेत. मानवी अधिकारांची त्यांनी प्रतिष्ठा राखावी. न्यायावर दृढ राहावे. अत्याचार व अतिरेकापासून त्यांनी अलिप्त राहावे. हे अल्लाह! त्यांना अत्याचार व यातनांपासून सुरक्षित ठेव आणि अत्याचाऱ्यांना आपल्या योजनामध्ये असफल कर.

४. क्रोध प्रकट करणे योग्य नव्हे

याबाबतीत विनाकारण उत्साह व क्रोधाची अभिव्यक्ती योग्य नव्हे. यामुळे तुमच्या सहानुभूतीचा चुकीचा अर्थ काढला जाईल आणि त्याला दहशतवादाचे समर्थन समजले जाईल. तुम्ही हे स्पष्ट शब्दांत सांगितले पाहिजे की आम्ही सर्व प्रकारच्या दहशतवादाविरुद्ध आहोत. मग तो लोकांमार्फत असो किंवा राष्टामार्फत. याबरोबर राज्यघटनेच्या मर्यादेत राहून हे समजावून देण्याची गरज आहे की अफगाणिस्तानवर जे युद्ध लादले गेले आहे त्याला सनदशीरपणा नाही. तो पूर्णपणे अत्याचार व अन्याय आहे. याच अत्याचाराविरुद्ध आवाज उठविला जात आहे. याबाबतीत तुम्हाला भारतातील सर्व न्यायप्रिय लोकांचे समर्थन प्राप्त होईल. त्याचबरोबर तुम्ही या गरीब व उद्ध्वस्त देशासाठी अन्न, पोषाख, औषधासारख्या गरजेच्या वस्तु संबंधित एजन्सी व संस्थाद्वारे पोचवू शकता. ही धार्मिक बंधुत्व व मानवी सहानुभूतीची एक आवश्यक निकड आहे.

खबरदार! हे अत्याचाऱ्यांनो!

ही गोष्ट कोणत्याही व्यक्ती, टोळी, जात आणि देशाने, मग ती कितीही मोठी शक्ती का असेना, विसरता कामा नये की या जगाचा एक निर्माता व स्वामी आहे. त्याची शक्ती सर्वांत मोठी आहे. त्याच्या प्रकोप-शक्तीचा कोणीही सामना करु शकत नाही. त्याच्याविरुद्ध बंड व विद्रोह, त्याच्याविरुद्ध गुन्हा व अवज्ञा, त्याच्या

गुलामांवर अत्याचार व अतिरेक आणि त्यांच्या अधिकारांची पायमल्ली करणे इ. लोक व जातींना विध्वंस व विनाशाप्रत घेऊन जाते. जे राष्ट्र या मार्गाचा अवलंब करते ते अल्लाहच्या प्रकोपाचे लक्ष्य बनल्याशिवाय राहत नाही. म्हणून त्याने थांबून आपल्या शेवटाचा विचार केला पाहिजे व आपल्या वर्तनाचे परीक्षण केले पाहिजे. या वास्तविकतेकडे दिव्य कुरआनने वारंवार लक्ष वेधले आहे. म्हणून "सूरह अनकबूत" मध्ये काही अशा जातींचा उल्लेख आहे ज्यांनी महान अल्लाहच्या आज्ञेची पायमल्ली करून पैगंबरांच्या विरोधात दंड थोपटले आणि अवज्ञा व पातकाचा मार्ग अवलंबिला, भोग विलासात मग्न राहिले, गुन्हे व व्यभिचारात बुडत गेले आणि हा विचार करण्यासदेखील तयार झाले नाही की ते आपल्या या चालीमुळे महान अल्लाहच्या प्रकोपाच्या समीप जात आहेत आणि त्याचा कोप त्यांच्यावर होणार आहे. अंततः अल्लाहने त्यांना पकडले आणि पृथ्वीतलावरुन नामशेष केले.

"सरतेशेवटी आम्ही प्रत्येकाला त्याच्या गुन्ह्यांत पकडले. मग त्यांच्यापैकी कुणावर आम्ही दगडांचा वर्षाव करणारे झंझावात पाठविले आणि कुणाला भयंकर स्फोटाने गाठले तर कुणाला आम्ही जमिनीत धसविले आणि कुणाला बुडवून टाकले. अल्लाह त्यांच्यावर अत्याचार करणारा नव्हता पण ते स्वतःच आपल्यावर अत्याचार करीत होते." *(दिव्य कुरआन, २९:४०)*

आयतचा प्रारंभच अर्थपूर्ण व डोळे उघडणारा आहे. महान अल्लाहने फर्माविले की ज्या कोणा जातीला पकडले ते तिच्या पापासाठी पकडले. अल्लाहची पकड विनाकारण नव्हती. तो जेव्हा एखाद्याला पकडतो तेव्हा तिच्या कुकर्मासाठी पकडतो. महान अल्लाहने कुकर्मासाठी दिलेली शिक्षा एक प्रकारची नव्हती. ती विभिन्न रुपात येत राहिली. कधी असले वादळ आले की संपूर्ण वस्तीला आपल्या जागेपासून उखडून टाकले आणि ती मातीचा ढीग बनली. कधी भयंकर आवाजासह भूकंप आला की काळीज फाटले आणि संपूर्ण राष्ट्र मातीत मिसळले. इतिहासाने असे ही पाहिले की जमीन दुभंगली आणि अवज्ञा करणाऱ्यांची वस्ती त्यात सामावली. याच गुन्ह्यासाठी फिरऔन (Pharaoh) व त्याच्या जातीला नाईल नदीत बुडविले गेले.

आयत यावर संपते की महान अल्लाहने त्यांच्यावर अत्याचार केला नाही तर ते स्वतःच आपल्यावर जुलुम करीत होते, अर्थ असा की महान अल्लाह अत्याचारी नाही. तो कुणावर कणमात्रसुद्धा अत्याचार करीत नाही. त्याचे अस्तित्व

जुलुम व अन्यायापासून अलिप्त आहे. लोक अत्याचार करतात, राष्ट्रे व जाती अत्याचार करतात आणि मग आपण केलेल्या कृत्याच्या परिणामांशी त्यांची गाठ पडते. अल्लाहचा नियम असा आहे की जी टोळी जुलुम व शत्रुत्वाचा मार्ग अवलंबील ती नष्ट होईल. त्याने ती वाचू शकत नाही अगदी तशी जसे विष खाणारा मृत्यूला आमंत्रण देतो. कोणीही त्याला वाचवू शकत नाही. हा निसर्गाचा नियम आहे आणि त्याचा नैतिक नियम असा आहे की जी टोळी अत्याचार व शत्रुत्वाचा मार्ग अवलंबील ती नष्ट होईल. त्याच्यापासून ती सुरक्षित राहू शकत नाही. अल्लाहच्या नैसर्गिक नियमाप्रमाणे त्याचा नैतिक कायदादेखील अपरिवर्तनीय आहे. म्हणून कुरआन प्रभावीपणे म्हणतो की त्यांना भूतकाळातील पुराणकथा समजले जाऊ नये, तर हा एक दैवी नियम आहे. जो कोणी अल्लाहची अवज्ञा करील, पृथ्वीतलावर गर्वाचे प्रदर्शन करील आणि त्याच्या दासावर अत्याचार करील आणि त्यापासून पराङ्मुख होणार नाही तर त्याला आपल्या परिणांमाना सामोरे जावे लागेल.

''मग ते लोक जे (पैगंबराच्या आवाहनाविरूद्ध) वाईटात वाईट चाली खेळत आहेत या गोष्टींपासून अगदीच निर्भय झाले आहेत काय की अल्लाहने त्यांना जमिनीत खचवावे अथवा असल्या दिशेने प्रकोप आणावे जिकडून तो येण्याचे त्यांच्या कल्पनेतही नसेल. अथवा अकस्मात चालता फिरता त्यांना धरावे, किंवा अशा स्थितीत त्यांना पकडावे जेव्हा त्यांना स्वत:च येणाऱ्या संकटाची धास्ती लागली असेल व त्यापासून वाचण्याच्या काळजीत ते दक्ष असतील? त्याने हवे ते करण्याची इच्छा करतील. हे लोक त्याला जेरीस आणण्याची शक्ती बाळगत नाहीत. वस्तुस्थिती अशी आहे की तुझा पालनकर्ता मोठा मृदूस्वभावी आणि दयावान आहे.''

(दिव्य कुरआन, १६:४५-४७)

दिव्य कुरआनच्या या कथनात जगातील सर्व राष्ट्रे व सरकारासाठी विशेषत: हल्लीच्या शक्तिमान जाती व देशासाठी तंबी व चिंतन आहे. किती चांगले झाले असते जर त्यांनी यावरुन धडा व उपदेश प्राप्त केला असता व त्यांनी उचललेल्या पावलापासून पराङ्मुख झाले असते.

अमेरिकन दहशतवाद व पाशवी सूड

लेखक : **डॉ. फजलुर्रहमान फरीदी**
संपादक, मासिक 'जिंदगी-ए-नौ'. नवी दिल्ली

वर्ल्ड ट्रेड सेंटरच्या घटनेनंतर तीन चार आठवड्याच्या सर्वसंमत तयारीनंतर अखेर अमेरिकन संयुक्त संस्थानांनी अफगाणिस्तानवर हल्ला चढविला. या युद्धाचे वैशिष्ट्य असे आहे की ही दोन तुल्यबळ शक्तींदरम्यानची युद्ध मोहीम नाही, तर जगातील सर्वांत बलाढ्य शक्तीचे जगाच्या सर्वांत निर्बळ आणि दारिद्र्यग्रस्त देशाविरुद्ध हे युद्ध आहे. इंग्लंडच्या पार्लमेंटमधील एक लेबर सदस्य एम्. पी. जॉर्ज गॅलोवे यांनी या युद्धाचे उदाहरण असे दिले आहे, "जणू माइक टायसन एका पाच वर्षाच्या मुलाविरुद्ध मैदानात उतरला आहे."

हे एक अघोषित युद्ध आहे. त्याला कारण असे की अमेरिकेने रिवाजाप्रमाणे अफगाणिस्तानशी युद्धाची घोषणा केलेली नाही. एखाद्या दुसऱ्या देशानेदेखील अमेरिकेविरुद्ध युद्धाची घोषणा केलेली नाही. हे युद्ध व्हिएतनामच्या युद्धाप्रमाणे जागतिक युद्धाचे रुप धारण करील अशी लांबवरचीदेखील शक्यता नाही. व्हिएतनामच्या युद्धात जगातील दुसऱ्या सुपर पॉवर महाशक्ती रशिया व चीनचे समर्थन व्हिएतनामला प्राप्त होते. तेथे दोन जागतिक महाशक्तींच्या सरळ-सरळ संघर्षाचा धोका होता. त्यामुळे व्हिएतनामच्या लढाऊ सेनेला सर्व प्रकारचे समर्थन प्राप्त होत होते. परंतु येथे तर अफगाणिस्तान स्वत:च दारिद्र्यग्रस्त आहे आणि त्याला कोणत्याही जागतिक शक्तीचे प्रत्यक्ष तर सोडाच अप्रत्यक्षसुद्धा समर्थन प्राप्त नाही. ही एक भयंकर त्रासदी आहे. ज्यात कित्येक दशलक्ष डॉलर किंमतीचे क्रूझ प्रक्षेपास्त्र, ध्वनि-गतीपेक्षा जास्त वेगवान बॉम्बवर्षक विमान आधुनिक तंत्रज्ञानाने युक्त अशा हत्यारांच्या माऱ्यात गरीब व दुर्दशाग्रस्त अफगाणांचे तंबू आहेत; माती व दगडाने रचलेले वाईट स्थितीतील घरे आहेत. पर्वत व दगड आहेत, वाळूच्या टेकड्या आहेत भूतकाळातील सामान्य शस्त्र आहेत आणि उपासमारीने त्रस्त माणसे आहेत.

आकाशाने इतके भयंकर युद्ध क्वचितच पाहिले असेल. पण जरा थांबा आणि इतिहासाची पृष्ठे चाळा. आपण पाहाल की बलशाली विजेते अशाच प्रकारे तुल्यबळ नसलेल्यांशी युद्ध करीत आलेले आहेत आणि आजसुद्धा करीत आहेत. भारतातील

जहागीरदारांनी आपल्या रयतेच्या साधारण दुष्टतेचा बहाणा करुन तसेच त्यांना बेघर करुन टाकले आहे. त्यांची अब्रू लुटली आहे आणि त्यांचा स्वाभिमान पायाखाली तुडवला आहे. हल्लीच्या महाशक्तीप्रमाणे त्यांना तुडवले आहे आणि त्याचबरोबर भाकरीचे तुकडेसुद्धा त्यांच्यासमोर टाकले आहेत. अशाच प्रकारे सिंध प्रांतातील वडीरांनी व पंजाबच्या जहागीरदारांनी आपल्याविरुद्ध बोलणाऱ्यांच्या जिभादेखील कापल्या आहेत. त्यांना तहहयात बुटाच्या लेसबरोबर ठेवले आहे. अशाच प्रकारे विजयी ब्राह्मण अत्याचाऱ्यांनी दलित व अस्पृश्यांवर अत्याचार केला आहे आणि आजदेखील करीत आहेत. हे सर्व काही शक्ती व सत्तेच्या नशेत मदोन्मत्त झालेल्या शक्तींची, म्हातारे, निर्बळ व विकलांग लोक व टोळ्यांविरुद्धची युद्धकथा राहिली आहे. आज अमेरिकेचे अफगाणिस्तान विरुद्धचे युद्धदेखील याच रक्तरंजित कथेचा एक अंश आहे. महान अल्लाहने माणसाच्या वैशिष्ट्याचे वर्णन अशा प्रकारे केले आहे,

"नि:संशय तो (मनुष्य) मोठा अत्याचारी व अज्ञानी आहे."

(दिव्य कुरआन, ३३:७२)

अत्याचार व अन्यायाच्या या ऐतिहासिक घटना व अमेरिकेच्या अलीकडच्या युद्धात कोणताही मौलिक फरक नाही. अशा प्रकारच्या अगणित घटनांमध्ये अपराधापेक्षा कित्येक पटीने कठोर शिक्षा तेथे दिल्या गेल्या होत्या आणि आजसुद्धा दिल्या जात आहेत. त्याचप्रमाणे आजदेखील जरी संशयित गुन्हेगार उसामा बिन लादेन आणि अल-कायदा आहे तरी शिक्षा मात्र अफगाणिस्तानच्या सर्व लोकांना दिली जात आहे. परंतु एक फरक दोघांदरम्यान अवश्य आढळतो. तो असा की अमेरिका वर्तमान युद्धास संस्कृतीविरुद्ध दहशतवादाविरुद्ध, लोकशाही विचार व दृष्टिकोनाच्या स्वातंत्र्याचे बळजबरी व उन्मादाविरुद्ध, न्यायाचे जुलुम व पाशविकतेविरुद्ध युद्ध ठरवीत आहे, त्याने आपल्या स्वार्थाच्या सुरक्षेला जागतिक शांतता व सुरक्षेचे रक्षण ठरविले आहे.

अमेरिकन संयुक्त संस्थानांचा असा दावा आहे की हे न्याय्य युद्ध आहे, परंतु इतिहासाची नोंद अशी आहे की जागतिक महाशक्तींनी ज्या युद्धाला जेव्हा इच्छिले तेव्हा न्याय्य युद्ध ठरविले आहे. युरोप व अमेरिकेने सूडाच्या युद्धाची आपली कथा लिहिली आहे आणि युद्धाच्या अनेक कार्यवाहींना न्यायपूर्ण सूड ठरविले आहे. इ. स. १८२७ मध्ये ब्रिटन, फ्रान्स आणि अमेरिकेने तुर्कस्तानची नाकेबंदी केली. इ. स. १८५० मध्ये ब्रिटनने ग्रीसला डॉन पेसी फिस्को घटनेत केवळ अशासाठी

धमकी दिली होती की एका ज्यू वंशीय इंग्लंडच्या नागरिकाचे घर जाळले गेले होते. अमेरिकेच्या प्रसिद्ध मुन्रो डॉक्ट्रीनला असा अधिकार दिला होता की त्याने उत्तर व दक्षिण अमेरिकेच्या संरक्षणविषयक बाबतीत हस्तक्षेप करु शकावे. इ. स. १८५४ मध्ये अमेरिकेने 'निकारागुआ'च्या शहर 'ग्रे टाऊन'वर बॉम्बवर्षाव केला कारण अमेरिकेच्या अध्यक्षांनी त्याला गुन्हेगारांचे आश्रयस्थान ठरविले होते. हाच युक्तिवाद आज अफगाणिस्तानच्या 'तालिबान'विरुद्ध अमेरिकन कार्यवाहीच्या औचित्यासंबंधाने केला जात आहे. इ. सन १८९५ मध्ये अमेरिकन नौदलाच्या तांड्याने 'पॅराग्वे' (Paraguay) मध्ये हस्तक्षेप केला. इ. सन १९१४ मध्ये मेक्सिकोच्या एका भागावर कब्जा केला कारण अमेरिकन अधिकारी व गुन्हेगारांना धोका होता. दि. २२ एप्रिल १९१४ च्या अमेरिकन कॉंग्रेसच्या ठरावात व त्याच्याच इ. सन २००१ च्या अफगाणिस्तानाशी संबंधित घोषणामध्ये किती जवळचे सादृश्य आहे याचा अंदाज येण्यासाठी इ. सन १८१४ च्या घोषणावर विचार करा. तेथेदेखील असे म्हटले गेले होते की मेक्सिकोच्या नागरिकांशी अमेरिकेचे कसलेही शत्रुत्व नाही. तथापि अमेरिकेच्या अध्यक्षांना या ठरावाने अधिकार दिला गेला की त्यांनी अमेरिकेच्या अपमानाची नुकसान भरपाई करुन घ्यावी. इ. सन १९२३ मध्ये इटलीने आपल्या काही अधिकाऱ्यांच्या खुनाबद्दल कोराफिस या ग्रीसच्या प्रदेशाला काबिज केले होते. इ. स. १९४१ च्या पर्ल हार्बर वरील हल्ल्यानंतर व्हिएतनाममध्ये पाशविकता व रक्तपिपासेचा अत्यंत वाईट खेळ खेळला गेला कारण 'स्वतंत्र जगाला' कम्युनिझमच्या फैलावण्याचे भय होते. दुसऱ्या महायुद्धाच्या अखेरच्या टप्प्यात हिरोशिमा व नागासाकीवर अणुबॉम्ब टाकले गेले जेणेकरुन युद्ध करणाऱ्या जपानला त्याची शिक्षा दिली जावी. आणि त्याच्या लाखो लोकांना ठार किंवा निष्क्रीय केले जावे. आणि अशा प्रकारे शांती व सुरक्षितता प्रस्थापित केली जावी. इ. स. १९९२ साली इराकवर बॉम्बचा वर्षाव केला गेला जेणेकरुन कुवैतचे रक्षण केले जावे. इ.स. १९९८ मध्ये युगोस्लाव्हियावर बॉम्बचा वर्षाव केला गेला. सुडानच्या औषधे बनविणाऱ्या कंपनीवर बॉम्बचा वर्षाव करुन कंपनी नष्ट केली गेली जेणेकरुन नैरोबीच्या अमेरिकन दूतावासावर आत्मघाती हल्ला करणाऱ्या अपराध्यांना शिक्षा दिली जावी. बॉम्बचा वर्षाव करण्याची अमेरिकेची नवीन रणनीती आहे ज्याचा नवीन टप्पा अफगाणिस्तान आहे. काय ही सर्व युद्धे न्यायाला धरुन होती? या युद्धात गुन्हा व शिक्षेदरम्यान औचित्य होते आणि आहे काय? जेव्हा तालिबानने असा प्रस्ताव केला होता की अमेरिकेने उसामा बिन लादेनविरुद्ध पुरावा प्रस्तुत करावा तेव्हा संपूर्ण अफगाणिस्तानवर

बॉम्बवर्षाव करण्यास न्यायपूर्ण युद्ध म्हणता येईल का? जरी अमेरिकन कायद्यानुसार एखाद्या अपराध्यावर हात घालण्यासाठी योग्य व अयोग्य पद्धती अवलंबविल्या जाऊ शकतात तरी वर्तमान कार्यवाही तर सर्व सीमा ओलांडून केली जात आहे, यालाच न्याय म्हणतात काय?

दहशतवादाविरुद्ध विश्वयुद्धाच्या योजनेने त्या मूल्यांना व तत्त्वांना किती हानी पोचू शकते व पोचत आहे ज्यांचा अमेरिका ध्वजवाहक असल्याचा दावा करतो? अपेक्षा तर अशी होती की अमेरिकेसारख्या विशाल दृष्टिकोन असलेल्या देशाचे नेतृत्व व सुसंस्कृत व संपन्न समाजाला याची चाड असेल. परंतु दुःखाची गोष्ट अशी की असे झाले नाही आणि असे करण्याची इच्छादेखील नाही. अमेरिकेच्या बॉम्बवर्षावामुळे नागरी वस्त्यांना जी हानी पोहचत आहे आणि जितकी प्राणहानी होत आहे त्याची कल्पना परदेशी वार्ताहरांच्या त्या वृत्तांन्तावरुन येते जे त्यांनी तालिबानच्या परवानगीने त्या प्रदेशांचे निरीक्षण करुन दिले आहे. रेड क्रॉसच्या मदत कार्यालयांना नष्ट केले आहे ते खुद्द याचे पुरावे आहेत. खुद्द अमेरिकेच्या प्रदेशातून काम करणाऱ्या एजन्सीने (Refugee International) सरकारला तंबी दिलेली आहे कि अफगाणिस्तानच्या समाजावरील बॉम्ब वर्षावाची मार सर्वसामान्य जनतेवर पडेल आणि हल्लीही पडत आहे. 'ॲम्नेस्टी इंटरनॅशनल' या मानव अधिकाराच्या जागतिक संघटनेने राष्ट्रपती बुश यांना सांगितले आहे की त्यांनी या कार्यवाहीत मानव अधिकाराच्या उच्चतम दर्जाचे भान ठेवावे. ॲम्नेस्टी इंटरनॅशनलचे सेक्रेटरी जनरल आयरीन खान यांनी आपल्या संघटनेकडून अमेरिकन बॉम्बवर्षावाची निर्भर्त्सना केली आहे. या संघटनेने अमेरिकन सरकारवर दबाव टाकला होता की त्याने हल्ल्यापूर्वी सर्वतोपरी शक्य पद्धतींचा अवलंब करुन अपराध्यांना कर्म-दण्ड द्यावा. हल्ला सुरु झाल्यानंतर लक्षावधी अफगाण निर्वासित आपला देश सोडीत आहेत. परंतु शेजारील देशांच्या सीमा त्यांच्यासाठी बंद आहेत. बाहेरुन येणारे सहाय्य अत्यल्प आहे. अफगाणिस्तानचा हिवाळा अत्यंत कडक असतो. सर्वसामान्य लोकांची एक मोठी संख्या भयभीत होऊन आपली घरे-दारे सोडीत आहेत. हिवाळ्यात त्यांची अवस्था कशी होईल की जेव्हा ते अगोदरच दुष्काळ व उपासमारीने मेटाकुटीस आले आहेत? अखेर त्यांना कोणत्या अपराधाबद्दल शिक्षा दिली जात आहे?

अमेरिकेने सध्याच्या युद्धाला 'लोकशाहीचे रक्षण व विचार आणि दृष्टिकोनाच्या स्वातंत्र्याचे युद्ध'देखील ठरविले आहे. आणि संपूर्ण जगाला दहशतवादाविरुद्ध युद्धाचे

आवाहन केले आहे. या विश्वयुद्धाचा लोकशाहीच्या आत्म्यावर व विचार आणि दृष्टिकोनाच्या स्वातंत्र्यावर कोणता प्रभाव पडला आहे? काय यावर विचार करण्याची अमेरिकेला गरज भासली नाही? ते अधिकार ज्यांना तो आपल्या देशात लागू करण्याची व्यवस्था करीत आहे ते सर्व परिचित आहे. अमेरिका स्वातंत्र्य व लोकशाहीतील अधिकारांचा पाळणा राहिलेला आहे तेथे लोकशाहीची मूल्ये मजबूत आहेत. तेथील निवासियांना याची सवयदेखील आहे आणि त्याचे मूल्य ही ते जाणतात. परंतु न्यूयॉर्कच्या दु:खद घटनेच्या परिणामस्वरुप अमेरिकन प्रशासन इतके गोंधळून गेले की ॲटर्नी जनरलने आणि अमेरिकेच्या केंद्रीय चौकशी कार्यालय FBI (Federal Bureau of Investigation) ने अत्यंत दूरगामी अटी व मर्यादांची मागणी करण्यास सुरवात केली की प्रत्येक परदेशी संशयित दहशतवाद्याला त्याच्यावर खटला न चालविता देशातून बाहेर काढण्याचा अधिकार प्राप्त केला जावा. ई-मेलवर लक्ष ठेवले जावे, वेबसाईटला सेन्सॉर केले जावे, वगैरे. परंतु लोकशाही अधिकारांचा पाया या देशात इतका दृढ आहे की बहुतेक मागण्या काँग्रेसने (अमेरिकन पार्लमेंट) रद्द केल्या. ११ सप्टेंबरच्या हल्ल्यानंतर खुद्द अमेरिकेत मानव अधिकाराच्या धडा घेण्याजोग्या पुष्कळ घटना उजेडात आल्या आहेत. स्टीवन शेपरिओ जो अमेरिकन सिव्हिल लिबर्टीज युनियनचे कायद्याचे डायरेक्टर आहेत. त्यांच्या माहितीनुसार मॅनहटनच्या हाय सेक्युरिटी करेक्शन सेंटर जेथे ११ सप्टेंबरची घटना घडली, मध्ये मध्य-पूर्वेच्या प्रदेशांतील नावांसमान नावें असलेले कित्येक लोक कैदेत आहेत जे (८ × १०) फुटांच्या कोठडीत कैद आहेत.

त्यांना खाट व एक हलकीशी घोंगडी उपलब्ध करुन दिली होती आणि जर त्यांनी इच्छिले तर त्यांना कुरआनसुद्धा दिले जात होते. ते आपसात मिळू-मिसळू शकत नव्हते आणि आपल्या कुटुंबियांशी भेटूही शकत नव्हते. त्यांची पोच केवळ वकिलापर्यंत आहे. कोणत्याही कोर्टात त्यांच्याविरुद्ध खटला भरलेला नाही. त्यांना त्यांच्या नावाने बोलावले जात नाही तर त्यांना 'दहशतवादी' म्हटले जाते. स्टीवन शेमरिओ विचारतात की अखेर कितीजण अशा प्रकारे कैदेत आहेत? त्यांना न्यायालयाकडून फेरचौकशीची संधी आहे काय? या प्रश्नाचे काहीही उत्तर नाही. ही मॅनहटन भागाची एक घटना आहे. कोणास ठाऊक कितीतरी घटना अमेरिकेसारख्या लोकशाहीप्रिय देशात घडत आहेत, कोणासही ठाऊक नाही!

"काही अमेरिकन कॉलेजात जे शिक्षक अफगाणिस्तानवरील बॉम्बवर्षावाची

आलोचना करतात त्यांना चिडविले जाते. त्यांना नोकरी सोडण्यास भाग पाडले जाते. कॅलिफोर्निया युनिव्हर्सिटीतील एका लायब्ररी असिस्टंटला काही दिवसांपूर्वी पगार न देता नोकरीवरुन काढून टाकले गेले. अमेरिकन तुरुंगातून ज्या बातम्या मिळत आहेत त्या हृदयाला कंपित करणाऱ्या आहेत. न्यायाधीश जामीन मंजूर करीत नाहीत-न्यायालयात काय चालले आहे? आरोपीच्या वकिलांना हे कळत नाही की त्यांच्या अशीलावर काय अत्याचार होत आहेत! मिसीसिपीत २० वर्षाच्या एक पाकिस्तानी विद्यार्थ्याला नग्न करुन कैद्याकडून चोप दिला गेला. कोणत्याही तुरुंगरक्षकाने हस्तक्षेप केला नाही आणि त्याला वैद्यकीय सहाय्यदेखील उपलब्ध करुन दिले गेले नाही.'' (राष्ट्रीय सहारा, उर्दू आवृत्ती, नवी दिल्ली, २३ ऑक्टोंबर २००१)

असे आहे अमेरिकेचे लोकशाही स्वातंत्र्य आणि मानवी हक्कावरील दहशतवादाविरुद्ध जागतिक आरडाओरड व प्रचार! की ज्या मूल्यांच्या व तत्त्वांच्या रक्षणाची योजना जागतिक स्तरावर आखली गेली आहे त्यांची पायमल्ली खुद्द याच देशात होत आहे. परंतु या जागतिक मोहिमेचे दूरगामी परिणाम त्या देशावर होत आहेत जेथे लोकशाहीचा पाया भक्कम नाही अथवा जुलुम व हुकुमशाही आढळते. त्या देशांना अमेरिकेच्या अविवेकी डावपेचांचा फायदा उचलण्याचे केवळ जाहीर केले आहे असे नव्हे तर आपल्या स्वार्थी उद्देशासाठी त्यांचा प्रयोगदेखील सुरु केला आहे आणि आपल्या देशातील विरोधी मत असलेल्यांना दहशतवादी ठरविण्याची मोहीम हाती घेतली आहे. रशियाने अमेरिकेच्या जागतिक मोहिमेला चेचन बंडखोरांविरुद्ध निष्ठुरता व पाशविकतेवर आधारित आपल्या मोहिमेचे सरळसरळ समर्थन ठरविले आहे. चीनने तिबेटमधील आपल्या अत्याचारी धोरण व क्सिंजियांगमधील मुस्लिम प्रदेशातील दडपशाहीसाठी योग्य कारण ठरविले आहे. इजिप्तने तर खरोखर दहशतवादाविरुद्धच्या आपल्या कार्यवाहीला जगाला आदर्श म्हणून अवलंबिण्याचे आवाहन केले आहे. आणि मानव अधिकाराच्या पायमल्लीवर केल्या गेलेल्या प्रत्येक आलोचनेवर तुटून पडला आहे. संयुक्त राष्ट्र संघाच्या सेक्रेटरी जनरलनेसुद्धा या व्यवहाराकडे लक्ष वेधले आहे. मानव अधिकाराच्या निरीक्षक ह्यूमन राईटस् वॉच या संस्थेने अमेरिकेचे परराष्ट्र मंत्री जनरल पॉवेल यांचे लक्षदेखील इकडे आकर्षित केले आहे की ११ सप्टेंबरच्या घटनेचा लाभ घेऊन काही सरकारांनी आपल्या देशातील राजनीतिक विरोधी मत बाळगणाऱ्यांचे दमन करण्याचा मार्ग अवलंबिण्यास प्रारंभ केला आहे. सौदी अरबस्तान व आखाती देशांनी, ज्यात लोकशाही व लोकशाही अधिकार अगोदरच क्षीण झालेले आहेत, अमेरिकेच्या विश्वव्यापी योजनेबद्दल

आपापल्या योजना तयार ठेवल्या आहेत. जी.सी.सी. (Gulf Co-Operation Council) देशांनी वर्तमानपत्रांना नोटिसा पाठविल्या आहेत की त्यांनी सरकारवर टीका करु नये, नाहीतर त्यांची वर्तमानपत्रे व मासिके बंद केली जातील. सौदी अरबस्तानच्या गृहमंत्र्यांने अलिकडेच सौदी टी.व्ही.ला अत्यंत तिखट शब्दांत तंबी दिली आहे की "इस्लाम आणि आम्ही एक दुसऱ्याशी एकरुप आहोत. म्हणून जो कोणी आमच्या धोरणाने असमाधानी असेल त्याने आपले पद सोडावे. ते तर काही माथेफिरु आहेत जे अफगाणिस्तानच्या पर्वतात लपलेले आहेत आणि इस्लामला बदनाम करीत आहेत." ही धमकी त्या देशात दिली जात आहे जेथे मतभेद व्यक्त करणे अगोदरच गुन्हा आहे. आता जर एखाद्याने मतभेद दर्शविला तर त्याची काय गत होईल? भारतातील वर्तमान सरकारदेखील या बाबतीत पाठीमागे राहू इच्छित नाही. तिच्यादृष्टीने जो कोणी ही उसामा बिन लादेनची प्रशंसा करील त्याचे शिरकाण करणे योग्य आहे. अशाच प्रकारे सरकारच्या दृष्टीने मदरसे (मुस्लिम धार्मिक पाठशाळा) मूलतत्त्ववादाचे अड्डे आहेत. त्यांच्याविरुद्ध टाडा कायदा (हल्ली पोटा) लावणे आवश्यक आहे. हे तर सुदैव होय की या प्रिय देशात काही अंशी लोकशाही दृढ आहे. म्हणून जास्त लांबपर्यंत मजल मारणे शक्य नाही. ह्यूमन राईटस् वॉचच्या एक्झिक्युटिव्ह डायरेक्टरचे एक वाक्य या धमकीचे अत्यंत महत्त्वाचे उदाहरण आहे.

"If an American led counter terrorism effort becomes associated with attacks on peaceful dissent and religious expression, it will undermine everything the United States is trying to achieve."

(Mr. Kenn Roth, Executive Director of Human Rights Watch.) The Hindu, New Delhi-28-9-2001)

"जर अमेरिकेच्या नेतृत्वात दहशतवादाचे उच्चाटन करण्याची मोहीम, शांततापूर्ण मतभेद व धार्मिक मतप्रदर्शनावर हल्ला केल्याने एकरुप होत असेल तर हे त्या गोष्टीचा पाया पोकळ करुन टाकील जिच्या प्राप्तीसाठी अमेरिका प्रयत्नशील आहे."

दहशतवादाच्या या जागतिक मोहिमे दरम्यान ही गोष्ट किती उत्साहवर्धक आहे की खुद्द अमेरिकेतील विवेकी व विचारवंतांच्या एका लक्षणीय संख्येने शासनाच्या वर्तमान धोरणावर प्रशासनास धमकावले आहे. इंग्लंडमध्ये युध्दाविरुध्द जनतेकडून कित्येक निदर्शने झाली आहेत. वर्तमानपत्रे व प्रसारमाध्यमांनी अनेक समीक्षा व समालोचन प्रसिध्द केले आहेत. फ्रान्स व जर्मनीमध्येदेखील निदर्शने झाली आहेत आणि होत आहेत. बेल्जिअम सरकार मधील अनेक जबाबदार लोकांनी

उघडपणे आपल्या विरोधी मताचे प्रदर्शन केले आहे. ख्रिश्चन मंडळींनी आपला विरोध व दु:ख नोंदविला आहे. स्वत: पोपने शांतता व तहासाठी प्रार्थना केली आहे. या सर्व गोष्टी लोकशाही मतप्रवाह व दृष्टिकोन आणि विचार स्वातंत्र्याच्या मूल्यांच्या दृढतेची स्पष्ट चिन्हे होत. यावरून हेदेखील स्पष्ट होते की महान मानवतेने आपल्या दीर्घकालीन इतिहासात आणि राजनैतिक व वैचारिक संघर्षाच्या चढ-उतारानंतर ज्या दृढ मूल्याप्रत मजल मारली आहे, ती त्याला प्रिय आहे. म्हणून त्यांचे रक्षणदेखील त्याला प्रिय आहे. ही आम्हा सर्वांची समाईक देणगी आहे. याला भावना व टोळ्यांचे कट-कारस्थान आणि काही टोळ्यांच्या लढाऊ कलांपुढे बळी दिले जाऊ नये. जर अमेरिका जगाचे नेतृत्व करण्याची इच्छा बाळगत असेल तर त्याला हे चांगल्या प्रकारे समजून घेतले पाहिजे की निर्बळ व विवश लोकांना तुडवून तो त्यांना आपला खरा मित्र बनवू शकत नाही. इतिहासाकडून हाच धडा मिळतो आणि या धड्याकडे दुर्लक्ष करणारे सदैव अपयशी ठरलेले आहेत. दु:खाची गोष्ट अशी आहे की असली राज्ये किंवा असे शासक ज्यांच्या जीवनाचा उद्देश महान मानवतेचे कल्याण व उन्नती नाही, ते विचार व मत स्वातंत्र्य आणि मानवी अधिकारांना आपल्यासाठी धोका समजतात. म्हणून ते वर्तमान जागतिक परिस्थितीला आपल्यासाठी चालून आलेली देणगी समजून अत्याचार व अन्याय चालू ठेवण्यासाठी योग्य कारण समजत आहेत.

अमेरिकेने ११ सप्टेंबरच्या घटनेनंतर भावनांच्या आवेशात आणखी एक मोठी चूक केली होती. असली चूक जी त्याच्या फार काळापासून करीत आलेल्या दाव्याच्या अगदी उलट होती. वर्तमानकाळाने एक असाही धडा घेतला की या जगात धर्म व संस्कृतीतील मतभेद एक अटळ गोष्ट आहे. ती संघर्ष व युध्दाने मिटणे शक्य नाही. आपसातील चर्चा व समजून घेणे आणि समजाऊन देण्यासाठी वातावरण चांगले ठेवणे आवश्यक आहे जेणेकरून शांती व सुरक्षितपणे जीवन जगणे शक्य व्हावे. हा उद्देश व्यक्त करण्यासाठी 'मिश्र समाज' ही परिभाषा प्रचलित केली गेली होती. परंतु हंटिंग्टनने 'संस्कृती संघर्षाचा दृष्टिकोन' गाजावाजाने प्रस्तुत केला आणि हे सिध्द करण्याचा प्रयत्न केला की संस्कृतीचा संघर्ष एक नैसर्गिक गोष्ट आहे. ती स्वत:च निर्माण होत नाही. हा संघर्ष निर्माण करणारी नेहमी स्वार्थी राजनीती राहिलेली आहे. संभवत: ज्यू चिंतनशैली या राजनीतीची सर्वात मोठी आवाहक आहे. दु:खाची गोष्ट आहे की जगातील सर्वात शक्तिमान देशावर (अमेरिका) हल्ली विधिमंडळावरील सदस्यावर प्रभाव असलेल्या ज्यू लोकांचे (लॉबीचे) शासन आहे. अशा प्रकारे ११ सप्टेंबरच्या घटनेनंतर याच लॉबीच्या प्रभावामुळे दहशतवादाला

'इस्लामी दहशतवाद' म्हणून संबोधले गेले. दहशतवादाविरुध्द सैनिकी चढाईला 'ख्रिश्चन युध्द' ठरविले गेले आणि या युध्दास चिरकालीन युध्द ठरविले गेले. इस्लामी आत्म्याला बदनाम करण्याचे हे कट-कारस्थान नवीन नव्हते तर फार पुरातन होते. आपल्या स्वत:च्या देशातसुध्दा या मानसिक रचनेचा खोलवर प्रभाव आहे. म्हणून येथेदेखील प्रत्येक धर्मभीरु व खऱ्या मुस्लिमास शंकेच्या दृष्टीने पाहिले जाते. जर जगात अशा कटुतेची पुनरावृत्ती होत राहिली व हे युध्द पसरत व चालू राहिले तर केवळ अल्लाहच जाणो की त्याचा परिणाम काय होईल! अमेरिकेने हे चांगल्या प्रकारे समजून घेतले पाहिजे की दहशतवाद सरकारी दहशतवादाने संपुष्टात येऊ शकत नाही. त्याचा बीमोड करण्यासाठी जेथे जुलुम, अत्याचार व असमानतेचे निवारण आवश्यक आहे तेथे विचार विनिमय व सामंजस्याचे साधन प्रभावी आहे. महान अल्लाहने मनुष्याची निर्मिती अशाच पध्दतीने केली आहे की तो सुस्वभाव, उपकार व न्यायाने प्रभावित होतो परंतु धमकी व फसवेगिरीने त्याच्यात हट्ट व उर्मटपणा उत्पन्न होतो.

अकरा सप्टेंबरच्या घटने नंतर अमेरिकेतील सर्वसामान्य जनतेत जी इस्लाम विरोधी लाट उसळली होती आणि ज्या दुर्भावनेचा पूर आला होता, मग तो कितीही अल्पशा काळासाठी टिकलेला असो, परंतु हे एक असले सत्य आहे ज्याची काही अंशी जबाबदारी अमेरिकन मुस्लिमावरदेखील येते. अमेरिकेतील सामान्य मुस्लिम सुस्थितीत व सुशिक्षित आहेत. त्यांना आपल्या धार्मिक व सांस्कृतिक व्यक्तित्वाशी एका परीने प्रेमसुध्दा आहे. याच प्रेमामुळे त्यांनी आपल्या सांस्कृतिक व धार्मिक सुरक्षेसाठी मशिदी बनविल्या शाळा व सांस्कृतिक केंद्रे बनविली, शैक्षणिक केंद्रे बनविली, परंतु त्यांनी हे सर्व काही केवळ आपल्या संस्कृतीला जिवंत व सुरक्षित ठेवण्यासाठी केले. त्यांनी याची चिंता केली नाही की त्यांनी सर्वसामान्य अमेरिकन लोकांशी धार्मिक आवाहनाचा संपर्क साधावा आणि अशी पुस्तके तयार करावीत की ज्यांच्या सहाय्याने इस्लामच्या शिकवणीशी मुस्लिमेतरांना परिचित केले जाऊ शकावे. त्यांनी सामाजिक स्तरावर ऐहिक व जडवादी शिक्षण व संपर्क वृध्दीसाठी अवश्य प्रयत्न केले परंतु निव्वळ धार्मिक संपर्क साधण्याकडे दुर्लक्ष केले. हेच कारण आहे की थोडासा मार लागल्यावर भुताप्रमाणे शंका उसळून वर आल्या. मनात दबून राहिलेल्या गैरसमजुतींनी हृदय व मनावर ताबा मिळविला. वास्तविकता अशी आहे की अमेरिकन मुस्लिम स्वत: देशीय प्रादेशिक व पंथीय गटात विभाजित झाले आहेत. त्यांचे आपापसातील संबंध मधुर नाहीत. तर ते दुसऱ्याशी मिळून ते

वातावरण कसे निर्माण करू शकतील जे प्रेम व आसक्तीला फुलविते. लहान-सहान स्वार्थापायी ते एकदुसऱ्याशी स्वत:च भांडण करतात. क्षमा व शुभचिंतन मुस्लिमांची जीवनपध्दती आहे. त्यापासून आम्ही स्वत:ला वंचित करून टाकले. त्यामुळे आमच्यात ते धैर्यही नाही आणि ती हिंमतही नाही की सत्य धर्मासाठी आम्ही आपले प्राण पणाला लावावे. प्राचीन संस्कृती अशा प्रकारच्या समुद्राला प्रभावीपणे प्रतिबंध करू शकत नाही. आता अशी वेळ आली आहे की आम्ही प्रत्येक अमेरिकन माणसापर्यंत पोहचावे आणि न्याय व मानवताप्रिय इस्लामी शिकवणी त्यांच्यापर्यंत पोहचाव्यात. याचे स्मरण राहावे की या प्रयत्नाच्या मार्गावरील चिन्हे म्हणजे पवित्र कुरआन व पैगंबर मुहम्मद (स.) यांची जीवनपध्दती (सुन्नत) होत. पंथ व त्यावरील श्रध्दा नव्हे. पवित्र कुरआन एक अपार समुद्र आहे आणि पैगंबरांची सुन्नत (जीवनपध्दती, परंपरा) असीम जीवन स्रोत आहे आम्ही जर त्याच्याशी केवळ श्रध्देपोटी संबंध ठेवला आणि व्यवहाराला परंपरागत जीवनाच्या अधीन ठेवले तर आम्ही कोठेच राहणार नाही.

हेच ते स्रोत आहेत ज्याने धर्मावरील ती दृढ श्रध्दा व विश्वास प्राप्त होतो जो प्रत्येक प्रवाही पुराविरूध्द महापूर बनण्याची शक्ती प्रदान करतो. त्याच्याच शिकवणी आम्हाला हे दाखवितात की अंधकारात मार्ग बनविणे आणि प्रकाश निर्माण करण्याची काय पध्दत आहे, त्यांच्याकडूनच आम्हाला हा धडा मिळतो की आमचे नेते व नायक केवळ पैगंबर मुहम्मद (स.) आहेत. दुसऱ्या सर्व व्यक्ती केवळ त्याच मर्यादेपर्यंत आमच्या प्रेम व श्रध्देस पात्र आहेत ज्या मर्यादेपर्यंत ते पैगंबरांचे अनुयायी व आज्ञांकित आहेत. जगालादेखील हे समजावून देणे आवश्यक आहे की आमच्या श्रद्धेचे केंद्र उसामा बिन लादेनही नाही किंवा अन्य कोणीही नाही. आम्ही तर केवळ सत्य धर्माचे अनुयायी आहोत. त्याने प्रदान केलेल्या मूल्यांवर व नैतिकतेवर मोहित आहोत व त्यावर प्रेम करणारे आहोत. आमची जमात केवळ ती आहे जी या शिकवणीवर आधारित आहे आणि आमचे प्राण, प्रतिष्ठा व अब्रू, धन व संपत्ती आम्ही केवळ पैगंबर मुहम्मद (स.) यांच्या धर्मावर ओवाळून टाकतो आणि अल्लाहने इच्छिले तर त्यावरच ओवाळून टाकत राहू.

दहशतवाद आणि पाश्चात्यांचे हिंसक संकल्प

लेखक - **प्रोफेसर खुर्शीद अहमद**
संपादक - मासिक तर्जुमानुल कुरआन लाहोर

अकरा सप्टेंबर इ. सन २००१ चा दिवस अमेरिकन इतिहासातील एक काळा दु:खद व अविस्मरणीय दिवस होय. असे म्हटले जाते की ज्याप्रमाणे ७२ वर्षापूर्वी इ. सन १९२९ मध्ये अमेरिकेचा शेअर बाजार बताशाप्रमाणे विरघळून गेल्यामुळे आणि नंतर ६० वर्षापूर्वी इ. सन १९४१ मध्ये पर्ल हार्बर वर अकस्मात जपानी हल्ल्याने, ज्यात सुमारे अडीच हजार अमेरिकन ठार झाले होते, अमेरिकेची आर्थिक स्थिती, राजनीती व जागतिक भूमिकेचे पितळ उघडे पडले, अगदी तसेच ११ सप्टेंबरच्या या दुर्घटनेने केवळ अमेरिकेलाच नव्हे तर संपूर्ण पाश्चिमात्य जगताला हलवून सोडले आहे. शीतयुध्दानंतर अमेरिका व भांडवलशाहीच्या जागतिक आणि स्वत:च्या अहंकारामुळे 'अविनाशी' श्रेष्ठत्वाचा जो डांगोरा पिटला जात होता आणि इतिहासाच्या अंताची जी शुभवार्ता ऐकविली जात होती ती संपूर्ण कथा वर्ल्ड ट्रेड सेंटरचे दोन्ही मनोऱ्यांच्या विध्वंसाबरोबर जमीनदोस्त झाली आणि अशी भीती आहे की अध्यक्ष बुश यांनी ज्याला एकविसाव्या शतकाचे पहिले युध्द म्हणून संबोधले आहे तो एक नवीन उष्ण व शीतयुध्दाचा प्रारंभ ठरू नये आणि त्यापेक्षाही मोठा धोका असा आहे की तो पाश्चिमात्य जगत व इस्लामी जगतादरम्यान नवीन ख्रिश्चन धर्मयुध्दाची नांदी ठरू नये.

ही ११० मजली वर्ल्ड ट्रेड सेंटर ची एक अब्ज डॉलर्स खर्च करून २३ वर्षापूर्वीची इमारत ११६ एकर जमिनीवर बांधलेली होती. या इमारतीने न्यूयॉर्क शहराला एक वेगळे श्रेष्ठत्व प्रदान केले होते. त्यात ५०००० लोक काम करीत असत. या इमारतीचे सध्याचे वार्षिक भाडे तीन अब्ज डॉलर्सच्या पुढे गेलेले होते. सदर इमारत अमेरिकेच्या आर्थिक व सांपत्तिक शक्तीचे चिन्ह आणि जागतिक भांडवलदारीच्या वैभवाचे प्रतीकच नव्हे तर ही इमारत अमेरिकेची सांपत्तिक राजधानी बनली होती. अशाच प्रकारे वॉशिंग्टनमध्ये संरक्षण मंत्रालय (Pentagon) एखाद्या किल्ल्याच्या तटात बंदिस्त असलेल्या शहराचे दृश्य प्रस्तुत करीत होते. यात चोवीस हजार लोक काम करीत होते आणि ही इमारत अमेरिकेच्या जागतिक सैनिक शक्तीची

निदर्शक होती. या दोन्ही इमारती एका तासाच्या अल्पावधीत तीन अपहृत अमेरिकन विमानांच्या माऱ्यात येऊन उलथ्या पालथ्या झाल्या. या दोन्ही इमारतींचा विध्वंस आणि सहस्त्रावधी लोकांचे मृत्युमुखी पडणे काही लहान-सहान दुर्घटना नव्हती. तिचा प्रहार हल्लीच्या एकमेव महाशक्ती जी केवळ आपल्या संरक्षणावर संपूर्ण जगाच्या एकत्रित संरक्षण खर्चाच्या ३६ टक्के खर्च करीत होती, तिच्या प्रतिष्ठा व सन्मानावर अशा प्रकारे झाला की ती अजिंक्य असल्याची जादू नाहीशी झाली काही वेळेसाठी अमेरिकेची संपूर्ण संरक्षण व्यवस्था व शासन व्यवस्था 'गर्भगळित व श्वास अवरूध्द' स्थितीचे चित्र बनून राहिली आणि २४ तासांपर्यंत तर ही जागतिक शक्ती जी सध्या सिंहाप्रमाणे गर्जना करीत आहे. प्रत्यक्षपणे कोणत्याही राष्ट्रप्रमुखाविना निराश्रित बनून राहिली. राष्ट्राध्यक्ष, उपराष्ट्राध्यक्ष आणि काँग्रेसचे सभापती सर्वजण एकेकाळी वाऱ्याच्या खांद्यावर बसून ज्या जागतिक धोक्यापासून सुरक्षेचे इच्छुक होते ते तर जमिनीखालील आश्रय स्थानात खुशालीची इच्छा बाळगत होते. हयाचे उदाहरण या शतकाच्या इतिहासात आढळत नाही. या दुर्घटनेनंतर अमेरिकेच्या नेतृत्वाला ज्या दिव्यातून जावे लागले आणि त्याच्या चेहऱ्यावर व घोषणावर जो रंग पाहिला त्याचे आश्चर्य व दुःख, तुच्छता, दुःखावेग व क्रोध, संताप व त्वेष आणि याशिवाय प्रतिकार व सूड आणि उन्मादावस्थाच्या घटनांरुपात वर्णन केले जाऊ शकते.

चिंताजनक व्यवहार

ही घटना होऊन एक दीर्घकाळ लोटला आहे परंतु अमेरिकाच नव्हे तर संपूर्ण पाश्चिमात्य जगतावर एक गोंधळाची परिस्थिती पसरली आहे. अविश्वासाची छाया पसरत आहे आणि या भावनप्रधान वातावरणात काहीतरी करण्याच्या धोक्याची घंटा वाजवीत आहेत. 'माकडाची आपत्ती तबेल्याच्या शिरी' या म्हणीप्रमाणे अरबस्तान आणि इस्लामी जगताला लक्ष्य बनविले जात आहे. उसामा बिन लादेनवर सर्व राग काढला जात आहे आणि अफगाणिस्तानवर अमेरिका तुटून पडला आहे. हत्तीने डासावर चढाई केली आहे आणि दगड मातीचा सर्व ढिगारा एकाच व्यक्तीवर पाडून स्वतःचे अपयश, तिरस्कार व अविश्वासाच्या मूळ कारणांपासून लक्ष हटविण्याचा अनुचित प्रयत्न केला जात आहे.

ही मोठी चिंताजनक स्थिती आहे की थंड मनाने व बुद्धीने सत्य व न्यायाच्या तत्त्वांच्या प्रकाशात स्थितीचे परीक्षण व विश्लेषण (काही निर्बळ आवाजाव्यतिरिक्त)

न झाल्यासारखे आहे. ज्यांच्या हाती शक्ती आहे व ज्यांच्यावर जागतिक नेतृत्वाची जबाबदारी आहे ते एखाद्या जखमी हिंस्त्र पशुप्रमाणे ज्याच्यावर शंका येईल त्याला नष्ट-भ्रष्ट करण्याचा संकल्प सोडीत आहेत आणि त्यासाठी युद्धात उतरले आहेत. राष्ट्रपती बुश म्हणतात की हा दहशतवाद नव्हे तर युद्धाची घोषणा आहे. परंतु हे सांगू शकत नाहीत की या युद्धात प्रतिपक्षी कोण आहे? सामना कोणत्या राज्य अथवा शक्तीशी आहे? आणि हे युद्ध कोणत्या भूमीवर होत आहे? पर्ल हार्बरच्या वेळी चढाई करणाराही माहीत होता आणि त्याचे स्थानसुद्धा. सद्यस्थितीत हे सिद्ध झालेले नाही की कोणी या दहशतवादाचा अवलंब केला आहे? आणि याचीदेखील कल्पना नाही की या आत्मघाती हल्ल्यात मरणाऱ्यांच्या पाठीशी खरोखर कोण लोक आहेत व ते कोठे आहेत? या घटनेला अधिक स्फोटक बनविण्यासाठी तिचे स्वार्थी 'संस्कृतीविरुद्ध युद्ध' असे नामाभिधान केले जात आहे आणि अशा प्रकारे जगाला दोन तटांत विभाजित करण्याचा निंदनीय प्रयत्न केला जात आहे. जणु पाश्चिमात्य जग केवळ जग आहे आणि उरलेल्या भागातील लोक जणु रानटी युगात जीवन जगत आहेत. असे म्हटले जात आहे की केवळ दहशतवाद्यांचाच नायनाट केला जाईल असे नव्हे तर त्या देशांनासुद्धा नामशेष केले जाईल जेथे त्यांना आश्रय मिळालेला आहे (आणि हे विसरुन गेले आहेत की आजपर्यंत खुद्द अमेरिकेत आय.आर.ए. या दहशतवादी संघटनेच्या दहशतवाद्यांना आश्रय प्राप्त होते आणि क्युबा ते लॅटिन अमेरिकेतील अनेक देश व इराक, लिबिया व इराण वगैरे देशात दहशतवाद करणारे कित्येक सशस्त्र टोळ्यांसाठी अमेरिका केवळ आश्रयस्थान होते असे नव्हे तर सी.आय.ए. आणि विशिष्ट लॉबी अनिर्बंधपणे त्यांचे प्रशिक्षण व त्यांना शस्त्र सज्ज करण्याची व्यवस्था करीत राहिल्या आहेत) उपराष्ट्रपती डिक चेनी आणि संरक्षण सचीव यांनी तर स्पष्टपणे सांगितले की आमचे लक्ष्य तर त्या देशांनाच नष्ट करण्याचे आहे. जे दहशतवादाला वृद्धिंगत करतात. विचारवंत, लेखक आणि प्रसारमाध्यमावर विश्लेषण करणाऱ्यांची एक फौज आहे जी सूड व सरकारी दहशतवादाचा प्रचार करीत आहे.

माजी सेक्रेटरी ऑफ स्टेट लॉरेन्स ईगल वर्गर म्हणतात,

"अशा प्रकारच्या लोकांचा निकाल लावण्याचा प्रारंभ करण्याची अशीही एक पद्धत आहे - आपल्याला त्यांच्यापैकी काहींना ठार केले पाहिजे मग ते या बाबतीत सरळसरळ संबंधित असोत की नसोत."

अमेरिकन परराष्ट्र धोरणाचे गुरु व व्हिएतनाम कंबोडिया, चिली आणि न जाणो किती देशात लक्षावधी माणसांच्या वंश-निर्मूलनाला जबाबदार असलेल्या हेन्री किसिंजर यांचे म्हणणे आहे की जरी या गोष्टीचा पत्ता नाही की या पाऊला पाठीमागे खरोखर बिन लादेनचा हात होता किंवा नाही परंतु अनुशासनात्मक पाऊल ताबडतोब उचलणे आवश्यक आहे आणि तेदेखील अपुरे आहे. खरे लक्ष्य ती संपूर्ण व्यवस्था आणि त्या देशाविरुद्ध कार्यवाही आहे जेथे या व्यवस्थेचे थोडे का असेनात यंत्र व सुटे भाग आढळतात.

परंतु सरकारला एक सुव्यवस्थित प्रतिक्रियेची जबाबदारी उचलावी लागेल. आशा आहे की हे तशाच प्रकारे संपुष्टात येईल जसा पर्ल हार्बरचा हल्ला अंताला पोहचला होता, म्हणजे त्या व्यवस्थेचा विनाश जी याला जबाबदार आहे.''

(वॉशिंग्टन पोस्ट, १२ सप्टेंबर २००१)

महाशयांनी असादेखील सल्ला दिलेला आहे की जर दुसऱ्या देशांनी अमेरिकेला साथ दिली नाही तर अमेरिकेने एकट्यानेच ही कार्यवाही पूर्णत्वास नेली पाहिजे आणि कसल्याही सहमतीची प्रतीक्षा करता कामा नये. ही तर मोठ्या विचारवंत व जबाबदार महाभागांची वर्णनशैली आहे. सर्व साधारण स्तरावर जी वर्णनशैली अवलंबिली जात आहे त्याची कल्पना केवळ या तीन उदाहरणावरुन येऊ शकते.

वॉशिंग्टन पोस्टमध्ये रिच लॉरीने लिहिले आहे,

''जर आम्ही दमास्कस किंवा तेहरान अथवा जे काही असेल, याचा एक भाग उद्ध्वस्त केला तर हादेखील प्रश्नाच्या सोडवणुकीचा एक भाग आहे.''

(१३ सप्टेंबर २००१)

न्यूयॉर्क पोस्टमध्ये स्ट्यू डेलव्हरी लिहितात,

''एकविसाव्या शतकाच्या या पर्ल हार्बरचे उत्तर तितकेच साधे असले पाहिजे जितके की कठोर. वेळ न घालवता त्या, हरामखोरांना ठार करा. डोळ्यांच्या मध्यभागी गोळी मारा. त्यांचे कण-कण करुन टाका, आवश्यकता वाटल्यास विष द्या आणि जी शहरे व देश या कीटकांना समर्थन देत आहेत त्यांच्यावर बॉम्बचा वर्षाव करा.'' (१२ सप्टेंबर २००१)

न्यूयॉर्क डेली न्यूजमध्ये एक श्रीमती कमल्टर तर येथपर्यंत म्हणतात,

''ही वेळ अशी नव्हे की दहशतवादाच्या या विशिष्ट हल्ल्यात सरळ सरळ

गुंतलेल्या लोकांचा रीतसर व काळजीपूर्वक शोध लावला जावा. आम्ही त्यांच्या देशावर हल्ला केला पाहिजे. त्यांच्या पुढाऱ्यांना ठार केले पाहिजे. आम्ही हिटलर आणि त्याच्या ज्येष्ठ अधिकाऱ्यांचा शोध करणे आणि शिक्षा देण्याच्या बाबतीत पारंपरिक नियमांचे बंधन पाळत नव्हतो. आम्ही जर्मन शहरात कारपेट बॉम्ब वर्षाव केला. आम्ही शहरातील नागरिकांना ठार केले. ते युद्ध होते व हेदेखील युद्ध आहे.''

(१२ सप्टेंबर २००१)

हे ते वातावरण आहे जे तयार केले जात आहे आणि मुस्लिम व अरब त्याचे लक्ष्य आहेत. राष्ट्रपती बुश यांनी ख्रिश्चन धर्मयुद्ध शब्दाचा प्रयोग करुन जळत्या आगीत तेल ओतण्याचे काम केले आहे. इस्लामला एक दहशतवादी धर्म व मुस्लिमांना दहशतवादी समूह म्हणून प्रस्तुत केले जात आहे. याचा परिणाम असा की अमेरिका व ब्रिटनमध्ये शेकडो घटना समोर आल्या, ज्यात मशिदी, मदरसे, मुस्लिमांची केन्द्रे, घराणे येथपावेतो की रस्त्याने गोश्यात (बुर्का) जाणाऱ्या स्त्रिया लक्ष्य बनल्या आहेत. केवळ अमेरिकेत ३०० सुडाच्या घटना घडलेल्या आहेत. आणि हा क्रम सुरु आहे. अन्यायकारक गोष्ट तर अशी आहे की शीखदेखील केवळ मुस्लिमांशी दिसण्यात साम्य असल्यामुळे मारले जात आहेत. काय हीच ती संस्कृती व श्रेष्ठ जीवनव्यवस्था आहे जी दहशतवादामुळे धोक्यात असल्याबद्दल ओरड केली जात आहे!

इस्लामी आंदोलनाचा दृष्टिकोन

अमेरिका व पाश्चिमात्यांच्या व्यवहार मग तो कसा का असेना आणि आपल्या भावनांच्या अभिव्यक्तीसाठी ते कोणत्याही भाषेचा प्रयोग का करेनात, मुस्लिम म्हणून व मुस्लिम उम्मत (एका पैगंबराचे अनुयायी) म्हणून आमचा व्यवहार, सत्य, न्याय, आणि मध्यम मार्गावर आधारित असला पाहिजे आणि जशास तसे उत्तर देण्याऐवजी आम्ही प्रमाणाची भाषा आणि सत्यनिष्ठतेच्या मार्गाचा अवलंब केला पाहिजे, त्याला कारण असे की पवित्र कुरआनची आमच्यासाठी अशीच आज्ञा आहे की जेव्हा जेव्हा माणसांदरम्यान काही बोलाल तेव्हा न्यायानुसार बोला.

''आणि जेव्हा लोकांदरम्यान न्यायनिवाडा कराल तेव्हा न्यायाने निवाडा करा.''

(दिव्य कुरआन, ४:५८)

"हे श्रद्धावंतांनो, अल्लाहसाठी सत्यावर अढळ राहणारे व न्यायाची ग्वाही देणारे बना. एखाद्या गटाच्या शत्रुत्वाने तुम्हाला इतके प्रक्षोभित करू नये की तुम्ही न्यायापासून विमुख व्हाल. न्याय करा, हे ईशपरायणतेशी अधिक निकटवर्ती आहे."

(दिव्य कुरआन, ५:८)

मानवी प्राणाचे रक्षण व आदर इस्लामची मौलिक शिकवण आहे आणि यात मुस्लिम व मुस्लिमेतर, पुरुष व स्त्री, मित्र व शत्रूमध्ये कोणताही भेदाभेद नाही. सर्वांचा जीव समान आहे आणि सत्याशिवाय कोणाचाही जीव घेणे अल्लाह व त्याच्या प्रेषितांच्याविरुद्ध बंड आहे. महान अल्लाहचे कथन आहे,

"आम्ही सर्व आदम संततीला प्रतिष्ठित व सन्मानित बनविले आहे." (केवळ मुस्लिम अथवा ग्रंथधारकांनाच नव्हे.)

अशाच प्रकारे-

"कोणाचीही हत्या करू नका जिला अल्लाहने निषिद्ध ठरविले आहे, परंतु सत्यानिशी." *(दिव्य कुरआन, १७:३३)*

"ज्याने एखाद्या माणसाला खुनाबद्दल अथवा पृथ्वीतलावर उपद्रव पसरविण्याव्यतिरिक्त अन्य कारणाने ठार केले तर त्याने जणू काही सर्व मानवांना ठार केले. आणि ज्याने कोणाला जीवनदान दिले त्याने जणू काही सर्व मानवजातीला जीवन प्रदान केले." *(दिव्य कुरआन, ५:३२)*

ज्या धर्माची शिकवण अशी असेल तो धर्म निष्पाप लोक दहशतवादाने अत्याचारपीडित होऊन मृत्युमुखी पडावेत हे कसे सहन करु शकतो? हेच कारण आहे की अमेरिका व युरोपच्या मुस्लिमांनीच नव्हे तर संपूर्ण जगातील मुस्लिमांनी त्यांच्या धार्मिक चळवळींनी व सर्वच इस्लामी सरकारांनी ११ सप्टेंबरच्या दहशतवाद व त्याच्या परिणामस्वरुप हजारो माणसांच्या मृत्यूवर अश्रू गाळले आहेत. या दुःखाची अनुभूति हृदयतलापर्यंत केली आहे आणि त्याचा उघड उघड निषेध केला आहे आणि खऱ्या अपराध्यांना कर्मदंडापर्यंत पोचविण्याची मागणी केली आहे. आमच्या दृष्टीने ही केवळ अमेरिकेचीच हानी नव्हे तर संपूर्ण मानवजातीची हानी होय आणि हा शोक केवळ कोणत्या एका जातीचा नव्हे तर संपूर्ण मानवजातीचे दुःख आहे. ही हानी व या दुःखाला ज्या गोष्टीने अधिकच आपुलकीचे स्वरुप प्रदान केले आहे ती अशी हकीकत आहे की वर्ल्ड ट्रेड सेंटरमध्ये ठार झालेल्या पाच हजारापेक्षा

अधिक लोकात, ज्यांचा संबंध ६३ देशांशी आहे आणि ज्यात सर्व धर्माचे अनुयायी समाविष्ट आहेत, एक हजारापेक्षा अधिक मुस्लिम होते म्हणजे प्रत्येक पाचपैकी एक मुस्लिम होता.

जगातील इस्लामी चळवळीच्या शंभरपेक्षा अधिक नेत्यांनी आणि इस्लामी जनतेच्या सर्वोच्च धर्मपंडित व विचारवंतांनी आपल्या संयुक्त निवेदनाने १२ सप्टेंबरलाच या नाहक कत्तलीचा निषेध केला आणि नंतर १८ सप्टेंबरला आणखी एका निवेदनाने इस्लाम व मुस्लिम जमातीचा दृष्टिकोन स्पष्टपणे जगासमोर मांडला. त्यांनी जेथे नाहक कत्तलीचा निषेध केला तेथे सूड उगविण्याविरुद्ध व प्रतिनाहक रक्तपाताविरुद्धदेखील खबरदार केले आहे आणि श्रेष्ठतम विवेक आणि पूर्ण धैर्याने न्याय-निवाडा आणि कायद्याच्या शासनाची गोष्ट सांगितली आहे. हे निवेदन संपूर्ण मुस्लिम जातीच्या लोकांच्या भावनांचे प्रतिनिधित्व करते.

आम्ही न्यूयॉर्क व वॉशिंग्टनवरील भ्याड दहशतवादी हल्ल्यांचा अगोदरच निषेध केलेला आहे. या हल्ल्याचा लक्ष्य बनलेले लोक सर्व देशांचे व जगातील मोठमोठ्या धर्माशी संबंधित होते.

इस्लाम मानवी प्राणांना प्रतिष्ठित मानणाऱ्यांचा ध्वजवाहक आहे. पवित्र कुरआनानुसार एका निष्पाप माणसाची हत्या करणे म्हणजे संपूर्ण मानवजातीविरुद्ध अपराध करणे होय. साऱ्या जगातील मुस्लिम या अतिरेकामुळे झालेल्या प्राणहानीबद्दल दु:खी व कष्टी आहेत कारण ही अमेरिका व संपूर्ण जगाची संयुक्त हानी आहे.

आम्ही अशी घोषणा करतो की जगाच्या सर्व भागात दहशतवादाचे लक्ष्य बनणारे अशाच सहानुभूती व चिंता करण्यास पात्र आहेत. जे लोक मानवी समानतेचे ध्वजवाहक आहेत त्यांनी जगाच्या सर्व भागातील दहशतवादाचा निषेध केला पाहिजे आणि त्यांच्याविरुद्ध लढा दिला पाहिजे.

आम्ही या तत्त्वाचे समर्थक व ध्वजवाहक आहोत की माणसाविरुद्ध दहशतवाद करण्यास जे जबाबदार आहेत- व्यक्ती, गट अथवा सरकार, त्यांना न्यायालयाच्या कठड्यात उभे केलेच पाहिजे आणि कसल्याही सहानुभूती अथवा भेदभावाविना निष्पक्ष न्यायालयीन पद्धतीप्रमाणे त्याबद्दल शिक्षा दिली पाहिजे. परंतु दहशतवादाविरुद्ध युद्धाच्या नावाने संशयितांना एखाद्या निष्पक्ष न्यायालयाच्या पद्धतीनुसार त्यांचा अपराध सिद्ध केल्याशिवाय, एकतर्फी शिक्षा देण्याचा प्रयत्नदेखील दहशतवादच ठरेल, ज्याची अनुमती दिली जाऊ शकत नाही व सहनदेखील केले जाऊ शकत

नाही.

न्यायनिवाडा व निसर्गनियम आणि आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या तत्त्वाची कमीत कमी अशी निकड आहे की अपराधाचा निष्पक्ष स्पष्ट पुरावा असावा. म्हणून आम्ही जगातील सर्व राष्ट्रांना विशेषत: अमेरिकन शासनाला अशी विनंती करतो की त्याने निव्वळ शंकेच्या आधारावर एकतर्फी व वाटेल तसा बळ प्रयोग करु नये. आणि दावेदार, वकील, न्यायाधीश व फासावर चढविणारा, सर्व काही स्वत:च बनण्याचा प्रयत्न करु नये. आम्ही संयुक्त राष्ट्र संघाच्या सेक्रेटरी जनरल आणि सर्व अरब, मुस्लिम व युरोपीय देशांच्या प्रमुखांना कळकळीची विनंती करतो की त्यांनी जगाला निष्कारण रक्तपात आणि हिंसाचारातील वाढी पासून वाचवावे की ज्यामुळे जगातील राष्ट्रे व सरकारामध्ये अधिक तंटे व संघर्ष उत्पन्न होऊ नयेत. दहशतवादाचा प्रतिकार केवळ अशाच मार्गाने केला जाऊ शकतो जो न्यायाधिष्ठित असावा आणि ज्याने जगात सुखशांतीचे कारण बनावे. आम्ही अशा पाऊलासंबंधी त्यातील भागीदार अथवा बघे बनून राहू नये - की ज्यात सूड, अहंकार आणि आंतरराष्ट्रीय दिवाळखोरीचा गंध येत असावा. या, सर्वजण न्यायासाठी उभे राहू या आणि दहशतवादाचा प्रतिकार करण्यासाठी दहशतवाद्यांना कायदेशीर शिक्षा देण्यासाठी सामूहिक प्रयत्न करु या आणि जगात दहशतवादाच्या मुळाशी आढळणाऱ्या अन्याय, अपहरण व बळप्रयोगाच्या धोरणाचा अंत करण्यासाठी प्रयत्न करु या!

असा आहे मुस्लिम धर्मियांचा तात्विक व खरा दृष्टिकोन. सर्व न्याय-प्रिय राज्ये व संघटनांचे असे कर्तव्य आहे की या नाजुक क्षणी विवेक, प्रामाणिकपणा व धैर्याने आपल्या या दृष्टिकोनाशी त्यांनी दृढ राहावे. केवळ शक्ती, धमकी व अत्याचारापुढे हत्यारे टाकू नये आणि प्रचाराच्या हल्ल्याने प्रभावित होऊ नये आणि कोणत्याही अशा उत्तरादाखल प्रतिक्रियेच्या मार्गाचा अवलंब करु नये जो सत्य व वास्तविकतेपासून दूर असावा.

अमेरिकन व्यवस्थेचे लज्जास्पद अपयश

या वेळी सर्वात महत्त्वाचा जो प्रश्न आहे तो असा आहे की हे सर्व काही कसे घडले आणि त्यास खरे जबाबदार कोण आहेत? गोष्ट केवळ संशय व सूडाची नव्हे तर निष्पक्ष शोध, चौकशी व तपास, रोकड हिशेब आणि सत्यशोधनाची आहे. दुर्दैवाने याकडे दुर्लक्ष केले जात आहे आणि सर्व बाबी एका गोंधळाच्या पद्धतीने

निकालात काढण्याची भयंकर चूक केली जात आहे. आश्चर्याची गोष्ट आहे की कोणी असा आहे की जो राजाला असे सांगण्याचे धाडस करु शकेल की त्याने प्रथम आपल्या शरीरावर दृष्टी टाकावी आणि पाहावे की खरोखर त्याच्या अंगावर कपडे नाहीत व तो विवस्त्र आहे?

हा अद्याप चौकशीचा प्रश्न आहे की हा अपराध करणारे कोण होते? आणि त्यांचे मूळ उद्देश व त्यांचे पाठीराखे कोण होते? परंतु पहिला प्रश्न तर असा आहे की अमेरिकेच्या स्वत:च्या शासन व्यवस्था आणि विशेषकरुन त्याच्या राष्ट्रीय सुरक्षा, हेरगिरी व पोलीसांच्या व्यवस्थेचे अपयश आणि या अपयशाला जबाबदार मंडळींची विचारपूस व चौकशी का टाळली जात आहे? एखादी रेल्वे दुर्घटना झाली तरी तात्कालिक कारणांच्या तपास व चौकशीपूर्वी संस्थेच्या जबाबदार माणसांची तपासणी केली जाते व त्यांना उत्तरदायित्वाच्या कठड्यात उभे केले जाते. अमेरिकेची गुप्तहेर संघटना जगाची श्रेष्ठतम व सर्वात अधिक खर्चाची व्यवस्था आहे. केवळ सी.आय.ए. च्या खर्चाचा वार्षिक अंदाजपत्रक ३० अब्ज डॉलर आहे आणि जगात त्याचे एक लक्ष पूर्णकालीन नोकर आहेत. एफ.बी.आय आंतरिक सुरक्षेला जबाबदार आहे. त्याचे वार्षिक अंदाजपत्रक ३ अब्ज डॉलरचे आहे. त्याचे अमेरिकेत ५५ केंद्रे व २७ हजार आठशेचा नोकरवर्ग आहे. त्याच्या कार्यव्यवस्थेत एकूण अंदाजपत्रकाचा पाचवा भाग केवळ माहिती गोळा करण्यासाठी ठरविला आहे आणि ही देखरेख करण्यासाठी आधुनिकतम तंत्रज्ञानाचा प्रयोग करीत आहे. आणखी एक संस्था National Reconnaissance Office आहे जी हेर उपग्रहांच्या मदतीने जीवनाच्या प्रत्येक पैलूची आहोरात्र देखरेख करीत असते. आणि या संस्थेचा वार्षिक अंदाजपत्रक सहा अब्ज दोन कोटी डॉलर्सचा आहे. आणखी एक संस्था National Security Authority नावाने आहे, ज्यात एकवीस हजार लोक काम करतात आणि त्यात माहिती संकलनाची जगातील सर्वश्रेष्ठ व्यवस्था आहे आणि तिचा नोकरवर्ग जगातील सर्व महत्त्वाच्या भाषांत प्रवीण आहे. त्याशिवाय दुसऱ्या नऊ गुप्त बातम्या गोळा करणाऱ्या संस्था आहेत ज्या सेना, अर्थ मंत्रालय, वाहतुक मंत्रालय व जल आणि ऊर्जा मंत्रालयाच्या अधीन कार्यरत आहेत आणि त्यांच्यापैकी प्रत्येकीचे अंदाजपत्रक एक अब्ज डॉलर्स वार्षिक आहे. या सर्वाव्यतिरिक्त एक National Imagery and Mapping Agency आहे. या संस्थेचे वार्षिक अंदाजपत्रक एक अब्ज दोन कोटी डॉलर्सचे आहे. आणि तिचे काम केवळ इतकेच आहे की अमेरिकेच्या भूमीवर जे काही घडत आहे त्यांचे नकाशे सुरक्षित ठेवावेत. अशा प्रकारे इन्टलिजन्स (बातम्या

काढणे) व निरीक्षणाच्या संस्था वार्षिक ५० अब्ज डॉलर्सच्या अंदाजपत्रकाने राष्ट्रीय सुरक्षा व संरक्षणासाठी जबाबदार आहेत. याशिवाय माहिती प्राप्त करणाऱ्या Non-Intelligence Agencies चे वार्षिक अंदाजपत्रक २७ अब्ज डॉलर्स आहे. जणू केवळ गुप्त बातम्या व दुसरी माहिती प्राप्त करण्यासाठी अमेरिका वार्षिक ७७ अब्ज डॉलर्स खर्च करीत आहे.

(साप्ताहिक गार्जियन, २० ते २६ सप्टेंबर २००१, पृष्ठ ५)

असे असूनदेखील या संपूर्ण व्यवस्थेला एक अशा क्रमबद्ध आणि विविधअंगी नियोजनाचा थांगपत्तासुद्धा लागला नाही ज्यात अमेरिकेच्या कथनानुसार १९ आत्मघातकी अपहरणकर्ते सामील होते ज्यांनी दोन वेगवेगळ्या विमानतळावरुन कार्यवाहीचा प्रारंभ केला, ज्यात त्यांच्याशिवाय कमीतकमी आणखी तीस लोक सामील असतील असा अंदाज आहे जे कित्येक महिन्यापासून या कृतीचे नियोजन करीत होते, मोठ्या शहरात राहत असत, कॅनडा आणि जर्मनीचा प्रवास करीत होते, क्युबात मद्यपान आणि नृत्य व धुंदीच्या मैफिलीत सामील असत. शरीरसौष्ठवासाठी तालमीत जात असत आणि विमानोड्डाणाच्या संस्थांचे रीतसर सभासद म्हणून हवेतील उड्डाणाचा सराव करीत होते. जर इतकी मोठी रक्कम खर्च करुन आणि इतकी आधुनिक व प्रगतव्यवस्था असूनदेखील अमेरिकेच्या नेतृत्वाला अशा कारस्थान व भयंकर नियोजनाची चाहूलदेखील लागत नाही तर मग या व्यवस्थेचे मूल्यांकन न करणे हे कसे समजण्याजोगे आहे? सी.आय.ए. च्या प्रमुखाने राजीनामा दिला नाही, एफ.बी.आय. च्या प्रमुखाला निलंबित केले नाही. ॲटर्नी जनरल जो या संपूर्ण व्यवस्थेचा प्रमुख आहे त्याला काहीही हानी पोचली नाही तर उलट ॲटर्नी जनरल पूर्णत: उद्दामपणे सांगत आहेत की आता प्रश्न न्यायाचा नव्हे तर उत्तरादाखल कार्यवाही करण्याचा आहे. खरे अपयश अमेरिकेच्या स्वत:च्या व्यवस्थेचे आहे. केवळ उसामा बिन लादेन आणि अफगाणिस्तानवर बॉम्बवर्षाव केल्याने अमेरिकेच्या स्वत:च्या अपयशावर पांघरुण घातले जाऊ शकत नाही.

हे अपयश तेव्हा अधिकच लज्जास्पद बनते जेव्हा आम्ही पाहतो की दहशतवादाची संभावना व धोक्यासंबंधी चर्चा व बोलण्याचा क्रम सुरु होता. फेब्रुवारी १९९३ मध्ये याच वर्ल्ड सेंटरमध्ये बॉम्बस्फोट झाला होता ज्यात सहा लोक ठार झाले होते. एप्रिल १९९५ मध्ये ओक्काहामाची घटना घडली होती - जी एका अमेरिकन दहशतवादी ग्रोटमोथी लेकूनचे कृत्य होते आणि ज्यात १६८ लोक

मृत्युमुखी पडले होते. आताच दोन महिन्यापूर्वी लेकूनला देशी व जागतिक दयेच्या विनंतीला धुकडावून फाशी दिली गेली होती आणि त्या टोळीकडून सूडाच्या कार्यवाहीचा धोका अद्याप होता. ऑगस्ट १९९८ मध्ये केनिया व टान्झानियात अमेरिकन वकिलातीत घडलेल्या दहशतवादात २२४ लोक ठार झाले होते. आणि तो खटला सुरु होता. ऑक्टोंबर २००० मध्ये अमेरिकन विमान (usscole) ची घटना घडली ज्यात १७ लोक मारले गेले होते आणि त्या खटल्याचीदेखील सुनावणी सुरु होती. त्याच वर्षी मार्चमध्ये सिनेटच्या इंटलिजन्स कमिशनने अपेक्षित दहशतवादाबद्दल खबरदार केले होते आणि हा अहवाल अलिकडेच प्रसिद्ध झाला होता. आताच तीन आठवडयापूर्वी सी.आय.ए. ने त्या दोन व्यक्तीची छायाचित्रसह माहिती प्रसिद्ध करुन लक्ष आकर्षित केले होते. ज्यांच्या बाबतीत शंका आहे की ते ११ सप्टेंबरच्या विमान अपहरणामध्ये सामील होते. ७ सप्टेंबरला आणखी एक आगाऊ सूचना प्राप्त झाली होती. अशा सर्व गोष्टी असतादेखील सर्व गुप्त व जमीनीवरील संस्थांचे अपयश खरा चिंतेचा क्षण आहे परंतु त्याचा कोणताही उल्लेख अमेरिकेच्या राष्ट्रपतींच्या निवेदनात नाही आणि प्रसारमाध्यमांच्या शाब्दिक युद्धातही नाही.

उसामा बिन लादेन

संपूर्ण शक्ती उसामा बिन लादेनवर लागली आहे जो १० वर्षापासून निर्वासित व भटके जीवन व्यतीत करीत आहे आणि ज्याच्यापाशी टेलीफोनही नाही आणि बाह्य जगताशी संपर्काचे कोणतेही साधन नाही. तो एका अशा देशात आहे. ज्यावर अनेक वर्षापासून कडक नजर ठेवली जात आहे ज्याच्याजवळ आधुनिक तंत्रज्ञान नाही आणि दूतावास किंवा प्रसारमाध्यमाच्या सवलतीही नाहीत. त्याच्याजवळ जागतिक प्रसारमाध्यमेच काय इंग्रजीत आपले म्हणणे पोचविण्याचे साधनदेखील नाहीत. त्याच्याविरुद्ध अनेक वर्षांपासून निर्बंध लागली आहेत. दळणवळण व्यवस्था प्रभावहीन आहे आणि त्या देशाच्या बँका बाह्य जगताशी कोणताही आर्थिक व्यवहार करु शकत नाहीत, तरीदेखील अशीच खात्री दिली जात आहे की तो अफगाणिस्तानातील एका गुहेतून हे सर्व खेळ करीत आहे. उसामाच्या संपत्तीचादेखील मोठा गवगवा आहे. वास्तविकत: खरी गोष्ट अशी आहे की ज्या ३० कोटी डॉलर्सचा उल्लेख केला जात आहे (जरी गोष्ट खरी असली तरी खुद्द अमेरिकेच्या केवळ हेरगिरीच्या ७७ अब्ज डॉलर्स व संरक्षण अंदाजपत्रकाच्या ३५० अब्ज डॉलर्सच्या तुलनेत याची

काय किंमत आहे?) त्यांच्याबद्दल वास्तविकता अशी आहे की १२ वर्षापूर्वी उसामा बिन लादेनला त्याच्या वडिलाकडून वारसासंपत्ती म्हणून ३०० नव्हे तर आठ कोटी डॉलर्स मिळाले होते. त्यापैकी जी काही रक्कम त्याच्यापाशी उरली होती ती इ. स. १९९६ मध्ये त्याचे सौदी नागरिकत्व संपुष्टात आल्यानंतर संपूर्ण जगात गोठवून टाकली होती. त्यानंतर तो भांडवलाची कसलीही गुंतवणूक करु शकत नाही की कोणत्याही बँकेत हिशेब ठेवू शकत नाही आणि कोणत्याही कारभारात व्यवहार्यतः सामील होणे शक्य नाही. प्रश्न असा आहे की जर काही कोटी डॉलर्स त्याच्याजवळ होते तरीसुद्धा त्यापासून काय आणि केव्हा खर्च केले जाऊ शकते? इकॉनॉमिस्टने आपल्या संपादकीय लेखात कबूल केले आहे की बिन लादेनच्या संपत्तीबाबत मोठी अतिशयोक्ती आहे (२२ सप्टेंबर पृष्ठ १७) इतकेच नव्हे तर वास्तविकता अशी आहे की बिन लादेन आणि त्याचे मित्र अत्यंत कठीण आर्थिक अडचणीत आहेत.

पूर्व आफ्रिकेत बॉम्बस्फोट करणाऱ्यांच्या खटल्यात एका अलीकडच्या ग्वाहीवरुन कोणत्याही परिस्थितीत एक शंका निर्माण होते. बिन लादेनच्या पूर्वीच्या मित्रांनी सांगितले आहे की ते संपत्तीच्या उणीवेला बळी पडले आहेत. त्यांनी सांगितले की त्यांचे लोक त्रस्त आहेत. आणि त्यांच्या दरम्यान निरंतर भांडणे होत असतात. त्यांच्या एका माजी अकाऊंटंटला, जो अमेरिकेचा सर्वात मोठा साक्षीदार आहे, जेव्हा कर्ज देण्यास नकार दिला गेला तेव्हा तो अलकायदा मधून बाहेर आला.

(इकॉनॉमिस्ट, १५ सप्टेंबर २००१, पृष्ठ १९)

जर आर्थिक साधनांच्या बाबतीत वास्तविक गोष्टी अशा आहेत तर मग उसामाच्या विरुद्ध संपूर्ण मोहीम काल्पनिक गोष्टी नाहीत तर अन्य काय आहे? खुद्द अमेरिकन न्यायालयात दूतावासावरील हल्ल्यांचा जो खटला चालला आहे त्यात उसामाच्या विरुद्ध कोणतीही गोष्ट सिद्ध होऊ शकली नाही. इकॉनॉमिस्ट आपल्या या लेखात कबूल करतो की, "कोणत्याही परिस्थितीत सरकारी वकील हे सिद्ध करु शकले नाहीत की मिस्टर बिन लादेनने हल्ले करण्याची आज्ञा दिली."

हल्ले कोणी केले?

जर उसामा बिन लादेन आणि अफगाणिस्ताननने अशा प्रकारची सुनियोजित, सर्वांगीण व उच्च कोटीच्या नियोजनाची कार्यवाही करणे शक्य नाही आणि याची अपेक्षा एखाद्या अन्य अरब संघटनेकडून ही केली जाऊ शकत नाही. (आणि बिन लादेनशिवाय एखाद्या दुसऱ्या गटाकडे अमेरिकन व पाश्चिमात्य प्रसारमाध्यमे आणि सरकारे कोणताही संकेतदेखील करीत नाहीत) तर मग प्रश्न असा उत्पन्न होतो की ही भयंकर कार्यवाही कोण करु शकतो? आम्ही केवळ ऐतिहासिक पुरावे आणि अलिकडच्या लक्षणांच्या आधारावर काही गृहीत धरलेल्या गोष्टीकडे लक्ष वेधणे आवश्यक समजतो.

पहिली शक्यता अशी आहे की ही कार्यवाही एखाद्या संघटित अमेरिकन गटाकडून केली गेली असावी जो समाजद्रोही आणि शासन व्यवस्थेची आज्ञा न मानणारा असावा. अलीकडच्या इतिहासात अशी अनेक उदाहरणे आढळतात ज्या त्या भीतींना बळ देतात. देशात अपराधांची तर कधीच कमतरता नव्हती परंतु काही गत दिवसात शाळेतील मुलांना पद्धतशीरपणे ठार करण्याच्या अनेक घटना समोर आल्या आहेत ज्यात कॅलिफोर्नियात एकाच हल्ल्यात शाळेच्या १२ विद्यार्थ्यांच्या खुनांच्या स्मृती ताज्या आहेत. टिमोथीमॅक्वीने ओक्काहामात २६८ लोकांना ठार केले आणि यापेक्षा अधिक लोकांना ठार करण्याची इच्छा न्यायालयात प्रकट केली. ही घटना टिमोथीला फाशी दिल्यानंतर दोन महिन्यांच्या आत घडलेली आहे आणि हा दहशतवाददेखील टिमोथीच्या टोळीचे कृत्य असू शकते. आणखी एक अमेरिकन अध्यक्ष बुश यांच्या टेक्सास राज्याची 'जॅको' नामक संघटित टोळी आहे जिने एका संपूर्ण गावाला आग लाऊन नष्ट केले. डेव्हिड कोरीश आणि त्याच्या अनुयायांची टोळीदेखील बंडखोर टोळी आहे आणि त्यांच्याकडून विनाशकारी कृत्याची शक्यतादेखील असंभवनीय ठरविली जाऊ शकत नाही.

विचार करण्याचा एक पैलू असादेखील आहे की या प्रश्नाचा विचार केला जावा की या कार्यवाहीचा लाभ कुणाला होऊ शकतो? खुद्द अमेरिकेत अशी तत्त्वे आहेत की जे सरकारी संस्थावर आपली पकड मजबूत करु इच्छितात आणि विचार व कृती स्वातंत्र्यावर अनेक प्रकारचे निर्बंध लादले जाण्याचे इच्छुक आहेत. ते असे वातावरण निर्माण करु इच्छितात की लोकशाही स्वातंत्र्याला लगाम लावला जाऊ शकावा आणि त्या प्रभावी आणि स्वार्थी वर्गांची पकड देशावर मजबूत होऊ शकावी.

अशा संस्थादेखील आहेत ज्या विशेष सरकारी साधनांची याचना करतात ज्यात सुरक्षा संस्थादेखील आहेत. देशाच्या युद्धविषयक उद्योगांच्या दबाव गटाचीदेखील एक भूमिका असू शकते.

या शंकेला त्या माहितीने बळ मिळते जी आता घटनेपूर्वी स्टॉक एक्सचेंजच्या असाधारण व्यवहारासंबंधी धक्का देणाऱ्या आकडेवारीवरुन प्राप्त होत आहे. लंडनच्या दैनिक इंडिपेंडन्टच्या व्यापारविषयक वार्ताहराने बातमी दिली आहे की ६ सप्टेंबरला (हे लक्षात असावे की ८ आणि ९ सप्टेंबरला शनिवार व रविवारची सुट्टी होती) अमेरिकेच्या त्या दोन्ही विमान कंपनींच्या शेअर्सच्या (भाग भांडवल) विक्रीत असाधारण तेजी दिसून आली ज्यांची विमाने या दुर्घटनेसाठी वापरली गेली आहेत आणि ज्यांच्या शेअर्सची किंमत दुर्घटनेनंतर एकदम ढासळली. त्यावेळी तर या गोष्टीकडे दुर्लक्ष केले गेले परंतु आता हा प्रश्न विचारला जात आहे की अखेर असे का घडले? एका दिवसात युनायटेड एअरलाइन्सचे दोन हजार करार झाले जे यापूर्वीच्या एका दिवसाच्या व्यवहाराच्या सरासरीपेक्षा २८५ पट जास्त होते. त्या दिवशी एका शेअरची किंमत ३० डॉलर होती जी सदर घटनेनंतर ढासळून १८ डॉलर्स राहिली. अमेरिकन एअरलाईन्सच्या शेअर्सची विक्री सदर दुर्घटनेपूर्वी दोन-तीन दिवसात सरासरी ६० पट अधिक होती. अशाच प्रकारे वर्ल्ड ट्रेड सेंटरमध्ये क़ाम करणाऱ्या दोन महत्त्वाच्या आंतरराष्ट्रीय फायनान्शियल कंपन्या Margan Stanley आणि Marsh Mc Lennan यांच्या शेअर्सची विक्री त्या वेळी सरासरीच्या तुलनेत २५ पट व १०० पट अधिक झाली होती. भांडवल गुंतवणुकीच्या कलाविषयक तज्ञ असलेल्या जोन नाजारियन यांनी या असाधारण सौद्याबद्दल अशा प्रकारे आश्चर्य प्रकट केले आहे.

“जेव्हा आम्ही इतके असाधारण सौदे पाहतो तेव्हा आम्ही असे समजतो की काही न काही घडणार आहे.” (इन्डिपेंडंट, २० सप्टेंबर २००१)

यावरुन अगदी स्पष्ट होते की काहींना हे माहीत होते की काही तरी घडणार आहे आणि त्यांनी यामधून कोटयवधी डॉलर्स कमविले. परंतु या भयंकर घटनेमुळे सर्वात जास्त लाभ इस्त्राईलला झाला. ज्याने याचा प्रयोग पॅलेस्टिनींना अमेरिकेच्या दुःख व क्रोधाचे लक्ष्य बनविण्यासाठी, आपल्या पापांवर पांघरुण घालण्यासाठी आणि नाममात्र शांतीच्या प्रक्रियेला उधळून टाकण्यासाठी केला. दुर्घटनेनंतर अर्ध्या तासातच हेन्री किसिंजरने उसामा बिन लादेनचे नाव घेतले आणि संपूर्ण नेटवर्कला

समाप्त करण्याची भाषा वापरली. इस्त्राईलच्या प्रधानमंत्री शेरॉनने घटनेनंतर लगेच सांगितले की 'अरफातदेखील आमचा लादेन आहे.' आणि अरफात यांच्याशी ठरलेली आपली भेट रद्द केली. इन्डिपेंडटचा वार्ताहर जेरुसलेमहून लिहितो,

"अमेरिकेच्या या दु:खद घटनेचा पॅलेस्टिनशी असलेल्या आपल्या भांडणात राजनीतिक लाभ घेण्याचा इस्त्राईल प्रयत्न करीत आहे. शेरॉन आणि त्यांचे सहकारी अरफातची तुलना उसामा बिन लादेनशी करीत आहेत. अमेरिकी हल्ल्यांनी पॅलेस्टिनींना एकाकी पाडले आहे आणि पाश्चिमात्य देशांत त्यांच्याबद्दल असलेली उरली सुरली सहानुभूती संपुष्टात आणली आहे." (१६ सप्टेंबर २००१)

हीदेखील आश्चर्याची गोष्ट आहे की इंटरनॅशनल हेरॉल्ड ट्रिब्यूनने वर्ल्ड ट्रेड सेंटरवरील हल्ल्यात ज्या ४६ देशांच्या नागरिकांच्या मृत्यूची बातमी दिली आहे त्यात इस्त्राईलचा एकदेखील नागरिक नाही. न्यूयॉर्कमध्ये मोठ्या संख्येत यहुदी (ज्यू) राहतात आणि वर्ल्ड ट्रेड सेंटरबद्दल असे म्हटले जाते की यात चार हजारपेक्षा अधिक ज्यू काम करीत होते परंतु मृत्युमुखी पडलेल्या लोकांच्या बाबतीत जी माहिती अद्याप प्रसिद्ध झाली आहे त्यात एकाही ज्यूचा उल्लेख नाही. ५-६ ज्यू लोकांच्या अटकेची व चौकशीची एक बातमी प्रसिद्ध झाली होती परंतु ती बातमी ताबडतोब दाबून टाकली गेली. कॅनडाहून Stern Intel ची एक अशी बातमी आहे की अमेरिकेच्या सैनिक गुप्तहेर माध्यमानुसार त्यात इस्त्राईलच्या गुप्तहेर एजन्सी मोसादचा हात आहे. इराणचे नेते खोमेनिन यांनी आपल्या शोक संदेशात म्हटले आहे,

"या गोष्टीचा पुरावा आहे की अमेरिकेतील मोठ्या शहरावर हल्ली झालेल्या हल्ल्यात ज्यू लोकांच्या जागतिक स्वदेश चळवळीचा सहभाग होता."

(तेहरान टाइम्स, १९ सप्टेंबर २००१)

जर इस्त्राईल व ज्यू लोकांच्या जागतिक स्वदेश चळवळीच्या इतिहासाचे अवलोकन केले तर मोसादच्या भूमिकेच्या शंकेला बळ मिळते. दुसऱ्या जागतिक युद्धात ज्यू लोकांच्या जागतिक स्वदेश चळवळीच्या दहशतवाद्यांनी खुद्द देश त्याग केलेल्या ज्यू लोकाने भरलेल्या एका जहाजाला अशासाठी बुडविले होते की ब्रिटीश सरकारने त्या अवैध ज्यूंना पॅलेस्टाइनमध्ये प्रवेश करण्याची परवानगी दिली नव्हती. अशा प्रकारे त्यांनी जागतिक मत प्रभावित करण्यासाठी हे रक्तरंजित नाटक रचले होते. बैतुल मकदिसमधील प्रिन्स एडवर्ड हॉटेलच्या विनाशाची घटनादेखील याच शृंखलेची एक कडी आहे. १९६७ च्या युद्धापूर्वी खुद्द अमेरिकेच्या नौका दलाच्या

एका USS Liberty नामक जहाजाला इस्त्राईलने मिसाईलचा मारा करुन बुडविले होते. ते अशासाठी की अमेरिकेने इस्त्राईलच्या इजिप्तवरील अकस्मात हल्ल्याच्या तयारीची पडताळणी केली होती. या पार्श्वभूमीवर आणि या राजनीतिक लाभांचे महत्त्व जाणून की जे इस्त्राईल प्राप्त करीत आहे, आणि अरबांना संपूर्ण पाश्चिमात्य जगतात तिरस्कार व प्रतिशोधाचे लक्ष्य बनवीत आहे त्यावरुन या शंकेला भरपूर बळ प्राप्त होत आहे की या दुर्घटनेच्या पाठीमागे इस्त्राईलच्या गुप्त एजन्सीचा हात आहे जो अशा प्रकारच्या कृतीची योग्यता व नैपुण्य बाळगतो. असेच नाटक रशियात चेचनिया विरुद्ध अलिकडच्या कार्यवाहीपूर्वी मास्को आणि बिलगाडविन्सकमध्ये १३ सप्टेंबर १९९९ रोजी दोन आठ मजली इमारतीत बॉम्बच्या स्फोटाच्या रुपात केली गेली होती ज्यात ३०० लोक ठार झाले होते आणि ज्याला पाया बनवून चेचनियावर नवीन हल्ला चढविला गेला होता.

इन्डिपेन्डन्टच्या स्तंभलेखक पॅट्रिक कुकबर्न न्यूयॉर्क व वॉशिंग्टनच्या अलिकडील दहशतवादाच्या पार्श्वभूमीत मास्कोहून या घटनेसंबंधी तेथील सर्वसामान्य लोकांच्या मतांच्या अलिकडील भावनेला अशा प्रकारे व्यक्त करतो,

''दहापैकी केवळ एकाचा असा विश्वास होता की हे कृत्य चेचनियाच्या एखाद्या व्यक्तीचे आहे. केवळ प्रारंभी आमची अशी कल्पना होती की हे चेचनियाच्या एखाद्या व्यक्तीने केले आहे. आता आम्हाला वाटते की क्रेमलिनच्या लोकांनी सत्तेत राहण्यासाठी हे कृत्य केले.

अशी आहेत मेकावली राजकारणाच्या घटनांच्या पद्धती. न्यूयॉर्क आणि वॉशिंग्टनमध्ये जे काही घडले त्या रहस्यावरील पडदादेखील एकेदिवशी खुला होईल. परंतु सध्यादेखील अशी चिन्हे दिसत आहेत की 'कुणीतरी आहे या हिरव्या पडद्यात!'

ज्या लोकावर विमानांच्या अपहरणाचा आरोप आहे त्यांच्या बाबतीत ज्या परस्परविरोधी गोष्टी समोर येत आहेत त्या संपूर्ण मामल्याला शंकास्पद बनवीत आहेत. असे म्हटले जाते की ते अल कायदाचे मुजाहिद होते आणि त्याचबरोबर त्यांचे मद्यपान, नाच रंग आणि प्रेयसीशी आमोद-प्रमोदच्या कथा सांगितल्या जात आहेत. एकीकडे जिहाद (धर्मयुद्ध) व स्वर्गातील अप्सरांच्या गोष्टी आहेत आणि दुसरीकडे ही जीवनपद्धती! यांच्यात कसली समानता आहे? अगदी स्पष्ट आहे की या अशा प्रकारे अकलेचे तारे तोडण्यास जबाबदार असणाऱ्यांना इस्लामी शिष्टाचार,

जिहाद (धर्मयुद्ध) व शहादत (हौतात्म्य धर्मासाठी बलिदान) बद्दलचे काडीमात्र ज्ञान नाही. ज्या १९ लोकांची नावे आलेली आहेत त्यात कमीतकमी एकजण ख्रिश्चन आहे. काय तो ख्रिश्चनदेखील जिहाद व हौतात्म्याची इच्छा बाळगत होता? त्यांच्यापैकी कमीतकमी पाच जणांच्या बाबतीत तरी ही गोष्ट स्पष्टपणे समोर आली आहे की ते जिवंत आहेत. ते सौदी अरबस्तान व मोरोक्कोत आहेत आणि त्यांचा विमान अपहरणाशी अजिबात संबंध नाही. इतकेच नव्हे तर त्यांच्यापैकी तिघांनी तर जाहीर केले आहे की ते अमेरिकेच्या सर्वसाधारण प्रसिद्धी संस्थांविरुद्ध अब्रूनुकसानीचा दावा करतील. हे स्पष्ट आहे की जी नावे दिली जात आहेत ती खोटी आहेत आणि खऱ्या गुन्हेगारांचा कोणताही पत्ता नाही.

ही गोष्टदेखील विचारणीय आहे की ओक्काहामाच्या घटनेच्या वेळीसुद्धा अरब लोकावर आळ घेतला गेला होता आणि त्यांच्याविरुद्ध देशभर मोहीम सुरु झाली होती. सुदैवाने टिमोथी मॅक्वी पकडला गेला आणि असे कळले की हे सर्व काही एका अमेरिकन दहशतवाद्याचे कृत्य होते. खटल्याच्या दरम्यान ही सत्येदेखील उघडकीस आली की त्याच्या टोळीत ५०० पर्यंत लोक असावेत, परंतु टोळी इतकी शिस्तबद्ध होती की टिमोथीबरोबर ज्या दोघांना अटक झाली होती त्यांना टिमोथीने कसलीही हानी पोचू दिली नाही आणि सर्व पुरावे असूनदेखील त्यांना सोडून दिले गेले. न्यायाधीशा समोरील टिमोथीची जबानी अत्यंत महत्त्वाची आहे. त्याने केवळ त्या दहशतवादाची कबुलीच दिली असे नव्हे तर त्याने त्याला सत्याधिष्ठित ठरविले आणि स्पष्ट शब्दांत सांगितले की अमेरिकेला मी सावधान करु इच्छित होतो आणि जास्तीत जास्त लोकांना ठार करण्याचा माझा उद्देश होता. त्याने अखेरपर्यंत क्षमायाचना केली नाही तर आपल्या मृत्युसमयी त्याने जी कविता म्हटली त्यात आपल्या कामगिरीवर अभिमान प्रकट केले. टिमोथी एकटाच नाही तर त्याच्या टोळीत शेकडो लोक आहेत आणि त्याच्यासारख्या अनेक टोळ्या अमेरिकेत कार्यरत आहेत.

अकरा सप्टेंबरचा विध्वंस जितक्या सुनियोजित पद्धतीने, ज्या उच्चकोटीच्या कार्यक्षमतेने आणि जितक्या परस्पर सुसंवादाने केला गेला तो कोणाबाहेरच्या गटाचे कार्य असूच शकत नाही. हे तर तेव्हाच शक्य आहे जेव्हा अमेरिकेच्या अत्यंत प्रशिक्षित, सक्षम व संपूर्ण व्यवस्थेची रहस्ये जाणणारे त्यात सामील असावेत त्यांनी अरबांच्या नावांचा ढालीप्रमाणे प्रयोग केला आहे. आणि राज्यशासन व प्रसारमाध्यमे, उसामा व अफगाणिस्तानचा बळीच्या बकऱ्याप्रमाणे प्रयोग करुन आपल्या पराजयावर

पांघरुण घालण्याचा आणि मूळ अपराध्यापर्यंत पोहचण्याकडे डोळेझाक करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. हे एक अपराधी कृत्य व इस्लामी जगताविरुद्ध उघड अत्याचार करण्याप्रमाणे आहे.

एक तात्त्विक समस्या अशी आहे की कोणत्याही अपराध्यावरील अपराध सिद्ध होण्यापूर्वी केवळ शंकेच्या आधारे कोणतीही कार्यवाही करणे स्पष्टपणे जुलुम व भांडणाचे मूळ होय. आज अमेरिका शक्तीच्या नशेत धुंद होऊन केवळ शंकेच्या आधारावर केवळ लोकच नव्हे तर जाती व देशाला नष्ट करण्याची, त्यांना पाषाण युगाकडे परत नेण्याची व नेस्तनाबूद करण्याची भाषा बोलत आहे आणि कायद्याच्या सत्तेची, जागतिक न्याय वसुद्धी आणि विवेकाची गोष्ट करणाऱ्याला लाखोळ्या वाहून दूषणाचे लक्ष्य बनवीत आहे. हे निसर्गाच्या विरुद्ध आणि मानवतेने कदापि मान्य करण्याजोगे नाही, एका कवीने म्हटले आहे,

"वही कातिल, वही शाहिद, वही मुनसिफ ठहरा।

अक्रबा मेरे करें खून का दावा किसपर।।"

अर्थात – तोच खुनी, तोच साक्षीदार आणि तोच न्यायाधीश असेल तर माझ्या संबंधियांनी कोणावर खुनाचा खटला भरावा?

दहशतवादाची कारणे

अमेरिका आणि पाश्चिमात्य देशांच्या नेतृत्वाने या गोष्टीचादेखील विचार केला पाहिजे की ज्याला ते दहशतवाद म्हणत आहेत आणि ज्याचा नायनाट करण्यासाठी एकविसाव्या शतकाचे सर्वात लांब व सर्वव्यापी युद्धासाठी लंगोट बांधत आहेत त्याची वास्तविकता काय आहे आणि अशा प्रकारच्या समस्या व मामले कशा प्रकारे निकालात काढता येतील.

दहशतवादाचा जो पैलू असमर्थनीय व निंदनीय आणि प्रतिकार करण्याजोगा आहे तो राजनीतिक व सत्याधिष्ठित उद्देशांच्या प्राप्तीसाठी अशा पद्धती व मार्ग अवलंबिणे होय, ज्याच्या परिणामस्वरुप निष्पाप लोकांचे जीव वाया जावेत. हा अक्षम्य गुन्हा आहे आणि यापासून लोकांना अलिप्त ठेवणे मानवतेची सेवा आणि खुद्द त्या अज्ञानी लोकासाठी शुभचिंतन आहे, जे समजून उमजून अथवा केवळ परिस्थितीच्या प्रवाहात अशा प्रकारचे अपराध करतात. परंतु जी गोष्ट विचारणीय आहे ती अशी की जर स्थितीत सुधारणा करण्याचे उचित व योग्य मार्ग बंद केले

गेले, तर केवळ शक्ती व हट्टाग्रह, स्वार्थ, पक्षपात, गर्व, जडत्व व सैनिक श्रेष्ठत्व आणि प्रादेशिक अथवा जागतिक श्रेष्ठत्वाच्या दूषित उद्देशासाठी दुसऱ्या लोकांना त्यांच्या हक्कापासून वंचित ठेवले गेले आणि स्थितीत सुधारणेच्या संभावनांना नाहीसे केले गेले तर त्याची स्वाभाविक प्रतिक्रिया दिसू लागते आणि तो योग्यबरोबरच अयोग्य मार्गांचादेखील अवलंब करतो. म्हणून इतिहासाचा धडा असा आहे की अत्याचार व अन्याय असता व त्यांच्या संरक्षणासह आणि त्या कारणांना दृष्टिआड करुन जे, लोक टोळ्या व जातींना हिंसेवर आधारित संघर्षाच्या मार्गावर चालवतात, त्यांनी स्थितीत सुधारणा करणे शक्य नाही. अमेरिका व जागतिक भांडवलशाहीविरुद्ध जी घृणा व बेजारी आहे त्या जागतिक वास्तविकता आहेत आणि केवळ सैनिक कार्यवाहीचे दहशतवादाचा बीमोड होणे अशक्य आहे. ब्रिटिश पार्लमेंटचे सदस्य जॉर्ज गेलर यांनी पार्लमेंटमध्ये आपल्या भाषणात बरोबरच म्हटले होते की जर आपण एका बिन लादेनला ठार कराल तर एक हजार बिन लादेन जन्म घेतील.

खरा प्रश्न त्या कारणांचा शोध व त्यात सुधारणेचा आहे. ज्यांच्या परिणामस्वरुप जगातील बहुतेक प्रदेशात, ज्यात अमेरिका व युरोपचा समावेश आहे, विद्रोह व अस्वस्थतेच्या लाटा उसळत आहेत आणि अत्याचारपीडित लोक आपल्या जिवावर उदार होण्यास बाध्य होत आहेत. दहशतवादाच्या विरोधातील युद्ध बॉम्ब, मिसाईल व मानवी वस्त्यावर अग्नी वर्षाव केल्याने लढले जाऊ शकत नाही. हे युद्ध तर त्याच प्रकारचे युद्ध आहे जे दैन्यावस्था, आजार व अज्ञानासारख्या उपद्रवाविरुद्ध लढले जाते. हे क्रोध व शक्तीने नव्हे तर विवेक व युक्तीने लढले जाऊ शकते. मानवी समस्यांच्या सोडवणुकीचा मार्ग सोडून केवळ सैनिक शक्तीने माणसांचे दमन करण्याचा जेव्हा जेव्हा प्रयत्न झाला आहे तेव्हा तेव्हा तो असफल झाला आहे. हिंसाचार वाढविण्याची आणि अत्याचारात वृद्धी करण्याची यापेक्षा अधिक प्रभावी कोणतीही अन्य पद्धत नाही की प्रतिशोधाच्या अग्नीडोंबात जळून सर्व साधारण चळवळींना शक्तीने तुडविण्याचा प्रयत्न केला जावा.

जागतिक वसाहतवादाने २०० वर्षापर्यंत ही लढाई लढली व अखेरीस स्वातंत्र्य चळवळीशी समेट करावा लागला आणि भूतकाळातील दहशतवादी आजचे राजकीय नेते व शासक बनले. अमेरिकेने याचा अनुभव व्हिएतनाम, चिली व कंबोडियामध्ये घेतला आहे. रशिया अफगाणिस्तानमध्ये हाच खेळ खेळला आणि तरीसुद्धा त्याने धडा घेतला नाही आणि आज चेचनियामध्ये पुन्हा त्याच मूर्खपणा

व अत्याचाराचा अवलंब करीत आहे. ब्रिटनने संपूर्ण जगात पराजय पत्करल्यावर अखेरीस उत्तरी आयर्लंडमध्ये २० वर्षापर्यंत युद्ध केल्यानंतर याचशीन फोनशी समझोता केला ज्याचे नाव घेण्याची, ज्याच्या नेतृत्वाचा आवाज आणि फोटोसुद्धा रेडिओ व टेलिव्हिजनवर ऐकण्याची अथवा पाहण्याची मनाई होती. इस्त्राईल पेलेस्टाईनमध्ये हाच खेळ खेळत आहे. जगातील काही देश विभिन्न प्रदेशात राजनीतिक प्रश्नांची सोडवणूक सैन्याच्या सहाय्याने करण्याचा अयशस्वी प्रयत्न करीत आहेत. समस्येच्या सोडवणुकीचा याशिवाय अन्य कोणताही मार्ग नाही की शांत मनाने सुख व मित्रत्वाला विसकटणाऱ्या मंडळी व कारणाबद्दल विचार व्हावा आणि दहशतवादाकडे नेणाऱ्या लोकापासून मुक्ती प्राप्त करावी.

आत्मपरीक्षणाची गरज

पाश्चिमात्य देशातदेखील ज्यांची दृष्टी जीवनाच्या वास्तविकता व इतिहासाच्या संदेशावर आहे हे हीच गोष्ट सांगत आहेत. दैनिक इन्डिपेन्डन्टचा प्रसिद्ध राजकीय समीक्षक रॉबर्ट फिस्क अलिकडच्या दुर्घटनेवर मध्य-पूर्व आशियातील दुःखद दुरावस्थेच्या पार्श्वभूमीवर जे विचार प्रकट करतो, ते अमेरिकन नेतृत्वच नव्हे तर जगातील सर्व शासकांचे डोळे उघडणारे आहेत,

"आता गोष्ट येथपर्यंत पोहचली आहे. मध्य पूर्व आशियाचा संपूर्ण आधुनिक इतिहास, उस्मानिया राज्याचा ऱ्हास, बिल्फोरची घोषणा, लॉरेन्स ऑफ अरेबिया (अरबस्थान) ची असत्य कथने, अरब विद्रोह, इस्त्राईल राज्याची स्थापना, अरब व इस्त्राईल दरम्यानची चार युद्धे आणि अरबांच्या मातृभूमीवरील इस्त्राईलच्या पाशवी कब्जाची ३४ वर्षे सर्व काही तासात नष्ट झाले की जेव्हा भरडले गेलेले आणि अपमानित केले गेलेल्या लोकांचे प्रतिनिधित्व करण्याचा दावा करणाऱ्यांनी अशा वचक बसविणाऱ्या निर्दयता व चलाखीने प्रतिहल्ला चढविला जे तेच लोक करु शकतात ज्यांना निश्चितपणे विनाशाला तोंड द्यावे लागते. काय हा व्यवहार योग्य व नैतिक ठरु शकेल की त्याच्या बाबतीत इतक्या घाईने लिहिले जावे की जेव्हा कोणताही पुरावा नाही, साक्ष म्हणून साधीशी गोष्टसुद्धा नाही आणि हिंसाचाराची अंतिम घटना जी ओक्काहामामध्ये घडली होती ती आपल्याच घरात पोसलेल्या अमेरिकनांनी घडवून आणली होती? मला शंका आहे की असे (आतासुद्धा) आहे. अमेरिका युद्ध स्थितीत आहे आणि जर मी स्पष्टपणे चूक करीत नसेन तर मध्य-पूर्व आशियात कित्येक हजार अधिक लोक ठार केले जातील आणि कदाचित

अमेरिकेतसुद्धा. आमच्यापैकी काही लोक 'येणाऱ्या विनाशापासून' खबरदार करीत राहिले परंतु आम्ही त्या भयानक स्वप्नाबाबत विचारही केला नव्हता. परंतु हे लोकशाही व दहशतवादाचे युद्ध नव्हे की ज्याची खात्री आगामी तासांत व दिवसांत जगाला दिली जावी. हे त्या अमेरिकन मिसाईलांच्या बाबतीतसुद्धा आहे जे पॅलेस्टिनी लोकांच्या घरावर आदळतात. त्या घटनांच्या बाबतीतसुद्धा आहे जेव्हा अमेरिकन हेलिकॉप्टरनी इ. स. १९९६ मध्ये लेबॅनॉनच्या ॲम्ब्युलन्सवर मिसाईलने हल्ला केला होता आणि त्यानंतर काही दिवसांनी 'काना' नामक गावात अमेरिकेने गोळे डागले होते. अमेरिकेची मित्रराष्ट्रे, इस्त्राईलने पदरी ठेवलेल्या लेबॅनॉनच्या सैन्याने निर्वासितांच्या वस्तीत रक्तपात, लुटालूट आणि बलात्काराचा धिंगाणा घातला होता. यात काही शंका नाही की अमेरिकेत जे काही घडले आहे अवर्णनीय उपद्रव आहे. २० हजार ते ३५ हजार निष्पाप लोकांच्या हत्येच्या दुर्घटनेवर पॅलस्टिनींनी जो जल्लोष केला तो केवळ त्यांच्या निराशेचाच द्योतक आहे असे नव्हे तर राजनीतिक प्रौढत्वाचा अभावदेखील आहे, ते अशा साठी की ते आपल्या शत्रू इस्त्राईलवर अशाच प्रकारचे आरोप करीत असतात म्हणजे अप्रमाणबद्ध कार्यवाही परंतु आम्हाला खबरदार केले गेले होते. जोशपूर्ण भाषणांची अनेक वर्षे, अमेरिकेच्या हृदयावर हल्ले चढविण्याच्या प्रतिज्ञा, अमेरिकन 'सर्पाचे' डोके ठेचण्याची घोषणा. आम्ही त्यांना पोकळ धमक्या समजत राहिलो. पुरातनवादी, अप्रगत, अलोकशाही व भ्रष्टाचारी व लाचखोर प्रशासकांच्या टोळ्या आणि चिथावणी देणाऱ्या लहानशा संघटना अशाच प्रकारची निराधार आश्वासने कशी पुरी करु शकतात! आता आम्हाला कळून चुकले आहे. कालच्या विध्वंस व विनाशाच्या काही तासानंतर मी अमेरिका व त्याच्या मित्र राष्ट्रांवर होणाऱ्या त्या मोठ्या व असाधारण हल्ल्यासंबंधी विचार करु लागलो जे कालच्या घटनेनंतर फारच सामान्य वाटू लागले. दि. २३ ऑक्टोंबर १९८३ ला आत्मघातकी बॉम्बस्फोट करणाऱ्यांनी २४१ अमेरिकी नोकर आणि १०० छत्रीधारी सैनिकांना ठार केले होते. त्यावेळेपर्यंत अशा प्रकारच्या हल्ल्यांचे कोणतेही उदाहरण नव्हते. नौकादलावरील हल्ले आणि फ्रेंच लोकांच्या विध्वंसादरम्यान सात सेकंदाचा उशीर झाला होता. त्यानंतर सौदी अरबमध्ये स्थापित अमेरिकन विमान तळावर हल्ले झाले होते आणि मागच्या वर्षी एडनमध्ये अमेरिकन जहाजाला बुडविण्याचा प्रयत्न जवळजवळ यशस्वी झाला होता. आम्ही मध्यपूर्वेची नवीन हत्यारे, निराश परंतु जिवावर उदार होणारे आत्मघातकी बॉम्ब स्फोट करणाऱ्यांना ओळखण्यात पूर्णत: अपयशी ठरलो ज्याची बरोबरी अमेरिकन अथवा दुसरे युरोपियन करु शकत

नाहीत. अरब म्हणतील की अमेरिकेची संपूर्ण शक्ती, संपत्ती व अभिमानदेखील आजपर्यंतच्या जगातील या सर्वात मोठ्या शक्तीचे या विनाशापासून संरक्षण करु शकले नाहीत.

आता आवश्यक व नैसर्गिकरीत्या अगदी अनैतिक पद्धतीचा अवलंब करीत मागील काळातील ऐतिहासिक चुका, अन्याय व रक्तपातावर पांघरुण घालण्याचा प्रयत्न केला जाईल, जे कालच्या त्या दुर्घटनेच्या पाठीशी आहेत. आम्हाला सांगितले जाईल की हा मूर्खपणाचा दहशतवाद आहे. मूर्ख ठरविणे अत्यावश्यक आहे. जर आम्ही ही वास्तविकता समजण्यास पात्र नसू की तीन महान धर्मांच्या भूमीत अमेरिकेबद्दल किती घृणा आहे तर मूर्ख म्हणणे आवश्यक आहे. एखाद्या अरबाला विचारा की २०-३० हजार निष्पाप लोकांच्या कत्तलीला तो कोणत्या दृष्टीने पाहतो? तो अरब पुरुष अथवा स्त्री सुसंस्कृत व समंजस नागरिकाप्रमाणे त्याला एक असह्य अपराध ठरवील, परंतु ते हे अवश्य जाणून घेऊ इच्छितात की अखेर आम्ही या शब्दांचा त्या वेळी का प्रयोग केला नाही? जेव्हा निर्बंधामुळे ५ लक्ष बालके इराकमध्ये ठार झाले? जेव्हा लेबॅनॉनमध्ये इ. स. १९८२ मध्ये इस्त्रालने सतरा हजार पाचशे नागरिकांना त्यांच्यावर हल्ला करुन ठार केले. आम्ही एका राष्ट्राला मध्य-पूर्वेत हा अधिकार का दिला की त्याने संयुक्त राष्ट्रांच्या सुरक्षा परिषदेच्या ठरावांना दृष्टिआड करावे आणि त्या सर्व देशावर निर्बंध घातली ज्यांनी त्याकडे कानाडोळा केला. आम्हाला हे पाहावे लागेल की गत सप्टेंबरमध्ये मध्य पूर्वेत ज्या ज्वाला भडकल्या त्याची कारणे कोणती होती? अरब प्रदेशावर इस्त्राईलचा अधिकार, पेलेस्टिनी लोकांची त्या प्रदेशातून हकालपट्टी, इस्त्राईलचा अत्याचार, राज्याने पाडलेले मुडदे, त्या सर्व घटना लपविल्या पाहिजेत की एखादी घटनादेखील गत दिवसाच्या सामूहिक विनाशाला कारणीभूत ठरु शकते. इस्त्राईलवर कोणताही अपराध लादला जाऊ शकत नाही. परंतु इतिहासाने दुष्परिणाम आणि त्यातील आमची भूमिका, आरोपी व साक्षीदारासाठी तयार केलेल्या लाकडी चौकात आत्मघाती मानवी बॉम्बच्या खांद्याला खांदा लावून उभे केले जावे. आमचे आपल्या वचनापासून पराङ्मुख होणे, येथपावेतो की उस्मानी राज्याचा विनाश, या दुर्घटनेस कारणीभूत ठरले. इस्त्राईलचा युद्धखर्च इतक्या दीर्घकाळापासून अमेरिकेकडून दिला जात आहे त्याला तो फुकटच समजतो. भविष्यात हा क्रम चालणार नाही. हे पाऊल असामान्य धैर्य आणि विवेकाचे तेव्हा द्योतक ठरेल जेव्हा अमेरिका क्षणभर थांबून जगातील आपल्या भूमिकेचा, अरबांना होणाऱ्या त्रासाकडील अमेरिकन शासनाची डोळेझाक

आणि आपल्या वर्तमान अध्यक्षाच्या अकार्यक्षमतेचा विचार करील.

निस्संशय अमेरिकेची अशी इच्छा आहे की त्याने 'जागतिक दहशतवादा'विरुद्ध उत्तरादाखल कार्यवाही करावी, त्यांच्यावर कोण आरोप लावू शकतो? 'दहशतवादा'च्या भडकाविणाऱ्या आणि कधी-कधी वंशवादाच्या शब्दाच्या प्रयोगासाठी कोण आहे जो अमेरिकेला दोषी ठरवील? असे लोक भेटतील जे त्या प्रत्येक योजनेला रद्द करतील ज्यात विश्वव्यापी प्रमाणावर होणाऱ्या त्या दहशतवादाच्या कृतींच्या वास्तविक ऐतिहासिक कारणांचा शोध करण्यावर भर देतील. परंतु जर आम्ही असे केले नाही तर आम्ही अशा भयंकर संघर्षाला बळी पडू जसा आम्ही हिटलरच्या मृत्यूनंतर आणि जपानच्या पराभवानंतर पाहिला नाही. त्याच्या तुलनेत कोरिया व व्हिएतनामचे महत्त्व उरले नाही.

आठ वर्षापूर्वी मी टेलिव्हिजनवर एक क्रमवार कार्यक्रम केला होता आणि असे स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला होता की मुस्लिमांची एवढी मोठी संख्या पाश्चिमात्य देशांचा इतका तिरस्कार का करते? गत रात्री मला त्या मुस्लिमांचे स्मरण आले ज्यांच्या स्थितीची नोंद केली गेली होती ज्यांची घरे अमेरिकेने बनविलेल्या बॉम्ब व शस्त्रांनी नष्ट झाले होते. ते म्हणत होते की अल्लाह शिवाय कोणीही आमच्या मदतीस येणार नाही. धर्म तंत्रविज्ञानासमोर आहे. आत्मघातकी मानव बॉम्ब अणुशक्तीशी दोन हात करण्यास तयार आहेत.

वॉशिंग्टन पोस्टमध्ये एका अमेरिकन प्राध्यापक रॉबर्ट जी केवियाननेदेखील स्पष्टपणे आत्मपरीक्षणाचे आवाहन केले आहे. ही समीक्षा जी साप्ताहिक गार्डियनने (२०-२६ सप्टेंबर २००१, पृष्ठ ३०) आपल्या अगदी ताज्या प्रकाशनात प्रकाशित केली आहे ती सर्वांसाठी विचारणीय आहे.

आमच्या राजकीय नेत्यांपैकी कोणीही त्या महत्त्वाच्या प्रश्नावर चर्चा केलेली नाही जे आमच्या नवीन परिस्थितीमुळे उभे राहिलेले आहेत. देश आपल्या सुस्थितीत मग्न व समाधानी आहे. बाह्य जगातून किंवा अन्य कोठून येणाऱ्या दुःखद बातम्यांकडे आम्ही कानाडोळा करीत राहिलो. परंतु आमच्या सामर्थ्याची मर्यादा व पात्रता काय आहे? याचे ज्ञान आम्हाला गत सप्ताहात खूप त्रास घेऊन झाले. आम्ही जगाची मार्गदर्शक जागतिक शक्ती आहोत परंतु आम्ही फारच थोडे मार्गदर्शन जगाला करतो. जेव्हा आम्ही करतो तेव्हा युद्ध स्थिती असते, जसे आखातातील युद्ध अथवा कोसोवातील युद्ध अलिकडच्या इतिहासात कोणता असा जटील प्रश्न आहे जो

अमेरिकेच्या पुढाकाराने सुटला आहे? जगातील अत्यंत गरीब लोकांच्या सहाय्यासाठी आम्ही दुसऱ्या औद्योगिक देशांच्या तुलनेत प्रत्येक माणशी फार कमी दान देतो. कित्येक असे प्रश्न आहेत ज्यांच्याबद्दल दुसरे लोक असे समजतात की सामूहिक पाऊले आवश्यक आहेत आम्ही वेगळे उभे राहतो उदारहणार्थ, दारुच्या सुरुंगावर बंदी व अणुचाचण्यापासून वातावरणात ग्रीन हाऊस वायु सोडण्यापर्यंत.

मोठ्या शक्तींनी ज्या सामाजिक वातावरणात त्या कार्य करतात याचीदेखील काळजी वाहिली पाहिजे. एक शत्रू सामाजिक वातावरण एका साधनसंपन्न शत्रूप्रमाणे एखाद्या मोठ्या शक्तीच्या खालून प्रभावीपणे जमीन सरकवू शकतो. अमेरिकनांना हे समजून घेतले पाहिजे की त्यांच्यासाठी वातावरण बिघडत चालले आहे. उदाहरणार्थ, आम्हाला वाटते की गरीबीमुळे उद्भवणारे रोग जे जवळ जवळ नष्ट झाले होते, उदाहरणार्थ, क्षयरोग खुद्द आमच्या देशात सूड म्हणून पुन्हा हल्ला चढवीत आहे. एड्सदेखील एका संकटाचे चिन्ह होय. आम्हाला हेदेखील माहीत आहे की जगातील वंचित लोक संपन्न देशात संपत्ती कमविण्यासाठी अवैध रीतीने प्रवेश मिळविण्यासाठी कसल्या कसल्या धोक्यांना तोंड देतात. आम्हाला कल्पना आहे की मादक पदार्थांच्या व्यापाराला आळा घालण्यासाठी आम्ही जे जे प्रतिबंध लावले त्यांच्यावर मात केली गेली.

नव्या जागतिक व्यवस्थेचा एक पैलू अंतर समाप्त होणे होय. आता जगातील कोणतेही स्थळ लांब राहिलेले नाही. जगातील गावामधील गरीबांना कल्पना आहे की ते किती गरीब आहेत आणि श्रीमंत किती सुस्थितीत आहेत. साधने बाळगणारे गरीब आपल्या स्थितीला शांतपणे स्वीकारीत नाहीत. तर त्यात परिवर्तन आणण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. त्यांच्यापैकी लक्षावधी लोकांनी या उद्देशांच्या प्राप्तीसाठी अमेरिकेत प्रवेश केला आहे. जसे की मागील आठवड्यातील हल्लेखोर. निश्चितपणे हे एका वेगळ्या टोळीशी संबंधित आहेत, असले अत्याचारपीडित जे आपल्यावरील अत्याचाराला पचविण्यास नकार देत आहेत.

(साप्ताहिक गार्डियन, २०-२६ सप्टेंबर २००१)

हे दोन दीर्घ उतारे खुद्द पाश्चिमात्य जगतातील चिंतनशील व समंजस तत्त्वांच्या चिंतनाला प्रतिबिंबित करतात.

वास्तविकता मान्य करण्याची आवश्यकता

अमेरिकन व युरोपीय नेतृत्व जोपर्यंत खालिल वास्तविकता मान्य करीत नाही तोपर्यंत उपद्रव व विनाशापासून वाचण्याचा अन्य कोणताही मार्ग नाही.

(अ) दहशतवाद केवळ एक चिन्ह व अभिव्यक्ती आहे. जोपर्यंत त्याच्या कारणापर्यंत आम्ही पोचत नाही आणि त्या कर्त्यांचे निवारण केले जात नाही जे त्याकडे नेतात तोपर्यंत परिस्थितीत सुधारणा होऊ शकत नाही.

(ब) दहशतवाद केवळ एक जागा व एका घटनेचा अर्थ नव्हे. अत्याचार मग तो कोठेही असो मानवतेसाठी एक धोका आहे. केवळ न्यूयॉर्क व वॉशिंग्टनमध्येच अत्याचार पिडितांचे रक्त सांडले गेले नाही तर रक्त संपूर्ण जगात वाहत आहे आणि याबाबतीत माणसा-माणसांच्या दरम्यान भेदभाव व फरक करणे खुद्द दहशतवादाच्या वाढीचे एक कारण होय.

(क) दहशतवाद हा आपल्या प्रत्येक रुपात निंदनीय आहे. त्याचा अवलंब करणारे मग लोक असोत किंवा टोळी अथवा शासन असो.

(ड) महाशक्तींची व शासकांची जबाबदारी सर्वात जास्त आहे. ते दहशतवादाला बळी पडलेले नव्हेत तर ते मुळात त्याचा अवलंब करणारे आहेत. जोपर्यंत ते आपले वर्तन व धोरण बदलत नाहीत तोपर्यंत परिस्थितीत सुधारणा होणे शक्य नाही.

(इ) हिंसाचाराचे उत्तर हिंसाचार नव्हे आणि प्रमाणाची जागा वक्तृत्व घेऊ शकत नाही. सुधारणेचा मार्ग कठीणही आहे आणि जीव घटविणारासुद्धा. परंतु याशिवाय अन्य कोणताही मार्ग नाही.

(फ) परिस्थितीत सुधारणा आणण्यासाठी सर्वांनी तत्पर झाले पाहिजे. ते ही जे सत्ताधारी आहेत आणि शक्तीशाली व वैभवशाली आहेत आणि तेदेखील जे अत्याचारपीडित विवश आणि अधीन आहेत परंतु आपल्या अधिकारांच्या प्राप्तीसाठी छातीचा कोट करण्यास तत्पर आहेत. पण सुधारणाशासक तत्त्वे व महाशक्तीवर अधिक अवलंबून आहे. त्यांना हे कळले पाहिजे,

"जिनके रुतबे हैं सिवा उनकी सिवा मुश्किल है"

अर्थात – ज्यांची प्रतिष्ठा मोठी आहे त्यांच्या अडचणीदेखील मोठ्या असतात.

अमेरिकेची भयंकर दुर्घटना - कोण जबाबदार?

लेखक - **डॉक्टर फजलुर्रहमान फरीदी**
संपादक मासिक 'जिंदगी-ए-नौ', नवी दिल्ली

वर्ल्ड ट्रेड सेंटर व पेन्टॅगॉनचा विध्वंस आणि पाशविकता व निष्ठुरपणाच्या या कृतीची जितकी निंदा केली जाईल तितकी ती थोडीच आहे. मानवी स्वभाव याचा तिरस्कार करतो. इस्लामची नैतिक मूल्ये आणि मुस्लिमांचा सदाचारी स्वभाव अशा प्रकारच्या सर्रास कत्तलीचा तीव्र निषेध करतो. निष्पाप लोकांचे जीव घेणे आणि तेही अशा प्रकारे की त्यांच्या शरीराच्या चिंध्या उडाव्यात किंवा त्यांना आगीत फेकून देणे की त्यानी मृत्यूच्या कुशीत हुंदके देऊन-देऊन मरुन जावे हे दयाळू धर्माच्या स्वभावाविरुद्ध आहे. म्हणूनच मानवाच्या शरीराच्या नाक-कानसारख्या अवयवांना कापण्याची पैगंबरांनी मनाई कली आहे. या शिकवणीच्या फलस्वरुप मुस्लिमांची ही प्रतिक्रिया स्वाभाविक आहे की त्यांनी दहशतवादाला बळी पडलेल्या लोकांच्या दु:खात सामील व्हावे.

या मोठ्या दुर्घटनेमुळे दु:ख व क्रोधाबरोबर अविश्वासाची प्रतिक्रियादेखील समोर आली आहे. अमेरिकेच्या सर्वसामान्य लोकांच्या मूळ मानसिकतेत हा समज खोलवर रुजलेला होता की त्यांचा देश एक सुरक्षित किल्ला आहे. जेथपर्यंत पोचणारे लांब हात अद्याप अस्तित्वात आले नाहीत. शास्त्रज्ञ व कुशल तंत्रज्ञांना आपल्या न ओलांडता येण्याजोग्या उंचीवर असाधारण विश्वास होता. सरकारला आपल्या आण्विक हत्यारे, आपल्या गुप्तहेर खात्याची विश्वव्यापी पोच आणि आश्चर्यकारक आर्थिक दृढता आणि आपल्या सतर्क वार्ता देणाऱ्या व निरीक्षक शक्तीवर इतका विश्वास होता की ते संपूर्ण जगाला आपल्या अधीन समजत होते. या सर्व कारणामुळे वर्तमानकाळातील अमेरिकन मनुष्याला या गोष्टीवर विश्वास करण्यासाठी वेळ लागला की न्यूयॉर्क व वॉशिंग्टनच्या दुर्घटना चित्रपट नव्हेत तर वास्तविकता आहेत. परंतु या घटनेने सिद्ध केले की जगातील मोठ्यात मोठी शक्तीदेखील अजिंक्य नाही. मानवी निश्चय व धैर्य जगाच्या सर्वात मोठ्या शक्तीला असले दु:ख पोचवू शकतात जो त्याच्या गर्वाच्या मनोऱ्यात भेग पाडू शकतात. त्याच्या विश्वासाचा चक्काचूर करु शकतात. वर्तमान संस्कृतीची सर्वात विनाशकारी घोडचूक अशी आहे की तिने

माणसाच्या नावावर माणसाकडे कानाडोळा करुन यंत्र व साधनांना केंद्रीय महत्त्व दिले आहे. वस्तुस्थिती अशी आहे की दोन पायावर चालणाऱ्या मनुष्याला महान अल्लाहने ती बुद्धी दिली आहे जी सुपर कॉम्प्युटरलादेखील लज्जित होण्यास भाग पाडू शकेल. त्याच्या छातीत तो हृदय ठेवला आहे. जो पर्वत व खडकाला टक्कर देऊ शकतो. त्याने इच्छिले तर दुष्टतेचा असा नरक बनू शकतो ज्यात तंत्रज्ञानाची उत्तम कृती वितळून अशा प्रकारे पडू शकते जसे की न्यूयॉर्कमध्ये घडले आणि जर त्याने इच्छिले तर पुण्यकर्म व कृपेच्या उच्चतम शिखरावर पोचू शकतो. जेथे लेजरकिरणदेखील प्रवेश करु शकत नाहीत. जो साधारण चाकूने रडार व ट्रान्स्पॉन्डरच्या डोळ्यातदेखील धूळ टाकू शकतो. म्हणून कोणत्याही समाजाला न्याय व कृपेपर्यंत पोचविण्यासाठी यंत्राची नव्हे तर मानवाच्या सुधारणेची गरज आहे. पाश्चिमात्य संस्कृतीने या वास्तविकतेकडे कानाडोळा केला आहे. यापूर्वी प्रत्येक जडवादी संस्कृतीने हीच कार्यपद्धती अवलंबिली होती आणि त्याचे भयंकर परिणाम भोगत होते आणि आजसुद्धा भोगत आहेत. महान अल्लाहने या वास्तविकतेकडे इशारा केला आहे,

"आम्ही मानवाला उत्कृष्ट रचनेत निर्माण केले, मग उलट फिरवून आम्ही त्याला निकृष्टात निकृष्ट करून टाकले, त्या लोकांखेरीज "

(दिव्य कुरआन, ९५:४-५)

मग आपल्या सर्व निर्मितीमध्ये मानवाला उत्तम म्हटले आहे,

"आपल्या बऱ्याचशा निर्मितीवर स्पष्ट श्रेष्ठत्व प्रदान केले."

(दिव्य कुरआन, १७:७०)

या श्रेष्ठत्वाचे सर्वात मोठे उदाहरण असे आहे,

"आणि अल्लाहने आदमला सर्व नावे शिकविली."*(दिव्य कुरआन, २:३०)*

महान अल्लाहने आदम यांना वस्तूंची वैशिष्ट्ये सांगितली. अशा प्रकारे आदमला ज्ञानाची संपत्ती प्रदान केली. परंतु त्याने मानवाला ईशसंदेश उतरण्याची जागा ठरविले. ती ठेव धारण करणारा ठरविले ज्यावर महान अल्लाहच्या बक्षिसांची पूर्णता होते.

"आम्ही या अमानतीला आकाश, पृथ्वी व पर्वतासमोर ठेवले तर ते उचलण्यास तयार झाले नाहीत आणि तिच्याने भयभीत झाले परंतु मानवाने ती

उचलली.''   *(दिव्य कुरआन, ३३:७२)*

जेव्हा जेव्हा जगाने या वास्तविकतेची उपेक्षा केली आहे तेव्हा तेव्हा ते उपद्रवाने भरले आहे. वर्तमानकाळातील माणसानेदेखील अशीच चूक केली आहे. परंतु त्यांच्या असंमजपणाची पद्धती निराळी आहे. त्याने दोन परस्परविरोधी पद्धतींचा अवलंब केला आहे. एकीकडे त्याने जड साधने व शास्त्र आणि तंत्रज्ञानाला मानवाचा सेवक गृहित धरले. परंतु दुसरीकडे या सेवकावर आपली दृष्टी अशा प्रकारे केंद्रित केली की तो त्यांना आपल्या सर्व आजारांचा उपाय समजू लागला. त्यांच्या प्रगतीवर आपली खुशाली व त्यांच्यातील सुधारणा व अधिक चांगलेपणावर आपल्या जीवनाची सुधारणा व अधिक चांगलेपणा अवलंबून आहे असे समजू लागला. मग हळूहळू अशी पाळी आली की तो आपल्या यंत्रांच्या किल्ल्यात स्वतःला सुरक्षित समजू लागला.

याच मानव विस्मरणाचे विनाशकारी परिणाम आज जग भोगत आहे. मानवाच्या विरुद्ध यंत्र व तंत्रज्ञान सर्व तुच्छ आहेत. जगातील सुपर पॉवर (महाशक्ती)देखील मानवासाठी अजिंक्य असू शकत नाही. या असाधारण घमेंड व अभिमानाचे फळ असेदेखील आहे की अमेरिकामधील सामान्य व विशेष लोक दोघेही हे विसरुन गेले आहेत. बहुतेक वेळा उपद्रव बाहेरुन येत नाही तर आतूनदेखील उसळतो. बाहेरुन सुंदर दिसणे या गोष्टीचे प्रमाण नव्हे की त्यात किती तिरस्करणीय उत्तेजना पल्लवित व पोषित होत आहेत.

या घटनेमुळे जेथे दुःख व शोकाचे मेघ आच्छादिलेले आहेत तेथे क्षोभ, क्रोध आणि सूड भावनादेखील उसळून आली आहे. दहशतवादाविरुद्ध संपूर्ण जगाला युद्ध पुकारण्याचे आवाहन केले गेले. परंतु या दुर्घटनेला कारणीभूत असलेल्या अपराध्याचा शोध करण्याची गरज वाटली नाही. त्याला कारण असे की ते सर्व इस्लामी दहशतवादी होते ज्यांचा पुढारी उसामा बिन लादेन आहे. दुर्घटनेच्या पहिल्या दिवशीच एका प्रसिद्ध कॉंग्रेसमनने (अमेरिकन पार्लमेंटचा सदस्य) इस्लामी दहशतवादावर आपला राग काढला. त्यानंतर लगेच अमेरिकेच्या केंद्रीय चौकशी ब्युरोच्या अनेक अधिकाऱ्यांनी उघडउघड अशी घोषणा केली की त्यांच्यापाशी अनेक असे पुरावे आहेत की या घटनांच्या पाठीमागे उसामा बिन लादेनचा हात आहे. त्यानंतर जणू इस्लामी दहशतवादाच्या आरोपाचा पूरच आला. अमेरिकन टी.व्ही. चॅनल सी.एन.एन.ने असा अनर्थ केला की यरुशलमच्या पॅलेस्टिनी प्रदेशात या

दुःखपूर्ण घटनेवर आनंद साजरा करताना दाखविले आहे. या दरम्यान उसामा बिन लादेनचा फोटो दाखविला गेला आणि त्यांचे हे निवेदन प्रसृत केले गेले की 'जरी माझा या घटनेत हात नाही तरी मला यावर प्रसन्नता वाटते.' ते छायाचित्र दाखवितांना हा विचारदेखील आला नाही की त्यांच्याच प्रसारमाध्यमाद्वारे ही गोष्ट वारंवार प्रस्तृत केली जात होती की उसामा बिन लादेनचा गुप्त ठावठिकाणा कोणालाही माहीत नाही. (जर माहीत असते तर त्या दहशतवाद्याला त्यांनी केव्हांच पकडले असते) खरे आहे की खोटे बोलणाऱ्याला स्मरणशक्ती असत नाही. नंतर सेक्रेटरी ऑफ स्टेट (परराष्ट्र मंत्री) जनरल कॉलिन पॉवेल यांनी जाहीरपणे ही घोषणा केली की या घटनांचा सर्वात अधिक संशयित अपराधी उसामा बिन लादेन आहे. त्यानंतर अशी घोषणा केली गेली की केवळ अपराधीच नव्हे तर त्या अपराध्यांना आश्रय देणारे देशदेखील अमेरिकेच्या सैनिक कार्यवाहीचे लक्ष्य बनतील. अमेरिकेच्या अध्यक्षांनी मध्य-पूर्वेतील पंधरा देशदूतांना बोलावून असे म्हटले की तुमच्यापाशी केवळ एकच उपाय आहे की तुम्ही दहशतवादाच्या जागतिक युद्धात एक तर अमेरिकेला साथ द्यावी अथवा त्याच्या क्रोध व प्रकोपाचे लक्ष्य बनण्यास तयार व्हावे. अध्यक्ष बुश यांनी पुन्हा पुन्हा याची पुनरावृत्ती केली आहे की हे युद्ध आहे. युद्ध सदाचाराचे दुराचाराविरुद्ध! संस्कृतीचे रानटीपणाविरुद्ध! आणि संपूर्ण जगाला याविरुद्ध एकत्रितपणे युद्ध करावे लागेल. दहशतवादाविरुद्ध युद्ध करण्यासाठी संपूर्ण जगाला आवाहन केले गेले आहे आणि निरंतर ही घोषणा केली जात होती की हे युद्ध दीर्घकालीन, सर्वव्यापी आणि सहनशक्तीचे परीक्षण असेल येथपावेतो की दहशतवादाचा अंत व्हावा.

उसामा बिन लादेनला सर्वात मोठा अपराधी ठरविण्याबरोबरच अमेरिकेच्या केंद्रीय गुप्तहेर ब्यूरो एफ.बी.आय.ची विभिन्न माध्यमे आपला दावा दृढ़ करण्यासाठी अशी सूचनादेखील देत राहिली आहेत की त्याने एक आंतरराष्ट्रीय नेटवर्क अलकायदाच्या नावाने बनवून ठेवला आहे जो जरी विभिन्न देशात कार्यरत आहे परंतु रिवाजाच्या दृष्टीने सुनियोजित म्हटले जाऊ शकत नाही. त्याच्या कार्यरत दहशतवाद्यानी जर्मनी, इंग्लंड, इराण, पाकिस्तान व इराकमध्ये आपली केंद्रे स्थापित केली आहेत. त्यांच्या काही लोकांनी फ्लोरिडामधील काही शाळामध्ये विमान चालकाचे प्रशिक्षण घेतले होते. त्याचबरोबर अशीदेखील सूचना दिली जात राहिलेली आहे की सुमारे १५, १८ किंवा १९ असे नवतरुण पकडले गेले आहेत ज्यांनी या घटनेत सामील असलेल्या लोकांना मदत केली होती. प्रारंभी या कार्यवाहीच्या

दरम्यान अशी सूचनादेखील कधी उघडपणे आणि कधी लिखित रुपात दिली जात राहिली आहे की दहशतवाद वास्तविकत: इस्लामी जिहादच्या कल्पनेचा परिपाक आहे. ज्याचे लक्ष्य केवळ अमेरिकाच नव्हे तर लोकशाही, सुसंस्कृत समाज, विचार व मत प्रदर्शन आणि पारदर्शिता आहे. म्हणून हे युद्ध इस्लाम व पाश्चिमात्य संस्कृतीचा तो संघर्ष आहे ज्याची बातमी हंटिंग्टनसारख्या लेखकांनी आपल्या "संस्कृती-संघर्ष"मध्ये दिली होती आणि असेही सांगितले होते की इस्लामी दहशतवाद संपूर्ण जगासाठी मोठा धोका आहे. अध्यक्ष बुश यांनी दहशतवादाविरुद्ध जागतिक युद्धाला ख्रिश्चन धर्मयुद्ध संबोधिले आहे.

दहशतवादाच्या या दुःखद घटना आणि त्याने उत्पन्न होणाऱ्या प्रसारमाध्यमाचे वादळ व अमेरिकन अधिकाऱ्यांच्या प्रारंभिक निवेदनाच्या दरम्यान काही अत्यंत महत्त्वाच्या आणि दूरवर परिणाम करणाऱ्या पैलूंकडे दुर्लक्ष केले गेले आहे. एक असे की दहशतवाद केवळ दहशतवाद आहे, त्याचा कोणताही धर्म असत नाही आणि तत्त्वही असत नाही. अमेरिकन दुर्घटनेला या पार्श्वभूमीत असे प्रस्तुत करणे की जणू हा इस्लाम व पाश्चिमात्य संस्कृती दरम्यानचा संघर्ष आहे, एक तिरस्करणीय दुर्भावना तर असू शकते परंतु सत्य नव्हे! त्याचे प्रथम कारण तर असे आहे की इस्लाम धर्म आपली उद्दिष्टे, प्रतिष्ठा, कार्यपद्धती आणि आपल्या शेकडो वर्षांच्या प्रकाशात, कधीही सामान्य कत्तलीचा समर्थक राहिला नाही आणि त्याने कधीही याची अंमलबजावणी केली नाही. दुसरी गोष्ट अशी आहे की अफगाणिस्तान बिन लादेन आणि सद्दाम हुसैन हे इस्लाम आणि इस्लामी जमातीचे प्रतिनिधीही नाहीत. अमेरिका, ब्रिटन आणि फ्रान्स हे ख्रिश्चन धर्माचे प्रतिनिधी नाहीत. यांची उद्दिष्टे आणि निकड राजनीतिक आहेत. ही गोष्ट वेगळी आहे की हे दोघे गरजेच्या वेळी आपापल्या धर्माचे नाव आपल्या उद्दिष्टपूर्तीसाठी वापरतात. जेव्हा सद्दाम हुसैन आपल्या युद्दाला कादसियाचे युद्ध ठरवितात तेव्हा त्याचा हेतु सर्वसामान्यांना मूर्ख बनविण्याचा असतो. त्याचप्रमाणे जर आज अमेरिकेतील लोक चर्चमध्ये जातात व अध्यक्ष बुश अशी प्रार्थना करतात की अल्लाहने अमेरिकेवर आपली कृपा करावी आणि भविष्यातसुद्धा करीत रहावे. किंवा अशी घोषणा करतात की "हे एक धर्मयुद्ध आहे". तेव्हा त्यांचा हेतु असा नसतो की ते ख्रिश्चन धर्माचे प्रतिनिधी म्हणून उभे राहत आहेत. तिसरे कारण असे आहे की दहशतवादी प्रत्येक राष्ट्रातील व प्रत्येक धर्माचे लोक असू शकतात, आणि आहेत. ख्रिश्चन धर्माचे अनुयायीदेखील कित्येक असे आहेत जे आपली लबाडी व दहशतवादाची कामगिरी बजावीत राहिले आहेत आणि आजदेखील

त्या कारवाईत निमग्न आहेत जसे की आयर्लंडमध्ये चालले आहे हा एक लहानसा व मर्यादित वर्ग आहे जो कधी निराशा व अत्याचाराने पीडित होऊन अमानवी कृत्ये करीत आहे. अशाच प्रकारे ज्यूदेखील आहेत जे पॅलेस्टाईनमध्ये रक्ताचे पाट वाहवत आहेत. त्याचप्रमाणे बौद्ध मताचे काही अनुयायी आहेत ज्यांनी रोहिंग्या (ब्रह्मदेश, म्यानमार) मधील मुस्लिमांविरुद्ध दहशतवादाची गंभीर कार्ये तडीस नेली आहेत. त्याचप्रमाणे हिंदुत्वाचे ध्वजवाहक आहेत जे दहशतवादाला आपल्या जीवनाचा उद्देश मानत आहेत. त्यांच्यातील कोणत्याही प्रकारचे दहशतवादी सर्वसामान्य जनतेचे प्रतिनिधीही नाहीत आणि आपल्या धर्माचे ध्वजवाहकही नाहीत. हे सर्व मार्गापासून भरकटलेले लोक आहेत- ज्यांच्या डोक्यात असे वेड आहे की ते आपले कल्पित जीवन उद्देश विनाश आणि दहशतवाद व सर्रास कत्तलीद्वारे प्राप्त करु शकतात. हे ते सत्य आहे ज्याची कबुली अमेरिकेतदेखील दिली जात आहे. म्हणून उदाहरणार्थ कॅलिफोर्निया युनिव्हर्सिटीचे प्रसिद्ध प्राध्यापक रोनाल्ड तकाकी यांचे नाव या बाबतीत घेतले जाऊ शकते, ज्यांनी अमेरिकेला अशी धमकी दिली आहे की या दुर्घटनेला 'पर्ल हार्बर दुर्घटने'ची उपमा देऊन अमेरिकन नागरिकांना मुस्लिमांविरुद्ध हिंसाचार व तिरस्कारासाठी उत्तेजित करण्याचा कट भयंकर आहे. यापूर्वी फ्रान्सच्या पंतप्रधानांनीदेखील असे म्हटले होते की दहशतवादाला इस्लामशी जोडणे योग्य नव्हे. नंतर ब्रिटनचे पंतप्रधानदेखील हा संघर्ष करण्यात निमग्न आहेत की मुस्लिम पंथाला 'दहशतवादी' म्हणणे चूक आहे आणि अखेरीस भारताच्या परराष्ट्र मंत्र्यांनीसुद्धा असेच म्हटले की दहशतवादाचा संबंध इस्लामशी जोडणे चूक आहे.

(टाइम्स ऑफ इंडिया, १९ व २० सप्टेंबर २००१
आणि दि हिंदु, १८ सप्टेंबर २००१)

वर्तमानकाळात दहशतवादाचा एक नवीन प्रकार समोर आला आहे. आणि तो सरकारी दहशतवाद आहे परंतु हा दहशतवाद 'लॉ ॲण्ड ऑर्डर'च्या नावाने सहन केला जात आहे. किंवा समाजाची उद्दिष्टे व प्रतिष्ठेचे संरक्षण ठरविले जात आहे. उदाहरणार्थ, चीनमधील तीनामन स्क्वायरचा दहशतवाद किंवा अल्जीरियातील इस्लाम प्रेमींची सर्रास कत्तल अथवा व्हिएतनाममधील अमेरिकेचा कार्पेट बॉम्ब वर्षाव काश्मीरमध्ये निष्पाप नागरिकांची कत्तल व विनाश किंवा चेचनियातील निराश्रित मुस्लिमांची कत्तल व विध्वंस किंवा बोस्नियातील मुस्लिमांची निष्ठुर कत्तल किंवा एल सेल्वाडोरमधील विनाश आणि कत्तल किंवा भारतातील इ. स. १९८४ मधील निष्पाप शिखांची सर्रास कत्तल! मोजत जा परंतु आपण मुश्किलीने त्यांना परिसीमेत

बांधू शकाल.

त्यातील प्रथमोल्लेखित दहशतवादाचा इस्लाम व ख्रिश्चन धर्म अथवा बौद्ध मताशी किंवा हिंदु धर्माशी काही संबंध नाही आणि नंतर उल्लेख केलेल्या इस्लामी अथवा ख्रिश्चन धर्माशीही नाही. हे सर्व मानवाच्या मनातील दुष्टतेचे बहाणे आहेत. किंवा मग जुलुम व अत्याचाराची नैसर्गिक प्रतिक्रिया. याचे परीक्षण आम्ही पुढील ओळीत करु.

हल्ली आम्ही केवळ इतके म्हणू इच्छितो की अमेरिकेतील हल्लीच्या दहशतवादाचा इस्लाम धर्माशी काहीही संबंध नाही आणि हा ख्रिश्चन धर्म आणि वर्तमान संस्कृतीच्या विरुद्ध युद्धाचा एखादा टप्पाही नाही. हा दृष्टिकोन रद्द करण्यासाठी आम्ही वरील तीन कारणे दिली आहेत. परंतु याचे सर्वात महत्त्वाचे कारण असे आहे की हल्लीच्या परिस्थितीत दहशतवादाच्या या घटनेमुळे जर कोणाला लाभ होऊ शकतो, तो कोणत्याही परिस्थितीत मुस्लिम किंवा इस्लामला होऊ शकत नाही. इस्लाम या वेळी त्या अमेरिकेत एक उत्तम जीवनाचा - पर्यायी दृष्टिकोन म्हणून गंभीर चिंतन व मननाचा विषय बनत चालला आहे आणि अल्प संख्येत का होईना अमेरिकन लोक इस्लामकडे वळत चालले आहेत. जगातील विभिन्न देशातून सुशिक्षित मुस्लिम व व्यावसायिक तरुण या देशाला प्रत्यक्षपणे आपली दुसरी मातृभूमी बनवीत आहेत. त्यांना धार्मिक सुरक्षा व सामाजिक स्थैर्याच्या संधी प्राप्त होत आहेत. इस्लाम धर्माला हळूहळू राजनीतिक व सरकारी स्तरावर तोंडी का होईना, परंतु आदर मिळत आहे. दुर्दैवाने काही मुस्लिम राष्ट्रात अत्याचार व यातना, भाषणबंदी आणि सैनिक हुकुमशाही आहे. त्यांच्याकडून त्रस्त झालेल्या या देशात आश्रय घेणाऱ्या लोकांची संख्यादेखील लक्षणीय आहे. अशा स्थितीत काय मुस्लिम अमेरिकेत घृणा व हिंसेला प्रोत्साहन देणे व लोकशाही मूल्यांचा गळा दाबण्याची कृती करणाऱ्याची भूमिका वठवू शकतील?

इस्लामसाठी पोषक वातावरण, मुस्लिमांची वाढती संख्या, त्यांच्या सांस्कृतिक व धार्मिक तन्मयता त्यांचे आर्थिक स्थैर्य आणि त्यांची वाढत असलेली लोकसंख्या आणि अमेरिकेच्या मुक्त संमिश्र समाजाचा लाभ उचलण्याच्या संभावना जर एखाद्या गटाला काट्याप्रमाणे बोचू शकत असतील तर ते यहुदी (ज्यू) असू शकतात, मुस्लिम नव्हे. काय कुणी या शक्यतेची तपासणी करण्याचा लहानसादेखील प्रयत्न केला आहे का की यहुदीदेखील या दु:खद घटनेला कारणीभूत अपराधी

असू शकतो? अपराधाची चौकशी करताना उत्तेजकाचीदेखील तपासणीच्या सामान्य व परिचित पद्धतीचा अवलंब केला जाऊ शकतो. संयोगाने ज्यू लोकांना विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि सामुग्रीदेखील प्राप्त आहे. परंतु अडचण अशी आहे की या संभावनांची तपासणी करण्यासाठी जर तयारी झाली तरी अमेरिकेची शोध व वार्तासंग्रह करण्याची साधने सर्वच ज्यू मंडळींच्या ताब्यात व अधिकारात आहेत. मग कोणात असे सामर्थ्य आहे की याची चौकशी त्याने करावी. काही वर्षापूर्वीची गोष्ट आहे की अमेरिकेच्या नौसेना दलाच्या एका जहाजासंबंधी अशी बातमी मिळाली होती की त्या जहाजाला इस्त्राईलने तुर्की समुद्राच्या एखाद्या भागात नष्ट केले होते अथवा त्याला असाधारण हानि पोचविली होती. ज्यू लोकांच्या इतिहासात आपल्या निंद्य उद्देशासाठी आपल्या लोकांना ठार करण्याचा धोका पत्करण्याचीदेखील पद्धत राहिली आहे. म्हणून यात काय असंभव आहे की ते आपल्या दूरगामी उद्देशासाठी न्यूयॉर्क (ज्याला सामान्यतः ज्यूयॉर्कदेखील म्हटले जाते) शहराला हानि पोचविणार नाहीत?

या दुर्घटनेचा तिसरा पैलू असा आहे की खुद्द युनायटेड स्टेटस ऑफ अमेरिका (संयुक्त संस्थान अमेरिका) मध्ये कित्येक असे गट आहेत जे अत्याचारपीडित राहिलेले आहेत. आणि ज्यांच्या सांस्कृतिक व भाषिक विचार स्वातंत्र्याला अमेरिकन धोरणाने भरुन न येण्याजोगी हानि पोचली आहे. त्यामुळे त्यांच्या हृदयात अमेरिकेत स्थापित झालेल्या राजनीतिक व्यवस्थेबद्दल फार तिरस्कार आहे. त्यात सर्वात महत्त्वाचे उदाहरण कृष्णवर्णीय अमेरिकनांचे आहे ज्यांच्या संघर्षाच्या परिणाम स्वरुप त्यांना काही अधिकार मिळाले आहेत. राजनीतिक व आर्थिक जगतात त्यांना काही स्थैर्यदेखील प्राप्त झाले आहे परंतु आजदेखील त्यांच्याशी दुजाभाव व भेदभावाचा व्यवहार केला जातो. त्याची कल्पना आपण न्यूयॉर्क व शिकागोसारख्या शहरांच्या त्या वस्तींना पाहून करु शकता जेथे कृष्णवर्णीय अमेरिकन राहतात. तेथील वाईट स्थितीतील रस्ते, तुटली फुटलेली दारे आणि बोलकी गरीबी, भारतातील मुस्लिमांच्या वस्तींची आठवण करुन देतात. जर अपराधांची मोजदाद पाहिली तर त्यात बहुसंख्य कृष्णवर्णीय अमेरिकन आढळतील. त्यांच्याविरुद्ध वंशीय पक्षपाताची एक घटना वर्तमानपत्रांची शोभा बनलेली आहे. गौरवर्णीय पोलीस अधिकाऱ्यांनी एका साधारण अपराधासाठी एका कृष्णवर्णीय अमेरिकनाला खूप मारहाण केली. या लोकांच्या मनात लपलेल्या तिरस्काराची कल्पना करण्यासाठी आपण एखाद्या सामान्य गरीबीने पीडित कृष्णवर्णीय अमेरिकनाशी बातचीत करु शकता. हे लोक तिरस्काराचे सुप्त ज्वालामुखी

आहेत. ते अशासाठी की आधुनिक अमेरिकेची आर्थिक प्रगती, त्याची रचना व स्थैर्यात कृष्णवर्णीय अमेरिकन निग्रोंनी असाधारण प्रमुख भूमिका बजावली आहे, इतिहास त्याची साक्ष देतो परंतु आजदेखील त्यांच्याशी अत्याचार, भेदभाव व पक्षपाताचा व्यवहार ही सामान्य गोष्ट आहे.

भाषिक अत्याचार व कठोरतेचा व्यवहारदेखील अमेरिकेच्या आधुनिक इतिहासाचा एक घृणास्पद कलंक आहे. इंग्लिश बोलणाऱ्या अमेरिकनांनी असा निर्णय घेतला आहे की त्यांच्या भाषेलाच हा अधिकार आहे की तिचा प्रसार व्हावा. म्हणून या उन्मादाचा प्रहार सर्व प्रथम जर्मन भाषा बोलणाऱ्यावर झाला. इ. सन १७९० पर्यंत जर्मन भाषा बोलणाऱ्यांचे प्रमाण ८.७ टक्के होते, परंतु दुसऱ्या जागतिक युद्धानंतर त्यांना विवश केले गेले की त्यांनी इंग्रजी भाषेचा अवलंब करावा. 'लोवा' राज्यात जर्मन भाषा बोलणाऱ्याविरुद्ध १९१७ मध्ये कायदादेखील संमत केला गेला. टेक्सास, मसूरी आणि लोवाने अशा पुजाऱ्याविषयी माहिती प्राप्त केली जे जर्मन भाषेत धर्मोपदेश करीत होते. येथपावेतो की १९८० पर्यंत पोचता पोचता जर्मन बोलणाऱ्यांचे प्रमाण ढासळून परदेशी भाषांमध्ये तिसरा क्रमांक आला. या सर्वांना विवश केले गेले की त्यांनी आपल्या भाषेचा त्याग करावा आणि आपल्या संस्कृती व सभ्यतेचाही त्याग करावा आणि आता ॲबेसिनियन भाषा व ॲबेसिनियन लोकांविरुद्ध केवळ इंग्रजीची चळवळ चालू आहे. याला कारण गौरवर्णीय अमेरिकनांची ही भीती आहे की ॲबिसिनियन वंशातील लोक अमेरिकेत प्रभुत्व प्राप्त करु शकतील. इ. सन १९९० च्या खानेसुमारीप्रमाणे ५ वर्षावरील १५टक्के लोक ॲबिसिनियन भाषा बोलत होते. परंतु इ. सन २००० च्या जनगणनेत ॲबिसिनियन भाषा बोलणाऱ्यांची संख्या ५८टक्के ने वाढून ३५.३ मिलियन्स झाली. मग काय त्यांच्याविरुद्ध एक जबरदस्त चळवळ सुरु झाली जिची पद्धत व कल वंशवादाची द्योतक आहे. या चळवळीच्या एक नेत्यानुसार ॲबिसिनियन लोकांच्या वाढीचे दर इंग्रजी बोलणाऱ्यासाठी मोठा धोका आहे. या चळवळीची अशीदेखील मागणी होती की ॲबिसिनियन लोकांनी याच संस्कृतीशी एकरुप झाले पाहिजे जी इंग्रजी बोलणाऱ्यांची विशेष योग्यता आहे. किती साम्य आहे या मागणीत आणि हिंदुत्वाच्या या मागणीत की मुस्लिमांनी राष्ट्रीय प्रवाहात मिसळले पाहिजे! काय या लोकातील तिरस्कार व विद्रोहाच्या भावनांची कधी चौकशी केली गेली आहे?

अशाच प्रकारचा परंतु याच्यापेक्षाही अधिक अत्याचार न्यू इंग्लंडमधील नागरिकांना संपविण्यासाठी केला गेला होता. ही घटना अठराव्या शतकातील होय.

त्यातील उरले-सुरले अत्याचारपीडित लोक हल्लीसुद्धा अमेरिकन समाजात आहेत.

- (The Other Face of Freedom, The Hindu, 20-9-2001)

इतकेच नव्हे तर अमेरिकन समाजाच्या सुस्थितीच्या सोनेरी पडद्यापाठीमागे असमतलपणा आणि अधिक अन्यायाची दृश्ये खोलवर गेल्यास पाहावयास मिळतात. गरीबी केवळ कृष्णवर्णीय अमेरिकन लोकातच आढळते असे नव्हे तर सामान्य गौरवर्णीय अमेरिकनांचा एक मोठा भागदेखील याने प्रभावित झालेला आहे. हे स्पष्ट आहे की हा वर्ग घृणा व शत्रुत्वाच्या भावनांचे संगोपन करु शकतो आणि करीत आहे. एक दबकी अस्वस्थता, श्रीमंत वर्गाविरुद्ध वंचित राहण्याची भावना, वर्तमान प्रशासनाबद्दल अत्याचाराची तक्रार वगैरे गोष्टी भांडवलशाही समाजाच्या वैशिष्ट्यांत आहेत आणि अमेरिका भांडवलशाही जीवनव्यवस्थेच्या उच्चतम स्थानावर आहे. परंतु यावर शोध व विश्लेषणासाठी संशोधन संस्था पुढे येत नाहीत आणि युनिव्हर्सिटीसुद्धा आकृष्ट होत नाहीत. त्याला कारण असे की त्यांच्यापाशी भांडवल नाही आणि भांडवल ज्यांच्याजवळ आहे त्यांना या बाबतीत स्वारस्य नाही.

राजनीतीच्या जगात लोकशाही व स्वातंत्र्याची चर्चा आहे. अलिकडील दुर्घटनेनंतर अध्यक्ष बुश यांनी दहशतवादाविरुद्धच्या युद्धाला 'स्वातंत्र्याचे संरक्षण' असे नाव दिलेले आहे. परंतु अमेरिकन राजनीतिक व्यवस्थेत लोकशाही ज्यू लोकांच्या भांडवलाच्या इशाऱ्यावर चालते. ज्यू लॉबीने काँग्रेस व सिनेट आणि त्याच्या निवडणूक व्यवस्थेला अशा प्रकारे जखडून ठेवले आहे की त्यांच्या स्वार्थाविरुद्ध कार्य करणारे प्रथम तर निवडले जाऊ शकत नाहीत आणि जरी निवडले गेले तरी ते झायोनिझमच्या स्वार्थाविरुद्ध काहीही करु शकत नाहीत. या जखडबंदी व घेराबंदीने अमेरिकन सरकारला ज्यू लॉबीचा सेवक बनवून टाकले आहे. या विषयावर एका प्रसिद्ध सिनेटरचे पुस्तक (They Dare to Speak Out) अध्ययन करण्याजोगे आहे. काय या जखडबंदी आणि ज्यू लोकांच्या प्रभावाने अमेरिकन जनतेचा प्रत्येक वर्ग प्रसन्न आहे?

अथवा असे लोकदेखील या समाजात आढळतात ज्यांची मने अमेरिकन शासनाविरुद्ध तिरस्काराच्या भावनेने भरलेली आहेत? काय अमेरिकन सरकार व अमेरिकन प्रसारमाध्यमे आणि अमेरिकन विद्वानासाठी ती वेळ अद्याप आलेली नाही की या दुर्घटनेला कारणीभूत असलेल्या आंतरिक आवाहनांचा विचार केला जावा? दुर्दैवाने अमेरिकेचे वातावरण असे आहे की यात बाहेरचे शत्रू, बाहेरचा हिंसाचार,

बाहेरचा रानटीपणा, बाहेरचे वेडेपण कम्युनिस्टांची दहशतवादी व व्यापकता प्रिय विचारसरणी आणि आता इस्लामी दहशतवाद तर दिसून येतो, परंतु आंतरिकता मात्र अगदी सुरक्षित, सुसंस्कृत बुद्धिवादी, सहिष्णु व सदाचाराचा उत्तम नमुना दिसून येतो. हाच कल सध्यादेखील प्रभावी आहे. इतकेच नव्हे तर त्यांच्या बुद्धीवर पगडा बसलेला आहे. सरकार पासून कायदे बनविणाऱ्यापर्यंत, प्रसारमाध्यमापासून विद्वानापर्यंत, तज्ञापासून सामान्य लोकापर्यंत सर्वांचा असा विश्वास आहे की न्यूयॉर्क व वॉशिंग्टनमध्ये जे काही घडले ते बाहेरच्या माथेफिरु तत्त्वांचे काम आहे, नाही तर आपल्या देशाचे लोक असले कृत्य करण्याची कल्पनादेखील करु शकत नाहीत.

परंतु ही एक वास्तविकता आहे की अमेरिकन समाजातदेखील हिंसाचारप्रिय गट आढळतात. त्यातदेखील तिरस्कार व नाराजीची तत्त्वे आहेत. जर असे नसते तर येथे आश्चर्यावर आधारित धार्मिक गट आढळले नसते. सामूहिक आत्महत्येला मुक्तिमार्ग समजणाऱ्या वर्गांचे अस्तित्व राहिले नसते. येथे अशा माता मिळाल्या नसत्या ज्या आपल्या सहा मुलांना ठार करुन समाधानी दिसल्या असत्या. अशी हायस्कुले आढळली नसती जेथे विद्यार्थी आपल्या मित्रावर गोळी चालविण्यात काही हरकत नाही असे समजतात. असे विद्यार्थी आढळले नसते जे आपल्या शिक्षिकेला गोळी मारुन ठार करतात (या सर्व घटना माझ्या अलिकडच्या अमेरिकेच्या प्रवासादरम्यान (दि. २० ऑगस्ट २००१) चव्हाटयावर आल्या होत्या. वास्तविकता अशी आहे की द्रुतगतीने होणारी संपत्तीमधील वाढ हिंसाचाराच्या भावनेला जन्म देते आणि जर संपत्तीच्या या असाधारण वाढीबरोबर फरक व पक्षपातदेखील असेल तर हा प्रकोप प्राण घेणारा ठरतो.

या दुर्घटनेचे एक रुप असेदेखील आहे की उसामा बिन लादेन आणि इस्लामी दहशतवादावर निस्संकोचपणे आरोप लावला गेला की हेच या दुःखद घटनेला कारणीभूत आहेत. या अपराधासाठी जर एखाद्या चौकशीची गरज असली तरी ती अमेरिकन प्रसारमाध्यमें व केंद्रीय चौकशी ब्यूरो एफ.बी.आय.ने केली आहे. म्हणजे आरोप करणारा स्वतःच चौकशीदेखील करील आणि स्वतःच न्यायदेखील करील. या गुन्ह्यात तालिबाननादेखील पूर्णपणे गोवले आहे. आणि सरळ सरळ इराक, इराण आणि चालता चालता पाकिस्तानलादेखील गुन्हेगारांच्या पिंजऱ्यात उभे करण्याचा प्रयत्न केला आहे. ज्या प्रकारे अमेरिका जड, मानसशास्त्रीय, राजनीतिक आणि वार्ता पोचविण्याच्या विस्तीर्ण साधनांचा गत कित्येक दशकापासून उपयोग करीत आहे. त्याप्रकारे ते जगातील दुसऱ्या प्रगत राष्ट्रात अद्याप कार्यवाहीत आलेले

नाहीत. प्रगतीशील व मागासलेल्या मुस्लिम राष्ट्रांच्या तर ही गोष्ट कल्पनेबाहेरची आहे. म्हणून तो जे काही सांगत आहे तेच सत्याच्या जवळचे ठरेल. भारतातील टी. व्ही. वरील चर्चेत एका विद्वानाने हे मूल्यवान मत व्यक्त केले की आम्हाला हा आरोप मान्य करावाच लागेल. त्याला कारण असे की अमेरिकेसारखा सर्व माहिती ठेवणारा व सर्वकंष दृष्टी ठेवणारा देश हे सर्व काही सांगत आहे. ज्याच्या कॅमेऱ्याच्या टप्प्यात जगातील प्रत्येक एकांतातील कोपरा आहे, ज्याच्याजवळ अशी खोटी गोष्ट पकडणारी यंत्रे आहेत की संभवत: सैतानालादेखील खरे बोलावे लागेल. आम्हाला हे ठाऊक नाही की उसामा बिन लादेन या घटनेस जबाबदार आहे किंवा नाही. परंतु त्यांना हा अधिकार पोहचतो की त्यांचा अपराध सिद्ध केला जावा.

तालिबानवर जो गुन्हा लादला जात आहे तो बऱ्याच अंशी पेलेस्टाईनमधील लोकांच्या चित्रणासमान आहे. उदाहरणार्थ, ''पेलेस्टिनी दहशतवादी आहेत आणि निष्पाप ज्यू लोकांना ते आपल्या देशातून बाहेर काढू इच्छितात. त्यांच्या जिवावर उठले आहेत.'' पेलेस्टिनी लोक असे असंस्कृत आहेत की त्यांच्याशी चर्चा केली जाऊ शकत नाही. म्हणून संपूर्ण जगातील स्वदेशासाठी चळवळ करणाऱ्या ज्यूंना, बुद्धिमान, अत्याचारपीडित आणि निष्पाप म्हणून प्रस्तुत केले जात आहेत आणि पेलेस्टिनी दहशतवादी, रक्तपिपासू, डाकू आणि बिचाऱ्या सुसंस्कृत व अत्याचारपीडित ज्यू लोकांचे शत्रू म्हणून प्रस्तुत केले जात आहेत आणि आज ते प्रत्येक न केलेल्या अपराधाचे गुन्हेगार ठरविले जात आहेत. जर इस्त्राइली सरकारने त्यांच्यावर हल्ला केला, येथपावेतो की त्यांच्या अध्यक्षांच्या (यासेर अराफात) मुख्यालयाला लक्ष्य बनविले तर त्याला जबाबदार स्वत: पॅलेस्टिनी लोक आहेत. असे का घडत आहे? हे चित्र कसे तयार होत आहे? वास्तविकता काय आहे? जर आपणास हे जाणून घेण्याची इच्छा असेल तर प्रसारमाध्यमांच्या व्यवस्थेवर थोडा विचार करावा लागेल जो हल्लीदेखील या प्रदेशात आहे. इंग्रजी दैनिक 'द हिंदु'च्या दि. १४ सप्टेंबर २००१ च्या आवृत्तीत एका इस्त्रायली शोधकाच्या नोव्हेंबर २००० च्या वृत्तांताची काही उदाहरणे प्रसिद्ध झाली आहेत. या चौकशीप्रमाणे—

''केवळ इस्त्रायलमध्ये पत्रकारितेच्या ३०० परदेशी संघटना कार्यरत आहेत. त्यापैकी २/३ चा संबंध युरोप व अमेरिकेशी आहे. त्यांचा मोठा भाग ज्यू लोकांचा आहे आणि हे इस्त्रायलमध्ये अनेक वर्षांपासून राहत आहेत. त्यांच्यापैकी काहींनी ज्यू स्त्रियांशी विवाह केला आहे ज्या स्वत:देखील कुशल पत्रकार आहेत. त्यांचे इस्त्रायली ज्यू वस्तीशी निकटचे संबंध आहेत. त्यांच्यापैकी ९१ टक्के स्त्रियांनी असे सांगितले

आहे की त्यांना इस्त्रायलच्या बाबतीत विपुल माहिती आहे. ४१ टक्के स्त्रियांनी सांगितले की त्यांच्या मते अरबासंबंधीची त्यांची माहिती उच्च दर्जाची आहे. ३५ टक्के स्त्रियांची अरबाविषयीची माहिती सामान्य दर्जाची आहे. त्यांच्यापैकी ५७ टक्के पत्रकारांनी सांगितले की ज्यू धर्माविषयक त्यांची माहिती उच्च दर्जाची आहे. केवळ १० टक्के पत्रकारांना इस्लामविषयी चांगली माहिती आहे. ५४ टक्के पत्रकारांना इबरानी भाषा चांगल्या प्रकारे येते आणि २० टक्के पत्रकारांना कामचलाऊ अरबी भाषा येते. त्यांच्यापैकी काहींना सोडून बाकीचे सर्व इस्त्रायली प्रदेशात राहतात. हेच ते लोक आहेत जे कायमस्वरुपी इंग्रजीत बातम्या पाठवितात. हे स्पष्ट आहे की त्यांची वर्णनशैली व त्यांनी दिलेल्या बातम्या इस्त्राईलचा पक्ष घेतात.''

या माहितीच्या आधारे आपण अंदाज लावू शकता की पेलेस्टाइनच्या भूमीवर घडणाऱ्या घटनांचे चित्र ते कशा प्रकारे रेखाटत असतील? साधारणपणे अमेरिकन सामान्य व विशेष लोकांसमोर कसला नकाशा प्रस्तुत केला जात असेल आणि कोणत्या आधारे अमेरिकन धोरण बनविले जात असेल?

या नकाशात आणखी एक वाढ करुन घ्या. हल्ली संपूर्ण जगात सॅटेलाईट टी.व्ही.चे राज्य केवळ सांस्कृतिक कार्यक्रमावरच नव्हे तर बातम्या व राजनीतिक विश्लेषणदेखील त्यांच्याकडून आवश्यक सामुग्री प्राप्त करतात. सॅटेलाईटची संपूर्ण व्यवस्था केवळ ४ किंवा ५ संस्थांच्या हातात आहे ज्यांच्याकडून स्थानिक टी.व्ही.देखील आपले कार्यक्रम व आपल्या बातम्या प्राप्त करतात आणि अशा प्रकारे जगाला ते दाखवितात आणि ते ऐकवितात जे त्यांच्या दृष्टिकोनाशी सुसंगत असते. या सर्वच्या सर्व संस्था ज्यू लोकांच्या मालकीच्या आहेत.

याविरुद्ध तेलाच्या संपत्तिने संपन्न अरबांची स्थिती पाहा, त्यांना जेव्हा महान अल्लाहने अमाप संपत्ती दिली तेव्हा त्यांनी ती श्रीमंतांच्या एका मर्यादित गटात वितरित केली. त्यांनी मोठमोठे वैभवशाली विमानतळ बनविले, पंचतारांकित हॉटेल्स बनविले. रस्त्यांना विजेने प्रकाशित केले. एका एका शासकाने आपल्यासाठी शद्दादसारखे स्वर्ग बनविले. परंतु ते सर्वजण मिळून एक विश्वसनीय न्यूज एजन्सी बनवू शकले नाहीत. पत्रकारितेच्या क्षेत्रात त्यांचे परावलंबन व मोतादीवर टिकून आहे. संशोधन व लेखनाच्या जगतात त्यांनी दुसऱ्यांच्या तुकडयांना आपल्या दस्तरख्वान वरील (डायनिंग टेबलप्रमाणे उपयोगात आणले जाणारे कापड वगेरे) उत्तम पक्वान्न समजून बसले. जर त्यांनी इच्छिले असते तर पॅलेस्टाइनच्या

समस्येवर दर्जेदार पुस्तकांचा ढीग लावू शकले असते. जर त्यांना अक्कल असती तर जगात इस्लामचे खरे चित्र प्रस्तुत करण्यासाठी पत्रकारितेची दृढ व्यवस्था स्थापित करु शकले असते. किती मोठे दुर्दैव आहे की पेलेस्टाइनच्या समस्येवर दर्जेदार पुस्तके अमेरिका व युरोपमध्ये छापली गेली आहेत. जर अरब लोकात मानवी साधनांची उणीव होती तर ते मुस्लिम देशांच्या खजिन्यांचा लाभ घेऊ शकले असते. परंतु त्यांनी सल्ले त्यांचे मान्य केले जे त्यांचे जन्मजात शत्रू आहेत आणि ते मार्ग निवडले जे अमेरिका व युरोपने त्यांना दाखविले. त्यांनी महान अल्लाहने प्रदान केलेल्या संपत्तीची कदर केली नाही. म्हणून या संपत्तिवर आज अमेरिकेचा कब्जा आहे.

अशा परिस्थितीत हे कसे शक्य आहे की उसामा बिन लादेन आणि इस्लामी दहशतवादाच्या आरोपासंबंधी दर्जेदार व कायमस्वरुपी अन्वेषण व्यवस्था आपला दृष्टिकोन जगासमोर प्रस्तुत करु शकेल? आता याशिवाय त्यांचा काय उपाय आहे की त्यांनी अमेरिकेच्या प्रत्येक आरोप व प्रत्येक दाव्यावर आम्ही मान्य करतो असे म्हणावे.

या दुर्घटनेचा जितका निषेध केला जाईल तितका तो उचित आहे. परंतु या आकस्मिक प्रहाराने जे दु:ख पोचले आहे आणि त्यामुळे निष्पाप लोकांचे जे रक्त सांडले आहे त्यावर संपूर्ण जगात जो हाहाकार माजला आहे, असा संताप व क्रोध व्यक्त केला गेला आहे आणि इतका शोक व्यक्त केला गेला आहे जो स्वत:च या जगाच्या अन्यायाचे खंडन न करता येण्याजोगा पुरावा आहे. हे जग श्रीमंत व शक्तीशाली लोकांचे आहे. जीवनातदेखील त्यांचे चालते आणि मेल्यानंतरदेखील त्यांचे गुणगान होते. अमेरिकेतील निष्पाप लोकांचे रक्त फार मौल्यवान आहे. ते ज्या निष्ठुरांनी सांडले आहे ते शिरच्छेद करण्यास पात्र आहेत. परंतु काय माणसा माणसांच्या रक्तात फरक असतो? काय एक राजसी रक्त असतो आणि एक मजुराचा रक्त? अत्याचारपीडित पेलेस्टिनी लोकांचे रक्त अर्ध्या शतकापासून वाहविले जात आहे परंतु पाश्चिमात्य शक्तींच्या दृष्टीने ते अप्रतिष्ठित आहे. कित्येक अत्याचारपीडित पेलेस्टिनी लोक आहेत जे आपल्या मातृभूमीवर पाऊल ठेवण्याची इच्छा उरी बाळगून आपल्या खऱ्या निर्मात्याला जाऊन मिळाले. परंतु इस्रायली दहशतवादाचा निषेध तर दूरच राहिले त्याच्यावर टीका करणेदेखील अमेरिकेला सहन होत नाही. चेचनियाच्या मुस्लिमांचे रक्त विचार न करता सांडले जात आहे. परंतु पाश्चात्यांच्या मते त्या रक्ताची काही किंमत नाही. ते अशासाठी की ते इस्लामवर प्रेम करणाऱ्या

वेडयांचे रक्त आहे! व्हिएतनाममध्ये अमेरिकेने कित्येक निष्पाप लोकांचे रक्त सांडले. परंतु ते तर साम्यवादाने झपाटलेल्या वेडयांचे रक्त होते! अशा प्रकारे रक्ता रक्तात फरक आहे, मानवी प्राणाचे वजनदेखील भिन्न असू शकते आणि आहे. जे शक्तीशाली शासक आहेत, कोठे त्यांचे रक्त आणि कोठे गरीबांचे रक्त! वर्तमान युगात आणि प्राचीन अंधकारयुगात काय फरक आहे? जेव्हा की चंगेझ खानने आपला जावई चुकून कोणाच्या बाणाने ठार झाल्याचा सूड नीशापूरच्या हजारो लोकांचे प्राण घेऊन उगविला होता.

निसर्गाने अमेरिकेला ही संधी उपलब्ध करुन दिली आहे की त्याने आपल्या कार्यप्रणालीची समीक्षा करावी. स्वातंत्र्य काही केवळ अमेरिकन लोकांचा हक्क नाही. न्याय प्राप्त करण्याचा केवळ अमेरिकन जनतेचा हक्क नाही. जीवन केवळ त्यांचेच मौल्यवान नाही जे पाश्चिमात्य देशांचे नागरिक आहेत, तर हा सर्व मानवांचा अधिकार आहे. जर त्याने क्रोध व सुडाच्या भावनेने प्रभावित होऊन मानवी हक्कांच्या चिंध्या उडविल्या, लोकशाही व लोकशाही हक्कांचे तुकडे उडविले, न्याय व स्वातंत्र्याला आपल्या शक्तिशाली पायाखाली पददलित केले तर त्याचे नाव कोणाबरोबर लिहिले जाईल?

नोम चोम्स्की हा विद्वान लिहितो की आम्ही जर दहशतवाद्यांच्या उत्तेजनांचे परीक्षण केले नाही आणि त्या उत्तेजनांचे निर्मूलन केले नाही ज्यांच्यामुळे त्यांनी हा अपराध केला आहे तर आम्ही दहशतवादाच्या आगामी पिकाला रोखू शकणार नाही. पॅलेस्टिनी व इस्त्रायली प्रदेशाने चांगल्या प्रकारे परिचित असलेल्या रॉबर्ट फ्रिस्क या लेखकाने एका वेगळ्या शैलीत आपले विचार अशा प्रकारे व्यक्त केलेले आहेत—

"हे लोकशाहीविरुद्ध दहशतवाद असे युद्ध नसेल ज्यावर विश्वास ठेवण्यास जगाला सांगितले जाईल. परंतु हा अमेरिकन क्षेपणास्त्रांचा पेलेस्टिनी घरावरील विनाशकारी प्रहार आणि १९९६ मधील लॅबेनॉनच्या एका रुग्ण वाहिकेवरील हल्ला आणि अशा प्रकारच्या अनेक घटनांची समस्या आहे. याउलट दोन लक्ष निष्पाप इराकी जनतेला ठार करण्याचीदेखील समस्या आहे. विशेषतः व्हिएतनाम पासून क्यूबा, कोरिया, चाइल, सुदान व युगोस्लाव्हियामध्ये अमेरिकेच्या हस्तक्षेपामुळे हजारो प्राण गेले. या सर्व समस्या आहेत. या सर्वांविरुद्ध व्यापक युद्ध लढले गेले पाहिजे."
(द हिंदु, दि. १८-९-२००१)

या सर्व चर्चेचा निष्कर्ष असा आहे की दहशतवाद, वर्तमान युगातील व्यापक

रोगाचे उत्पादन होय. हे युग स्वत: त्या उत्तेजना उपलब्ध करुन देत आहे ज्यामुळे त्याचे जंतु उत्पन्न होत आहेत. हा काळ जुलुम व अन्यायाचा आहे. येथे जबरदस्ती, शक्ती व हुकुमशाहीचे शासन आहे. यात हृदय व दृष्टीला स्थान नाही तर 'पैसा' निर्णायक आहे. त्याला कारण असे की भांडवलशाही व्यवस्थेचे हेच वैशिष्ट्य आहे, म्हणून त्यांचा प्रतिबंधक उपाय शोधला पाहिजे.

या दुर्घटनेचे भविष्यात काय परिणाम होतील त्याची भविष्यवाणी करणे तर कठीण आहे परंतु या हाहाकार व गोंगाटाने मुस्लिम फार त्रस्त झालेले दिसत आहेत. मुस्लिम सामान्यजन कमी व मुस्लिम शासनकर्ते अधिक! परंतु याप्रसंगी केवळ ही गोष्ट लक्षात ठेवली पाहिजे की महान अल्लाह अशाच प्रकारे ईमानधारकांना अजमावतो. जर आपण विश्वास व श्रद्धेची कास सोडली नाही तर हे आक्रमण पाहून आपण नि:संकोचपणे म्हणाल,

"तीच गोष्ट आहे जिचे अल्लाह व त्याचा पैगंबर (स.) यांनी आम्हाला वचन दिले होते." *(दिव्य कुरआन, ३३:२२)*

आणि त्याचबरोबर यावर विश्वास ठेवावा,

"सत्य आले आणि असत्य नष्ट झाले. असत्य तर नष्ट होणारच आहे."

(दिव्य कुरआन, १७:८१)

- समाप्त -